

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 882

13. OŽUJKA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Tematska sjednica u Saboru

Interes za položaj Hrvata u Srbiji

8

Sjednica Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina

Bugarsko nacionalno vijeće novi predsjedatelj

10

doc. dr. sc. Mario Bara, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Izazovi bunjevačkog pitanja danas

12

Prof. dr. sc. Željko Holjevac, ravnatelj Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar*

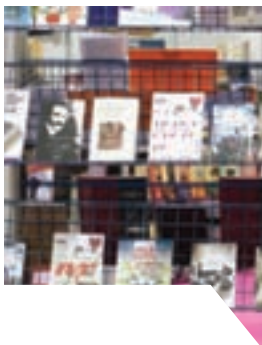
Posao ni izdaleka nije završen

26

Mjesna Crkva i Facebook

Poticaј evangelizaciji i društvenom angažiranju

30

Hrvatski nakladnici iz Vojvodine na novosadskom Sajmu knjiga

Nove knjige poezije i proze

34

Drugo Jerihonsko bdjenje

Molitvom za obnovu života u gradu

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Nepodobni

Na sjednici Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina odlučeno je da predsjedanje ovim tijelom, koje je do sada vodilo Mađarsko nacionalno vijeće, preuzme Bugarsko nacionalno vijeće. Dopredsjedavajući Koordinacije bit će Nacionalno vijeće makedonske nacionalne zajednice. To je vijest koju su objavili (malobrojni) mediji koji su izvijestili o sjednici koja je prošlog tjedna održana u Subotici. I ništa ne bi bilo sporno u ovoj vijesti da nije onoga iza, čime se mediji nisu ni bavili. A to su dvije izborne liste koje su se prvi puta pojavile prilikom izbora nacionalnih vijeća koja će u narednom razdoblju voditi Koordinaciju nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. I ništa ne bi bilo sporno da nije ta druga lista formirana samo kako bi se onemogućilo hrvatskoj i albanskoj zajednici da preuzmu vodeću ulogu u tijelu koje okuplja sva nacionalna vijeća. Ali, krenimo redom.

Na prošloj sjednici Koordinacije, na prijedlog Bošnjačkog nacionalnog vijeća, Hrvatsko nacionalno vijeće prihvatilo je da bude kandidat za mjesto predsjedajućeg. Po tom prijedlogu mjesto dopredsjedajućeg trebalo je pripasti Albancima. Takav je bio usmeni dogovor, koji je, pokazat će se, važio samo do momenta dok ono što je usmeno dogovoreno nije trebalo i službeno potvrditi, dizanjem ruke i glasanjem. Jer, mimo uobičajene višegodišnje prakse, na stolu su se, na samoj sjednici, pojavile još dvije kandidature: bugarske i makedonske nacionalne zajednice. A rasprava Makedonaca išla je u pravcu da na jednoj listi budu oni i Buragi, a na drugoj Hrvati i Albanci. Slučajnost? Rekla bih – ne. Jer svima je jasno da su sračunato baš tako posložene dvije liste. Jedna koja sigurno ne može proći i ona druga, na kojoj su manje »problematične« nacionalne manjine. Već pogađate: glasanje je bila samo formalna potvrda onoga što je negdje i s nekim već dogovoreno. Već (također) pogađate: rezultat glasanja očekivan. Hrvatska i albanska lista dobile su samo četiri glasa potpore. Osim njih samih podržali su ih Bošnjaci i Egipćani. Svi ostali, usprkos usmenom dogovoru, glasali su drugačije.

Tako su na »elegantan« način Hrvati onemogućeni da preuzmu vodeću ulogu u Koordinaciji nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, i to u godini kada se donose ili revidiraju akcijski planovi.

Tako se još jednom pokazalo kakav je odnos spram hrvatske nacionalne manjine, čak i u tijelu koje okuplja iste te manjine.

Ništa čudno, ako se samo sjetimo slučaja obrazovno-odgojnog centra na hrvatskom jeziku čijem osnivanju se (da vas podsjetim) protive neke nacionalne manjine.

Z. V.

Ministarstvo zdravlja apelira na građane

U Srbiji je do 11. ožujka potvrđeno još sedam slučajeva zaraze koronavirusom, tako da je broj zaraženih porastao na 12, priopćilo je u srijedu Ministarstvo zdravlja. Do srijede u 8 sati u Nacionalnom referentnom laboratoriju Instituta *Torlak* testirano je ukupno 130 osoba koje su ispunjavale kriterije definicije slučaja. Od sedam novih slučajeva, pet je povezano s dvije ženske osobe za koje je utvrđeno da su pozitivne nakon izravnog kontakta s državljankom strane zemlje koja je nedavno boravila u Srbiji, a za koju je utvrđeno da je pozitivna na COVID-19 nakon povratka u državu gdje joj je prebivalište, prenosi Tanjug. Preostala dva slučaja su potvrđena nakon njihovog boravka i kontakata s osobama u inozemstvu, u Italiji i Njemačkoj.

Ministarstvo apelira na građane i podsjeća ih, na osnovu ovih primjera, na značaj osobne odgovornosti u ovakvim situacijama, jer je ovim primjerom potvrđeno da su pojedinci olako shvatili upozorenja i preporuke struke, da kad imaju simptome ne idu

u zatvorene prostore i među ljude. Time se mogućnost širenja virusa samo uvećava, jer jedna osoba sa simptomima ostvari i do 50 kontakata u takvim uvjetima, pa ne ugrožava samo svoje već i zdravlje drugih. Zato je od izuzetne važnosti da se poštuju preporuke struke, da se ne shvaćaju olako njihova upozorenja o praćenju simptoma i odgovornom ponašanju svakog pojedinca.

Direktor Infektivne klinike KCS **Goran Stevanović** je apelirao na građane da poštuju mjere koje je propisalo Ministarstvo zdravlja, da ukoliko su prehladeni, kašlju, kišu, ostanu kod kuće,

ne idu na posao, ne idu na skupove gdje se nalazi veliki broj ljudi na malom prostoru.

»Neće biti iznenađenje ako u narednom periodu budemo imali veći broj oboljelih, i to uglavnom iz jednog izvora«, naglasio je on.

Od 12 osoba zaraženih koronavirusom, šestoro se nalazi na Infektivnoj klinici u Beogradu, četvero u Nišu i dvoje u Novom Sadu.

IZBORI 2020.

RIK: Prve četiri izborne liste

Republička izborna komisija je do 9. ožujka proglasila četiri R izborne liste za izbore za narodne zastupnike Narodne skupštine, raspisane za 26. travnja 2020. godine – listu »ALEKSANDAR VUČIĆ - ZA NAŠU DECU«; Listu Dr VOJISLAV ŠEŠELJ SRPSKA RADIKALNA STRANKA; Listu »Vajdasági Magyar Szövetség-Pásztor István - Savez vojvođanskih Mađara-Ištvan Pastor«, koja ima položaj političke stranke nacionalne manjine i Listu »IVICA DAČIĆ - Socijalistička partija Srbije (SPS), Jedinstvena Srbija (JS) - Dragan Marković Palma«.

Nova koalicija – Ujedinjena demokratska Srbija

Srbija 21, koalicija oko Lige socijaldemokrata Vojvodine Vojvođanski front, Stranka moderne Srbije i Građanski demo-

kratski forum izaći će na sve izbore u koaliciji pod nazivom Ujedinjena demokratska Srbija, a na njihovoj listi naći će se i zastupnica Demokratske stranke **Gordana Čomić**.

Jedan od predstavnika Srbije 21 **Marko Đurišić** rekao je da je i pored razlika, ovu koaliciju spojila borba za europsku, građansku Srbiju. Đurišić je dodao da će Ujedinjena demokratska Srbija, uz parlamentarne i pokrajinske, izaći i na lokalne izbore u više od sto gradova i općina i biti opcija za ljude koji se žele boriti i izaći na izbore i pored prijetnji i ucjena.

Tatjana Macura iz Stranke moderne Srbije rekla je da ta stranka ne želi odustati od borbe, jer se odluka da prošle godine na kratko bojkotira parlament pokazala kao pogrešna. Macura je dodala da je borba kroz institucije nezamjenjiva i da ova koalicija treba u budućem parlamentu biti garant nastavka puta Srbije k Europskoj uniji.

LSV je našla saveznike kako bi bili alternativa nacionalističkom i centralističkom režimu **Aleksandra Vučića**, ali i nacionalističkoj i centralističkoj oporbi, rekao je dužnosnik Lige **Bojan Kostreš**. On je istakao da Srbija zaslužuje Ujedinjenu demokratsku Srbiju kako bi se suprotstavila režimu, ponudila rješenja i da je bolje izaći na izbore i pod lošim uvjetima »nego ostaviti Vučića da i dalje ima sve«.

Vijeće DSHV-a odlučilo: Na izborima nastupa u koaliciji Ujedinjena demokratska Srbija

Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na sjednici održanoj 10. prosinca u Domu DSHV-a u Subotici donijelo je odluku o izlasku na predstojeće izbore na svim razinama u Srbiji u okviru širokog saveza proeuropskih stranaka i pokreta okupljenih u koaliciju Ujedinjena demokratska Srbija, koju čine članice Vojvođanskog fronta, organizacija Srbija 21, Stranka moderne Srbije i Građanski demokratski forum. Za ovakvu odluku su bili svi nazočni članovi Vijeća, osim jednog uzdržanog. Na sjednici je donijeta odluka i o listi kandidata DSHV-a na izborima na republičkoj listi je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, a prvi na pokrajinskoj listi dopredsjednik **Mirko Ostrogonac**. Vijeće DSHV-a je potvrdilo i koalicijske dogovore za lokalne izbore

u Subotici, Somboru, Baču, Zrenjaninu i Pančevu, te primilo informaciju o sudjelovanju članova DSHV-a u Novom Sadu i Beočinu. Na koncu je primljena informacija o nastupu na izborima u Srijemskoj Mitrovici.

Nastavak dobre prakse i suradnje

Izborna skupština subotičke podružnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV), redovita i XIV. po redu, održana je u petak, 6. ožujka. Izborom **Mirka Ostrogonca** za čelnog čovjeka Podružnice u predstojećem mandatnom razdoblju nastaviti će se dobra praksa rješavanja postojećih problema i aktiviranje članstva, istaknuto je ovom prigodom.

Mirko Ostrogonac se zahvalio na povjerenju ukazanom tijekom izborne skupštine.

»U razdoblju za nama apsolutni prioritet je bio potpora u radu na izborima četvrtoga saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV). DSHV je tu učinio opsežne pripreme i rezultat je 78 izbornika. Pomogli smo i tijekom konstituiranja novoga saziva HNV-a. Drugi nam je zadatak bio da smo u četiri mjesne organizacije, koje su ostale bez čelnih ljudi, održali izborne skupštine i na taj način ih postavili na noge. Kao izvanredan primjer je Mala Bosna, koja je bila u pasivnom statusu, uspjela se konstituirati i sljedeće godine su pobijedili na izborima za Savjet tamošnje mjesne zajednice. Potrebno je, kao što se vidi, stalno raditi kako bismo imali pomake«, ističe Mirko Ostrogonac.

»Za razdoblje pred nama kao prioritet smo postavili rezultate na predstojećim izborima. Moramo vratiti pozicije u gradskoj

skupštini bez kojih smo ostali u prethodnom razdoblju i koje nam realno i pripadaju, s obzirom na našu brojnost u ovome gradu. Ne smijemo iz vida ispustiti i obilježavanje tridesete obljetnice stranke koje je planirano za 15. srpnja. To će nam pojačati samopouzdanje«, kaže Ostrogonac.

On također ukazuje kako će ipak najdelikatnija zadaća biti kako motivirati naše ljude kada sljedeće godine bude održan popis stanovništva.

»Želimo ih motivirati da se izjasne hrabro, otvoreno, bez straha, kako ne bismo birali neku srednju, blažu varijantu i na taj način bitno umanjili našu zastupljenost u ovome gradu. Poznato je da se statusna razina temelji na brojnosti članova zajednice na posljednjem provedenom popisu stanovništva«, podsjetio je na koncu Mirko Ostrogonac.

To će, ukazao je, imati velikoga odjeka na naš tretman u predstojećem desetljeću.

Za pozdravnoga obraćanja predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** rekao je da je subotička podružnica stranke izabrala za svojega čelnika staroga znanca, prekaljenog borca, čovjeka koji je dao puno kada je riječ o politici, poljoprivredi ali i kulturi.

»Vidim ovdje veliki broj onih koji su do sada nosili na vlastitim plećima sve složene i zahtjevne aktivnosti, brojne rezultate kada govorimo o interesima i ciljevima hrvatske zajednice koje je DSHV u proteklih 30 godina nosio i ostvario. Vidim i jedan značajan broj mladih. To naš koji smo u zrelih godinama nuka i dalje ustrajavati u onome što smo prihvaćajući se članstva u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini odlučili raditi. Da se ustrajno i dosljedno zalažemo i hrabro svjedočimo ono što članovima hrvatske zajednice u Srbiji pripada.«

Žigmanov je ovom prilikom objavio i vlastitu kandidaturu za predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Njegov predizborni program nosi naziv »Dosljedno!«.

Mirko Ostrogonac je peti po redu predsjednik Podružnice Subotica, Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

S. Jurić

Institucionalna potpora matice

Povijest, brojnost, pravni i politički status kao i aktualni problemi svake od hrvatskih manjina u Europi su različiti

Hrvatska institucionalno skrbi o pripadnicima hrvatskoga naroda u izvandomovinstvu, od Hrvata u Bosni i Hercegovini, kao konstitutivnog naroda, preko hrvatskog iseljništva u prekomorskim i europskim zemljama do autohtonih hrvatskih manjina u zemljama Europe. Tako, među ostalim, pri Hrvatskom saboru postoji Odbor za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Taj je Odbor prošloga tjedna održao tematsku sjednicu *Hrvatska manjina u Europi*. Hrvatska autohtona manjina postoji u 12 europskih država – Srbiji (gdje je i najbrojnija), Austriji, Mađarskoj, Sloveniji, Crnoj Gori, Italiji, Sjevernoj Makedoniji, Rumunjskoj, Slovačkoj, Češkoj, Bugarskoj te na Kosovu.

Uz članove ovoga Odbora, Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina te druge zainteresirane zastupnike, prošlotjednoj tematskoj sjednici u Hrvatskom saboru nazočili su i predstavnici državnih tijela i institucija koje se, među ostalim, bave i pitanjem hrvatskih manjina – Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, Hrvatske matice iseljenika, Instituta za društvene znanosti *Ivo Pilar*, Instituta za migracije i narodnosti, Hrvatske radiotelevizije, Matice hrvatske i ostali.

Problemi Hrvata u Srbiji

Kako se na sjednici moglo čuti, povijest, brojnost, pravni i politički status kao i aktualni problemi svake od hrvatskih manjina u Europi su različiti. No, položaj Hrvata u Srbiji, o kojem je govorio predsjednik DSHV-a i zastupnik u republičkoj skupštini **Tomislav Žigmanov**, izazvao je najviše interesa.

Žigmanov je u svojem izlaganju ukazao na veliki broj problema od kojih su mnogi, poput nepoštovanja instituta zajamčenih mandata, još uvijek prisutnog nedostatka udžbenika za nastavu na hrvatskom ili pitanja zaštite materijalne i nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji, posljedica nespremnosti vlasti u Srbiji da poštuje i dosljedno provodi međudržavni sporazum o zaštiti manjina kojega je Srbija potpisala s Hrvatskom.

Žigmanov je upozorio i na povećan broj registriranih slučajeva etnički motiviranog nasilja spram Hrvata u Srbiji. Po njegovim riječima, vlast i mediji u Hrvatskoj bi trebali očitovati snažniji i češći interes za probleme ovdašnjih Hrvata.

»U posljednjih šest mjeseci nismo imali službeno i javno očitovanje niti s jedne razine vlasti u Hrvatskoj, recimo zašto kod

promjena zakona o izborima nije primijenjen institut garantiranih mandata u tijelima vlasti, zašto se osnažuje potpora institucijama onih Bunjevaca koji niječu pripadnost hrvatskom narodu, nije bilo očitovanja glede etnički motiviranih incidenata. Mogli bi i saborski zastupnici tu načiniti neku vrstu pomaka, recimo mogli bi članovi Odbora za Hrvate izvan Hrvatske doći u službeni posjet hrvatskoj zajednici, da vide na licu mjesta kakvi su uvjeti, vidimo da takva praksa postoji u slučaju Hrvata u Bosni i Hercegovini«, kazao je Žigmanov.

Reakcije saborskih zastupnika

O položaju Hrvata u Srbiji u potonjoj raspravi očitovalo se više članova Odbora i drugih saborskih zastupnika. Nezadovoljstvo zalaganjem Hrvatske glede rješavanja problema Hrvata u Srbiji iskazali su MOST-ovac **Miro Bulj** i nezavisni zastupnici **Ivica Mišić** i **Željko Glasnović**. Budući da Srbi u Hrvatskoj imaju zajamčene mandate u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, Bulj je ukazao na nepostojanje reciprociteta u slučaju Hrvata u Srbiji. Bulj i Mišić su ocijenili da je potrebno organizirano otići u posjet Hrvatima u Srbiji te tako očitovati potporu ovoj zajednici.

Ne negirajući postojanje problema i ističući potrebu da se pomogne u rješavanju problema, **Željko Raguž** iz HDZ-a i **Ivo Jelušić** iz SDP-a su ipak ustvrdili kako se pitanje položaja Hrvata izvan Hrvatske ne smije koristiti za ostvarivanje političkih poena, bez obzira radi li se o poziciji ili oporbi.

Nepriзнati status manjine

A kako žive druge hrvatske manjine u Europi? Kako smo imali prilike čuti od njihovih predstavnika na sjednici, u nekim zemljama Hrvati nemaju ni status nacionalne manjine, a to se prije svega odnosi na situaciju u Sloveniji, Sjevernoj Makedoniji ili Bugarskoj.

Iako, prema procjenama, u Sloveniji živi oko 55.000 pripadnika hrvatskog naroda, oni nemaju nikakva manjinska prava, a pokušavaju ih ostvariti od 1991. godine. Djeluju pod okriljem Saveza hrvatskih društava u Sloveniji, u kojem je aktivno jedanaest udruga.

Hrvatska s Makedonijom ima potpisan međuvladin sporazum o zaštiti manjina, ali tamošnji Hrvati nemaju svojeg zastupnika u državnom Saboru, iako to spomenuti dokument predviđa.

Pitanje položaja Hrvata u Srbiji izazvalo najviše interesa sudionika sjednice

U Italiji su priznati samo kao jezična manjina. U Crnoj Gori imaju svog predstavnika u republičkom parlamentu, međutim postoje prijepori s državom oko prijave hrvatskih kulturnih dobara – Bokeljske mornarice i Kola sv. Tripuna – na UNESCO-ovu listu.

Hrvatska zajednica u Austriji dobiva novčanu potporu od države, no taj se iznos nije mijenjao od 1995., što znači da je zbog inflacije realna vrijednost pala za možda polovicu.

Hrvati u Mađarskoj imaju solidno izgrađene institucije, ali i dalje se bore da osiguraju zastupnika u državnom parlamentu s pravom glasa (a ne status glasnogovornika), a u novije vrijeme ponovno se na jugu Bačke suočavaju s tzv. bunjevačkim pitanjem (pojedinci uz moralnu i financijsku potporu iz Srbije potiču pitanje Bunjevaca kao zasebne manjine).

Za relativno malobrojnu manjinu Hrvata u Slovačkoj, od oko 3.000 pripadnika može se reći da ima dobar položaj.

Predstavnici Hrvata iz Česke i s Kosova nisu prisustvovali sjednici.

Jača institucionalna potpora

Predsjednik Saborskog Odbora za Hrvate izvan RH **Božo Ljubić** je u svom izlaganju istaknuo kako Hrvatska iz godine u godinu bilježi napredak u davanju potpore hrvatskoj nacionalnoj manjini u Europi glede očuvanja njihova materinskoga jezika, kulture i nacionalnog identiteta.

»Njegujući institucionalni pristup za rješavanje pitanja koja se tiču Hrvata izvan Hrvatske, ova je jedna u nizu tematskih sjednica Odbora organiziranih u posljednje tri i pol godine. U toj političkoj sferi mi stavljamo na dnevni red pitanja i pripremamo određena rješenja, koja onda kasnije institucije poput Središnjeg državnog ureda implementiraju. Konkretno, ovaj Odbor je utjecao na poboljšanje zakona koji se tiču Hrvata izvan Hrvatske, proširena su i neka druga prava«, kaže Ljubić.

U ime predsjednika Hrvatskoga sabora **Gordana Jandrokovića** sudionike je pozdravio potpredsjednik Hrvatskoga sabora **Željko Reiner** koji je naveo kako po pitanju zaštite prava nacionalnih manjina Hrvatska prednjači u Europi. Stoga je Hrvatskoj, kako je dodao, izuzetno važno da je pitanje hrvatske manjine u 12 europskih zemalja visoko na dnevnom redu tih država.

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH **Zvonko Milas** predstavio je aktivnosti i projekte koje provodi njegov Ured, istaknuvši kako su financijska sredstva za projekte pripadnika hrvatske nacionalne manjine značajno povećana u proteklih nekoliko godina.

»S tri milijuna kuna 2016. godine došli smo do sedam milijuna kuna 2020. godine, a povećanje je još veće kad se pridodaju i povećana sredstva putem drugih natječajnih okvira, poput Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske«, kazao je Milas.

Na kraju sjednice podijeljeni su zaključci koje su pripremili Odbor i Središnji državni ured za Hrvate izvan RH, kako bi se na njih svojim primjedbama i dopunama očitovali svi sudionici, nakon čega će prvo biti razmotreni na redovitoj sjednici Odbora te zatim upućeni svim nadležnim hrvatskim institucijama.

Davor Bašić Palković

Visoko na dnevnom redu

Komentirajući probleme Hrvata u Srbiji iznijete na tematskoj sjednici, predsjednik Odbora za Hrvate izvan RH **Božo Ljubić** je u izjavi za naš tjednik, među ostalim, kazao: »Važno je da na jedan institucionalni način senzibiliziramo hrvatsku državu, njezinu vladu i diplomaciju za pitanje položaja hrvatskoga naroda izvan Hrvatske, konkretno u ovom slučaju u Srbiji, da učini što može, a može učiniti mnogo. Uvjeren sam da će u ovom procesu pristupanja Srbije Europskoj uniji pitanje Hrvata u Srbiji biti visoko na dnevnom redu Hrvatske, jer to Hrvatska može i jer je to njezin interes«.

Bugarsko nacionalno vijeće novi predsjedatelj

Koordinacijom nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u narednih godinu dana predsjedavat će Bugarsko nacionalno vijeće, a potpredsjedavajući ovoga tijela bit će Nacionalno vijeće makedonske nacionalne manjine, odlučeno je na sjednici Koordinacije održanoj u petak, 6. ožujka, u hotelu *Galleria* u Subotici. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji nazočili su joj predsjednica **Jasna Vojnić** i predsjednik Izvršnog odbora **Lazar Cvijin**.

Sa sjevera na jug

Na glasovanju za predsjedanje Koordinacijom bile su ponuđene dvije liste – ona koja je i pobijedila, s Bugarskim nacionalnim vijećem na čelu i makedonskom zajednicom kao zamjenikom, a za koju je glasovalo 14 od ukupno 18 nazočnih nacionalnih vijeća, te lista s Hrvatskim nacionalnim vijećem i albanskom zajednicom kao zamjenikom, za koju je glasovalo četiri nacionalna vijeća.

Dosadašnji predsjedatelj – Mađarsko nacionalno vijeće, Koordinacijom je predsjedalo od lipnja 2017., a predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća i bivši predsjedatelj **Jenő Hajnal** je u svojoj izjavi novinarima nakon sastanka rekao kako su se aktiv-

ćemo u narednom razdoblju raditi svi zajedno za dobrobit svih građana, pripadnika svih nacionalnih zajednica u Srbiji».

Direktorica Vladine Kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović** je, podsjećajući kako je ovaj mehanizam obnovljen 2012. godine, rekla da je Koordinacija nacionalnih vijeća mjesto gdje se artikuliraju zajednički imenitelji za sva nacionalna vijeća, bez obzira koju nacionalnu manjinu ona zastupaju i bez obzira na činjenicu koliko je ta nacionalna manjina u brojčanom smislu zastupljena u Srbiji.

»Koordinacija je za nas veoma značajna i u praćenju Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina zato što od nje dobijamo ono što predstavljaju zajedničke primjedbe svih nacionalnih vijeća, a s druge strane to je naš dobar kanal komunikacije ka svakoj nacionalnoj zajednici. Predsjedajuće u Koordinaciji biraju sama nacionalna vijeća, sada su oni bili iz Subotice, selimo se na jug gdje Bugarsko nacionalno vijeće preuzima predsjedavanje i mislim da je i to dobra praksa koja zapravo pokazuje da ono što postoji na sjeveru naše zemlje želimo na identičan način preslikati na cijeli teritorij Srbije kada je u pitanju ostvarivanje prava nacionalnih manjina«, navela je Paunović.

Radni sastanci Koordinacije

Četiri radna sastanka Koordinacije nacionalnih vijeća održana su na istom mjestu, u četvrtak, 5. ožujka, a u ime HNV-a sastanku za kulturu nazočio je predsjednik Izvršnog odbora **Lazar Cvijin**, za obrazovanje predsjednica Odbora za obrazovanje **Margareta Uršal**, za javno informiranje koordinatorica tima za izradu Strategije informiranja na hrvatskom jeziku **Karolina Bašić**, a za službenu uporabu jezika i pisma koordinatorica tima za izradu Strategije službene uporabe hrvatskog jezika i pisma **Nataša Stipančević**.

Glavna tema radnog sastanka za kulturu bila je analiza nedavno usvojene *Strategije razvoja kulture Republike Srbije od 2020. do 2029. godine*. Zaključak rasprave vezane za ovu temu, prema riječima Lazara Cvijina, je da je nova *Strategija razvoja kulture* u vrlo maloj mjeri uzela u obzir potrebe nacionalnih manjina u tom području i da iz toga proizlazi da nacionalne manjine trebaju preuzeti strategije svojih matičnih država. Preporuka je da u narednom razdoblju sva nacionalna vijeća donesu svoje strategije razvoja kulture koje će biti usklađene sa spomenutom državnom. Također je iznesena informacija da je donesen novi Zakon o arhivskoj građi, koji je stupio na snagu koncem siječnja.

Što se tiče radnog sastanka Koordinacije za obrazovanje, Margareta Uršal kaže da je protekao u »svečarskom« raspoloženju i da nije donio nikakve konkretne ishode i zaključke.

nosti koje su provođene tijekom gotovo tri godine, među ostalim odnosile na praćenje Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, a upućivane su i kontribucije u povodu izmjena i dopuna Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina.

Predsjednik Bugarskog nacionalnog vijeća i novoizabrani predsjedavajući Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina **Stefan Stojkov** ovom je prigodom istaknuo kako na ovoj sjednici nitko nije pobijedio, »pobijedili su svi i nadam se da

»Na sastanku nije bilo novih tema već je ponovljeno ono što smo saznali od državne tajnice **Annamárie Vicsek** s kojom smo se sastali prethodnog dana u Beogradu. Sumirali smo stanje u obrazovanju na jezicima nacionalnih manjina i donijeli neke uopćene zaključke.«

Na sjednici koja se ticala javnog informiranja bilo je riječi o tome da Koordinacija zatraži od RTS-a kao javnog servisa da uspostavi redakcije na jezicima nacionalnih manjina, na što, kako podsjeća Karolina Bašić, manjine imaju pravo ali ga ne ostvaruju.

»Također, govorilo se o zahtjevu prema resornim ministarstvima Srbije da više uvažavaju mišljenja nacionalnih vijeća kada su

u pitanju natječaji, te ukoliko ih ne prihvate, da obrazlože zbog čega. Zatraženo je i da predstavnici nacionalnih vijeća budu dio komisije prilikom odlučivanja o rezultatima natječaja«, objašnjava Bašić.

Ovom je prigodom formirana radna grupa za akcijski plan u povodu *Strategije informiranja Republike Srbije*, a hrvatska nacionalna manjina predložila je jednog od ukupno pet članova.

Zaključak sastanka posvećenog službenoj uporabi jezika i pisma je, prema riječima Nataše Stipančević, da nacionalna vijeća trebaju bolje upoznati i osvijestiti narod o pravu na njihovo korištenje.

K. B. / I. P. S.

Osvrt na izbor predsjedatelja Koordinacijom nacionalnih vijeća nacionalnih manjina

Trumanov show

Hrvatsko nacionalno vijeće u radu Koordinacije sudjelovalo je aktivno i posvećeno od samog njenog osnutka, te konstruktivno pridonosilo poboljšanju ostvarivanja prava nacionalnih manjina. Unatoč izuzetno dobroj komunikaciji i kvalitetnoj razmjeni iskustava sa svim nacionalnim vijećima, suradnju ponekad zasjeni činjenica da se ipak od zadanih okvira često ne može puno više postići.

Sjednica Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina održana je u petak, 6. ožujka 2020. godine. Naizgled jedna sasvim obična sjednica s četvrtom točkom dnevnog reda – izbor predsjedatelja i zamjenika predsjedatelja Koordinacije svih nacionalnih vijeća nacionalnih manjina kojih u Republici Srbiji ima čak dvadeset i tri. Rekao bi čovjek, koji ne zna povijest strateškog višegodišnjeg usitnjavanja i razaranja, zemlja bogata nacionalnim manjinama. Predsjedanje Koordinacijom po pravilu se mijenja svake godine i, otkako postoji Koordinacija (od 2002.), neka nacionalna vijeća su bila i više puta u ulozi predsjedatelja. Predsjedanje u pravilu znači delegiranje tema o kojima će se raspravljati, predlaganje načina na koji će se doznavačati pojedinim ministarstvima i institucijama izlaganje pred tijelima vlasti o prilikama u ime svih vijeća, bivanje za stolom gdje se donose odluke i diktiranje tempa otvaranja i rješavanja zajedničkih tema s mjerodavnim tijelima. Sve u svemu, svojevrsna mogućnost »iznošenja« istine na »pravim mjestima«. »Pravim mjestima«, jer se često događa da oni koji bi trebali slušati, ubrzo nakon početka sastanka, odlaze na druge, ranije dogovorene sastanke, koje sustav redovito beščutno isplanira baš istog dana. Tako se događa da vi govorite pred onima koji su preostali u dvorani, a ako ste kao predsjedatelj Koordinacije predstavnik vijeća koje po pravilu ne smije iznijeti istinu (čak 19 od 23), onda sastanak bude svečarskog karaktera unatoč kamenu u cipeli koji vas sutra neće prestati žuljati.

No, da se vratimo na ovu sjednicu. Nekoliko godina Hrvatima je nuđeno da »budu« predsjedatelji Koordinacijom. Predstavnici hrvatske zajednice su se opirali prihvatiti nominaciju za predsjedatelja budući da je njihov boravak u Srbiji višestoljetni, a samim tim i obrasci državne igrice »dobrog i lošeg policajca« dobro ap-

solvirani. Dobrih policajaca bilo je na sve strane, od predstavnika vijeća do visokih dužnosnika. Sve može u državi Srbiji. Može i Školski centar u Subotici, može i spomen-dom bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu, može i prostor u Beogradu, može i Hrvatski dom u Srijemskoj Mitrovici... sve može. »Srbija« dozvoli, ali baš se uvijek, k'o uz inat, pojavi na koncu jedan zao policajac koji sve uprska. Koji čitavu Srbiju pomete u njenom dobrohotnom naumu. I što da se radi?! Nitko tom jednom zlom policajcu ne može stati na put. Čak ni državni tajnik nema moć nad gradonačelnikom. Apsurda na sve strane, ali taj jedan zao policajac je toliko opasan da mu se nitko ne usudi usprotiviti. Baš svi žele da Hrvati u Srbiji uspiju, ali taj nesretni policajac svima konce pobrka. Jedan zao nadmudri stotine dobrih koji slegnu ramenima i upute sažaljive poglede prema jadnim Hrvatima.

Unatoč tome, Hrvati ipak odluče, 1567. put, dokazati ovu strategiju. Prihvate kandidaturu za predsjedanje, i gle čuda! Nekoliko dana prije same sjednice stignu još dvije kandidature i Hrvati se nađu na listi na kojoj su oni prijedlog za predsjedatelja, a Albanci zamjena. A na drugoj listi dva vijeća baš po volji svih drugih vijeća koji su tih dana primili »službeni« poziv. U pet minuta iskoordinirane rasprave sve se fino posložilo. Iako se nikad na ovaj način nije glasovalo, sada je baš bilo zgodno napraviti dvije liste i izdvojiti Hrvate i Albance. Ah, tugaljivi pogledi i rečenica »Moglo se drugačije samo da ste...« uvijek su završni dio dobro odigrane partije. »Mogao je biti odjel u Beregu samo da ste nam se prvo javili«, pa bi predstavnici vlasti smirili lošeg policajca. Onda sljedeći put nazoveš vlast da preduprijediš rečenicu »samo da ste« i u Sonti, ali k'o uz inat iskrasne nešto drugo, pa onda napraviš i to drugo, al' iskrasne treće... i tako redom. Sve politike i sva vladavina prava odu niz vodu.

No, sreća pa čovjek ni vremenom ne ogugla. Čak i 1568. put na tren se ponada da je zaista vrijeme, da je došlo vrijeme kada će »dobri policajci« odložiti uniforme, podići pogled i skinuti kapu onima koji su i u Trumanovom showu glumili da glume do samoga kraja izrežiranog nam filma.

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća
u Republici Srbiji

doc. dr. sc. Mario Bara,
Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Izazovi bunjevačkog pitanja danas

Jasno da komunisti nisu mogli nametnuti biskupu Antunoviću da u svojoj Razpravi 1882. napiše »kako se danas volimo nazivati, Hrvatima«

Grupni identiteti i kolektivna sjećanja neka su od središnjih pitanja sociologije i drugih, srodnih društveno-humanističkih znanosti. Teorije identiteta povezane su sa shvaćanjem identiteta kao višestrukog, sastavljenog od mnogih elemenata poput jezika, etniciteta, društvenih uloga, dobi, ekonomskog statusa i drugih koji ne egzistiraju neovisno jedni o drugima već su u stalnoj međusobnoj interakciji. Jednom od najstarijih društvenih institucija i primjera grupnih identiteta može se smatrati etnička institucija, odnosno etnički identitet, a modernizacijskim procesima, nastankom suvremenih oblika država nakon Francuske revolucije oblikovat će se i nacionalni identiteti. Uz etničku instituciju vezuje se vjerovanje u zajedničko podrijetlo, privrženost grupi i napose zajedničko ime članova. Etnička institucija ima tako ulogu stvaratelja i čuvara znanja koje je članovima neke grupe nužno kako bi opstali kao kolektivni identitet. Kolektivna sjećanja u svojoj osnovi jesu načini na koje ljudi oblikuju svoju prošlost kroz kulturnu razmjenu znanja o sebi i povezanih društvenih obrazaca. Ona su dinamična, konstruktivistička i oblikuju se situacijski, socijalnom interakcijom i promjenjivoga su značenja s obzirom na promjene društvene (i političke) okoline. U tom procesu ne malu ulogu imaju i granice prema drugim etničkim grupama s kojima se određena grupa nalazi u interakciji.

Konstruiranje zaborava

Snažan utjecaj sjećanja na njihova tumačenja, selektivno usvajanje ili zaborav imaju brojni društveni akteri s koncentracijom najveće moći u tome procesu među političkim elitama. Time je

kolektivno sjećanje, ili s druge strane kolektivni zaborav, dio javnih politika. Jasno su pozicionirani akteri koji oblikuju sjećanja »odozdo« i akteri koji oblikuju sjećanja »odozgor«, što u nekim slučajevima omogućuje instrumentalizaciju i preoblikovanje prošlosti. Na primjeru rasprava o pripadnosti Bunjevaca u Srbiji i sastavnica njihova identiteta možemo dobro pratiti odnose moći i dosege različitih aktera koji sudjeluju u oblikovanju kolektivnog sjećanja i znanja o toj zajednici. Politički, društveno i kulturno postoje oni Bunjevci koji ne dvoje oko svoga kolektivnoga identiteta i u nacionalnom smislu se smatraju Hrvatima, te s druge strane kao kolektivni identitet postoje Bunjevci koji smatraju da ne pripadaju hrvatskom narodu nego sebe definiraju kao poseban južnoslavenski narod. Veliki dio rasprava o Bunjercima u Srbiji generiraju granice kulturnog inventara i sastavnica identiteta, u čemu se ponajbolje ocrta snaga konstruktivizma i odnosa političkih moći. Bunjevci Hrvati i Bunjevci nehrvati smatraju da im pripada isto jezično i kulturno naslijeđe što rezultira brojnim razilaženjima. Jedan prostor sporenja je i pitanje korištenja kolektivnoga bunjevačkoga imena. Bunjevci nehrvati u dokazivanju svoje nepovezanosti s Hrvatima često ističu odluku komunističkih vlasti iz 1945. koja im je nametnula hrvatsko ime, jer prema spomenutoj odluci »bunjevačke i šokačke narodnosti ne postoje«. Pritom predstavnici bunjevačkih nehrvatskih organizacija u svojim nastojanjima imaju podršku nekih srbijanskih državnih i znanstvenih institucija. Dio izjava i napisa u medijima ide u smjeru da Hrvata niti nije postojalo na prostoru današnje Vojvodine do 1945. godine već su ih stvorile komunističke vlasti. To je u izravnoj kontradikciji s brojnim istraživanjima različitih disciplina, napose povijesti, lin-

gvistike i etnologije. Ukoliko bismo sveli prostor analize samo na Bačku, gdje se nalazi najznačajnija jezgra Hrvata (Bunjevaca, Šokaca kao i onih drugoga podrijetla) i Bunjevaca nehrvata, povijesni izvori bilježe od srednjega vijeka brojne spomene hrvatskog imena. Među najranije spada svakako ime naselja Hrvati (Horvati) iz 1322. koje se nalazilo nedaleko današnjeg Bača kao i veliki broj etnonimskih prezimena Horvat. Riječ je o stanovništvu različitog socijalnog statusa, kmetovima i plemićima, koje je svjedočanstvo nazočnosti doseljenika iz hrvatskih krajeva, napose u drugoj polovici 15. i početkom 16. stoljeća. Da nije samo riječ o pukom imenovanju prema zemljopisnom podrijetlu nekoga tko se doselio iz hrvatskih krajeva od strane većinskog naroda (u to vrijeme Mađara), svjedoči korištenje glagoljice u jednoj ispravi iz 1517. u okolici Sombora, plemića koji je vlastoručno napisao »to pisa Grgur Horvatović«. Pojave imena Hrvati, kao individualne ili kolektivne oznake, mogu se pratiti na tomu prostoru sve do 1945. Jasno je da komunisti nisu bili čimbenik u evidentnosti postojanja Hrvata na prostoru Bačke i Vojvodine i prije njihova dolaska na vlast. Isto je tako jasno da komunisti nisu mogli nametnuti biskupu **Antunoviću** da u svojoj *Razpravi* 1882. napiše »kako se danas volimo nazivati, Hrvatima«. Preporoditelja prisvajaju Bunjevci nehrvati, ali samo konstruiranog biskupa Antunovića izvučenog iz vremena i konteksta koji navodno nije imao nikakve veze s Hrvatskom i Hrvatima. Činjenica je da je biskup imao bogatu suradnju s raznim narodima, pa tako i s Hrvatima s kojima se mimo komunista identificirao. Niti dalmatinsko ime, kojim se koristilo bunjevačko stanovništvo sve do kraja 19. stoljeća, a koje je ujedno upućivalo na zemljopisno podrijetlo velikog dijela bunjevačke zajednice, nije blisko Bunjetcima nehrvatima. Isto tako se ignoriraju kulturne, političke i druge veze Hrvata Bunjevaca sa svojim sunarodnjacima još za trajanja Austro-Ugarske Monarhije. Nadalje, brojni napisi u mjesnim tiskovinama poput *Nevena*, *Hrvatskih novina* (!), *Subotičkih novina*, zatim hrvatske manifestacije, hrvatske udruge u Bačkoj tijekom 1920-ih i 1930-ih proturječe navodnoj komunističkoj kreaciji Hrvata. Na ovim primjerima se pokazuju elementi konstruiranja zaborava koji su često potpo-

mognuti odnosima moći, pa Hrvati Bunjevci često ne mogu sebe prepoznati u službenim verzijama povijesti, udžbenicima ili diskursu, jer za njih kao Hrvate nema ili ima vrlo malo mjesta. Neke specifičnosti u razvoju, poput rubnosti u odnosu prema prostoru podrijetla, dominantno agrarna struktura i politički odnosi svakako su ostavili trag na oblikovanje Bunjevaca (Hrvata i nehrvata), a tomu svjedoči i kolektivno sjećanje i zaborav.

Degradacija kulturne baštine

Hoće li pripadnici bunjevačkih zajednica sebe poistovjećivati sa srednjovjekovnim Hrvatima i glagoljicom na području Bačke ili imenovanjem Bunjevaca i Šokaca Hrvatima od strane biskupa Antunovića, treba prije svega ovisiti najviše o njima samima. Svaki pojedinac ima puno pravo sebe identificirati u onom smislu koji mu pruža osjećaj vlastite vrijednosti i živjeti onaj kolektivni identitet i sjećanja koja mu pružaju okvir za svakodnevnu društvenu interakciju. Tako i Bunjevci nehrvati imaju osnovu za oblikovanje kolektivnog sjećanja koje može ili ne mora imati oštru granicu i nikakve doticaje s Hrvatima. Problem za tu zajednicu ostaje kako u vlastiti kulturni inventar uključiti sve one neophodne elemente poput jezika, povijesti, stvaralaštva, a koji se višestruko preklapaju s hrvatskim. Snaga društvenih konstrukata, kolektivne imaginacije i taj zahtjevni zadatak ne čine nemogućim, napose ako se u taj proces uključe formalni državni akteri s pozicija moći. Međutim, digitalizacija izvora, laka dostupnost literature, institucionalizacija sjećanja, koju su u znatnoj mjeri od 2000-ih poduzeli Hrvati Bunjevci, u velikoj mjeri takva nastojanja čine otežanima. Ono što bi trebalo zabrinjavati obje bunjevačke zajednice – Hrvata i nehrvata je da su ušle u proces dugotrajnog iscrpljivanja, a uz demografske trendove, degradaciju kulturne baštine i postojeće politike njihov kulturni inventar bi mogao u ne tako dalekoj budućnosti prestati nositi oznake bilo »hrvatski« ili »bunjevački« već bi, kao što postoje tendencije s *Dužijancom*, njihove manifestacije lako postale gradske ili turističke.

Sastanak na temu obrazovanja u Beogradu

Na jezicima nacionalnih manjina

Sastanak na temu »Obrazovanje nacionalnih manjina« održan je 4. ožujka u Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja u Beogradu, a vodila ga je državna tajnica **Annamária Vicssek**. Sastanku su prisustvovali predstavnici nacionalnih vijeća, među kojima i predsjednica Odbora za obrazovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća **Margareta Uršal**.

Tijekom sastanka, koji je Uršal ocijenila vrlo korisnim, bilo je riječi o izradi i financiranju programa nastave i učenja materinjeg jezika na jezicima nacionalnih manjina, kao i izučavanju predmeta Jezik s elementima nacionalne kulture.

Druga velika tema ovoga sastanka bila je posvećena udžbenicima na jezicima i pismu nacionalnih manjina i preliminarnom katalogu udžbenika koji je objavljen na sajtu Ministarstva prosvjete. »Upoznati smo s programom i procedurom oko udžbenika koji se rade na jezicima nacionalnih manjina, kao i s procedu-

rom odobravanja istih, te sa strategijom obrazovanja. Mislim da su ovakvi sastanci izuzetno korisni i smatram da bismo se trebali češće, barem kvartalno organizirati. Na jednom od prethodnih sastanaka iznijeli smo probleme koji se tiču nacionalnih manjina kada je u pitanju obrazovanje, a temeljem toga je Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave raspisalo natječaj koji je usmjeren na obrazovanje u kom su točno po stavkama određeni prioriteti, a to je rezultat rada koordinacije za obrazovanje«, kaže Uršal.

Tijekom sastanka državna tajnica je upoznala prisutne i s koncepcijom nove Strategije obrazovanja 2027., kao i s planom unaprjeđivanja jezičnih kompetencija nastavnog kadra koji izvodi nastavu na jezicima nacionalnih manjina, a koji će biti realiziran putem online seminara.

Ž.V.

Prof. dr. sc. **Željko Holjevac**, ravnatelj Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar*

Posao ni izdaleka nije završen

*Dok je povijest hrvatskih manjina još razmjerno istraživana, iako i tu ima mnogo praznina, sociološki i politološki fenomeni, ali i mnogi drugi, slabije su obrađivani **
Ponudio sam predstavnicima hrvatske manjine u Austriji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Italiji, Kosovu, Mađarskoj, Makedoniji, Rumunjskoj, Sloveniji i Srbiji mogućnost programske suradnje s Institutom

Intervju vodila: Jasminka Dulić

»Istraživanjem do činjenica« moto je Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar*, osnovanog 1991. godine u Zagrebu. U opisu temeljnih odrednica rada i djelovanja navodi se kako Institut *Pilar* »svojim djelovanjem pripomaže razvojnim procesima u Republici Hrvatskoj, profilirajući se u nacionalnom kontekstu, lokalnim zajednicama i međunarodnome okruženju kao središnja hrvatska znanstveno-istraživačka ustanova u području društvenih znanosti«. Ravnatelj Instituta, povjesničar, prof. dr. sc. **Željko Holjevac** kaže kako je važna komparativna prednost Instituta kojim upravlja u tome da se u njemu njeguje multidisciplinarni pristup znanstvenoj praksi i istraživanjima, pri čemu se međusobno prožimaju perspektive različitih disciplina (psihologija, sociologija, povijest itd.), pa Institut može ponuditi slojevitije profilirane odgovore na različita javna pitanja. Nedavno je Institut potpisao Sporazum o suradnji u provedbi znanstveno-istraživačkih projekata u povezivanju s Hrvatima izvan Hrvatske o temama hrvatskog iseljništva, hrvatske nacionalne manjine i Hrvata u Bosni i Hercegovini sa Središnjim državnim uredom za

Hrvate izvan Hrvatske. Također je na nedavno održanoj tematskoj sjednici Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske u Hrvatskom saboru ravnatelj ponudio predstavnicima hrvatske manjine u Austriji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Italiji, Kosovu, Mađarskoj, Makedoniji, Rumunjskoj, Sloveniji i Srbiji mogućnost programske suradnje s Institutom o temama od zajedničkog interesa. Hoće li se predstavnici manjina odazvati i s Institutom *Pilar*, koji svojim kapacitetima može jednako provoditi i povijesna i istraživanja suvremenosti hrvatskih manjina, pokazat će vrijeme. Vrata za suradnju su otvorena.

 U kojoj mjeri Institut uspijeva pripomoći razvojnim procesima u Hrvatskoj, drugim riječima oslanjaju li se drugi segmenti društva (politika, gospodarstvo) na znanstvene činjenice i istraživanja u kreiranju strateških pravaca i razvojnih politika u Hrvatskoj?

Znanstvena djelatnost Instituta *Pilar* ostvaruje se radom na nacionalnim i međunarodnim (europskim i dr.) znanstvenim projektima, organiziranjem znanstvenih konferencija i sudjelova-

njem na njima te ostalim znanstvenim i stručnim aktivnostima. Programsko usmjerenje, u okviru kojeg Institut razvija svoje djelatnosti, ima tri ishodišta: pojedinačni interes znanstvenika, javni interes za obradu pojedinih tema ili pitanja i poslovni interes Instituta. Svojim izdanjima na hrvatskom i engleskom jeziku, koja se odnose na ključne razvojne segmente poput gospodarstva, Institut daje potrebnu intelektualnu podlogu za kreiranje javnih politika. Druga je stvar koliko se pojedini segmenti društva poput politike pritom oslanjaju na znanstvene činjenice koje nisu unaprijed definirane nego se do njih dolazi istraživanjem. To oslanjanje još nije zaživjelo u mjeri koja bi se mogla ocijeniti posve zadovoljavajućom, iako se ne može reći da pojedini segmenti društva ne traže i ne dobivaju ekspertne usluge Instituta. Tako je u novije vrijeme upravo tim znanstvenika iz *Pilara* bio među ključnim članovima radne skupine za izradu prijedloga strategije demografske revitalizacije Hrvatske pri Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, a demografija i migracije su neke od gorućih tema suvremene Hrvatske.

U kojoj mjeri se mediji obraćaju znanstvenicima Instituta u obradbi pojedinih tema?

Komunikacija s medijima je dvosmjerna. S jedne strane, Institut i njegovi znanstvenici predstavljaju rezultate svojih istraživanja, pogotovo onih koji se ostvaruju u okviru kompetitivnih međunarodnih i nacionalnih projekata, na tiskovnim konferencijama kao i diseminacijom i popularizacijom javnog znanja putem medija koji se pozivaju i uglavnom odazivaju na takva događanja. S druge strane, i sami mediji traže pojedine znanstvenike s Instituta te prenose njihove izjave i stajališta o aktualnim društvenim pitanjima. Razmjerno su česti i nastupi znanstvenika u televizijskim i radijskim emisijama, intervjui i komentari u tiskovinama, nastupi na web-portalima, blogovima i sl. Doduše, postoji latentni osjećaj da dio medija ponekad daje više prostora pojedinim stručnjacima iz drugih institucija koje imaju dulju tradiciju postojanja i prisutnosti u javnosti, ali *Pilar* ima jednu važnu komparativnu prednost. Ona se sastoji u tome da se u njemu njeguje multidisciplinarni pristup znanstvenoj praksi i istraživanjima, pri čemu se međusobno pro-

žimaju perspektive različitih disciplina (psihologija, sociologija, povijest itd.), pa je Institut i zbog te svoje znanstvene raznorodnosti u društvenom i humanističkom području zanimljiv s obzirom na to da može ponuditi slojevitije profilirane odgovore na različita javna pitanja.

ER Nedavno ste kao ravnatelj Instituta potpisali s državnim tajnikom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske Zvonkom Milasom Sporazum o suradnji. Što sve obuhvaća Sporazum i kakvi se projekti planiraju provoditi?

Sporazum obuhvaća suradnju u provedbi znanstveno-istraživačkih projekata u povezivanju s Hrvatima izvan Hrvatske o temama hrvatskog iseljeničtva, hrvatske nacionalne manjine i Hrvata u Bosni i Hercegovini, poticanje, razvijanje i organizaciju mogućih zajedničkih novih studijskih programa – doktorskih i specijalističkih studija, s ciljem integracije i jačanja zajedništva Hrvata koji žive u Hrvatskoj i izvan nje, suradnju u području nakladničke djelatnosti, suradnju u organizaciji i sudjelovanju na znanstvenim i stručnim skupovima i kongresima o ključnim temama i djelovanju Hrvata izvan Hrvatske, podupiranje kontakata u okviru akademske zajednice Hrvata izvan Hrvatske s obzirom na znanstvenu i kulturnu razmjenu te zajedničko promicanje očuvanja, jačanja i razvijanja znanstvenog potencijala Hrvata izvan Hrvatske, te u Hrvatskoj u cijelosti, zajedničko poticanje povratka Hrvata u domovinu te stvaranje pozitivnog društvenog ozračja za ostanak mladih ljudi u domovini s ciljem dugoročnog demografskog, gospodarskog i općeg napretka hrvatskog društva, suradnju u prijavama na natječaje za domaće i međunarodne projekte s istraživačkim prijedlozima koji se odnose na teme vezane uz Hrvate izvan Hrvatske i ostale oblike suradnje od zajedničkog interesa. Sporazum smo nedavno potpisali pa nam planiranje i provedba nacionalnih i međunarodnih projekata tek predstoje. Tu svakako računamo i na Hrvate izvan Hrvatske i želimo osluhnuti koje su njihove potrebe i očekivanja kako bismo u međusobnoj komunikaciji kreirali pristup koji će njima biti od koristi.

ER Planirate li surađivati sa znanstvenicima Hrvatima izvan Hrvatske?

Institut *Pilar* je sa znanstvenicima Hrvatima izvan Hrvatske i dosad surađivao, pa će to nastaviti činiti i u budućnosti. Od tekućih aktivnosti izdvojio bih da smo kao Institut suorganizatori 4. Hrvatskog iseljeničkog kongresa o temi »Povratak – stvarnost ili utopija«, koji će od 25. do 27. lipnja 2020. biti održan u Zagrebu i za koji su prijave putem web stranice kongresa još otvorene. U pripremi je i sporazum o suradnji s Institutom Studia Croatica Asociación Civil iz Buenos Airesa, koji vodi g. **Joza Vrljičak**. Na nedavno održanoj tematskoj sjednici Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske u Hrvatskom saboru, posvećenoj »Hrvatskoj manjini u Europi«, ponudio sam predstavnicima hrvatske manjine u Austriji, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Italiji, Kosovu, Mađarskoj, Makedoniji, Rumunjskoj, Sloveniji i Srbiji mogućnost programske suradnje s Institutom o temama od zajedničkog interesa.

ER Najavili ste kako do ljeta planirate objaviti *Leksikon hrvatskog iseljeničtva i manjina*. Recite nam nešto više o ovom projektu.

Riječ je o kapitalnom projektu Instituta *Pilar* koji traje već više od deset godina. Tijekom tog razdoblja radom brojnih suradnika prikupljeno je i obrađeno oko 12.000 natuknica, od kojih će se u tiskanom izdanju, koje se upravo finalizira, naći otprilike jedna trećina. Dakle, akumulirano je toliko znanja da bi se mogla napraviti

iseljenička i manjinska enciklopedija, ali to ne ide bez jače kadrovske ekipiranosti i izdašnije financijske potpore. Kad ugleda svjetlo dana, *Leksikon* će na jednom mjestu pružiti obilje podataka o hrvatskim iseljenicima i manjinama širom svijeta. Zahvalni smo svima koji su nam u tom poslu izašli u susret i nadamo se da će *Leksikon* naći svoje mjesto među čitateljstvom u Hrvatskoj i među Hrvatima izvan Hrvatske.

ER Po Vašem mišljenju je li u dovoljnoj mjeri istražena povijest hrvatskih manjina, kao i aktualni sociološki i politološki fenomeni u ovim zajednicama?

Dok je povijest hrvatskih manjina još razmjerno istraživana, iako i tu ima mnogo praznina, sociološki i politološki fenomeni, ali i mnogi drugi, slabije su obrađivani. I tu je Institut *Pilar* svojim sveobuhvatnim multidisciplinarnim pristupom unio stanovito osvježenje. Naravno, posao ni izdaleka nije završen, a na nama je da ga nastavimo i produbimo.

ER Što se može učiniti da se potaknu povijesna, kao i istraživanja suvremenosti ovih zajednica?

Pojedinačni istraživački naponi su hvalevrijedni i dobrodošli, no pokazalo se da se do rezultata najbrže i najpouzdanije dolazi timskim radom većeg broja stručnjaka okupljenih oko odgovarajućih znanstvenih projekata vezanih za institucije koje ih mogu nositi. Jedna od tih institucija, prepoznata u nacionalnom i europskom kontekstu, svakako je Institut *Pilar* koji svojim kapacitetima može jednako provoditi i povijesna i istraživanja suvremenosti hrvatskih manjina. Načina je više i oni mogu biti predmetom razgovora s mjerodavnim predstavnicima manjinskih zajednica, a jedan od tih načina su i prijave na domaće i međunarodne natječaje za projekte. Znanstvene konferencije, kolaborativni seminari, radionice i ekspertni servisi također mogu biti putevi prema zajedničkom cilju.

ER Kakva je suradnja Instituta *Pilar* s institutima u Srbiji?

Institut *Ivo Pilar* dobio je na zajedničkom natječaju Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije u okviru programa Znanstveno-tehnološke suradnje Hrvatske i Srbije dvogodišnji projekt (2019. – 2021.) pod nazivom »Razvijanje višedimenzionalnog modela istraživanja društvenih nejednakosti«. Ta je suradnja nastala na temelju prethodnih zajedničkih istraživanja znanstvenika Instituta *Pilar* s kolegama iz Niša na međunarodnim znanstvenim projektima i suradnje s Mrežom za studije kulturnih razlika i socijalne diferencijacije (SCUD), koja okuplja francuske, britanske i skandinavske istraživače aktivne u području procjena relevantnosti višedimenzionalnih modela društvene nejednakosti. Znanstvenici s Instituta *Pilar* i sa Sveučilišta u Nišu održavaju redovite bilateralne sastanke i zajednički razvijaju model istraživanja klasne strukture u postsocijalističkim društvima. Osim što razvijaju specifične istraživačke metodologije, pripremaju i tekstove koji kontekstualiziraju ranije, na projektu Švicarske zaklade za znanost, prorađene kvalitativne i kvantitativne podatke. Daljnji korak u suradnji bilo je i zajedničko sudjelovanje Instituta *Pilar* i Centra za empirijske studije jugoistočne Europe iz Niša (CESK) u prijavi projekta »Europsko popisivanje društvenih vrijednosti kulture kao temelj uključivih kulturnih politika u globalizirajućem svijetu« (akronim INVENT), kojemu je Europska komisija odobrila trogodišnje financiranje (2020. – 2023.) unutar okvirnog programa za znanost *Obzor 2020*.

ER Često se kaže kako »povijest treba ostaviti povjesničarima«, napose kada je u pitanju povijest bivše Jugoslavije

i novija povijest, a s druge strane u medijima, kako u Hrvatskoj tako i cijeloj regiji, vidimo da ne prestaju rasprave o novijoj povijesti s vrlo različitim tumačenjima. Kako je moguće da se o novijoj povijesti, u suvremenom svijetu kada su činjenice poznate i dostupne, različiti akteri ne slažu čak niti o činjenicama dok su interpretacije vrlo suprotstavljene i često crno-bijele?

Naizgled je to paradoks da imate s jedne strane mnogo dostupnih činjenica koje se mogu razmjerno lako utvrditi ili su čak opća mjesta u javnom znanju, a da se s druge strane različiti akteri ponekad ne mogu složiti niti oko najosnovnijih spoznaja, pri čemu se u javnosti pojavljuju i interpretacije koje nisu samo različite nego nerijetko i međusobno suprotstavljene. Nije lako graditi znanja o prošlosti na temelju oskudnog broja povelja različite diplomatske kakvoće, npr. za razdoblje srednjega vijeka, ali čini se da je još teže krčiti put prema objektivnoj spoznaji prošle stvarnosti probijajući se kroz obilje informacija iz novijih razdoblja, pri čemu od mnoštva drveća nije uvijek jednostavno prepoznati šumu. Povijest svakako treba ostaviti profesionalnim povjesničarima i to nije tek puka fraza, koliko god se u javnom prostoru pojavljivali i različiti amateri. Oni mogu napraviti korisne stvari, ali najčešće ne vladaju svim alatima kojima raspolažu profesionalci. Teško je i zamisliti da bi kome palo na pamet da se podvrgne zahtjevnoj operaciji koju bi radio neki amater, a ne kirurg s debelim obrazovanjem i godinama iskustva. Istodobno za povijest kao da vrijedi mišljenje da se njome može baviti svatko. A ne može, pogotovo ne novijom poviješću koja je komplicirana već i zato što se npr. u hrvatskom slučaju tijekom 20. stoljeća promijenilo pet država, od kojih je svaka sljedeća bila negacija one prethodne. A i zato što su pogledi iz različitih ambijenata po prirodi stvari različiti. Hrvatski i srpski pogled na međusobnu suradnju i sukobe u 20. stoljeću nije i ne može biti isti već i po onoj maksimi po kojoj ni onda kada dvojica rade isto to nije isto – čak ni kad se međusobno slažu, a pogotovo kad se ne slažu. Napokon, treba imati na umu da je povijest koja se prezentira u medijima često pojednostavljena radi šire publike pa onda znaju izmaknuti iz vida ili se ne mogu na odgovarajući način obuhvatiti neki sitni detalji koji mogu biti izuzetno važni za pojedina tumačenja.

HR Iako je od Velikog rata prošlo stoljeće, u interpretaciji činjenica o njemu, pa i u opisu samih činjenica, postoje znatne razlike, ovisno o tome tko i otkud te činjenice opisuje i interpretira. Postoji i mnogo suglasja, no razlike su ipak toliko velike i teško premostive da su opravdale izradu dvostranog leksikona *Prvi svjetski rat / Dvostrani leksikon / Hrvatski i srpski pogled*, kojem ste bili jedan od urednika. Kako je primljen ovaj leksikon u dvije zemlje?

Dvostrani leksikon objavljen je prije četiri godine kao projekt privatne nakladničke kuće – Naklade Pavičić. Uz mene, kao urednika, s hrvatske je strane u pripremi natuknica surađivao tim od desetak povjesničara. Autor i urednik srpskog stupca bio je kolega **Nebojša Jovanović**. Pokazalo se da oko istih natuknica ima više suglasja nego što ima razlika, ali se pokazalo i da su dva pogleda, hrvatski i srpski, opravdana iz jednostavnog razloga što su se Hrvati u Velikom ratu borili na strani Austro-Ugarske koja je objavila rat Srbiji. Dakle, radilo se o međusobno sukobljenim stranama koje su se na kraju rata ujedinile, što cijelu stvar čini utoliko složenijom. Nisam pobliže upoznat s time kako je leksikon primljen u Srbiji. U Hrvatskoj je predstavljen u Mađarskom institutu u Zagre-

bu i u javnosti je to kao činjenica manje-više registrirano, ali nije bilo širih analiza niti većih odjeka. Možda i zato što je Prvi svjetski rat duboko u sjeni Drugoga svjetskog rata koji izaziva znatno veće prijemore i neusporedivo je više u fokusu javnosti.

HR U čemu se sastoje glavni prijevori tumačenja povijesti u Hrvatskoj?

Uz Drugi svjetski rat, koji je kompleksna tema jer se, među ostalim, radilo i o sukobu unutar podijeljenog hrvatskog naroda, postoje znatni prijevori i oko tumačenja povijesti **Titove** Jugoslavije. Jedni to razdoblje promatraju samo kroz prizmu socijalnog egalitarizma, a drugi vide samo komunističke zločine. A i sama je jugoslavenska ideja rođena u Hrvatskoj i dugo je konkurirala zamisli o hrvatskoj državi. Australaska povjesničarka i sveučilišna profesorica hrvatskih korijena **Vesna Drapac** objavila je prije deset godina knjigu *Constructing Yugoslavia* koja u Hrvatskoj još nije prevedena. U njoj piše da je Titova Jugoslavija bila »gotovo slobodno društvo« (a society almost free), napose u usporedbi s komunističkim državama pod sovjetskim nadzorom. Mnogi su u radničkim savjetima imali osjećaj da sudjeluju u upravljanju i da ih se nešto pita, iako su se odluke prethodno osmišljavale u partijskim komitetima. Jedno je sigurno: Titova Jugoslavija nije bila pluralna građanska demokracija nego je u njoj vladalo jednomyšljenje i to je njezina ključna razlikovna značajka u odnosu na sustav u kojem danas živimo.

HR A koji su glavni prijevori u tumačenju povijesti hrvatskih i srpskih povjesničara?

Pored problematike ratova u kojima se 1990-ih raspala jugoslavenska država, posljednjih je godina pažnju javnosti posebno zaoкупljalo tumačenje uloge blaženog **Alojzija Stepinca** u Drugom svjetskom ratu u procesu njegove kanonizacije. Mješovitom komisiji hrvatskih katoličkih i srpskih pravoslavnih stručnjaka, među kojima je bilo i profesionalnih povjesničara, zaključila je da tumačenja o Stepincu i dalje ostaju različita i da je razdor u stajalištima jednih i drugih prevelik da bi došlo do suglasnosti. Stepinac je podupirao ideju hrvatske države, ali je i osuđivao ustaške zločine u Drugom svjetskom ratu. No, zbog hrvatsko-srpskog prijepora u tumačenju njegove povijesne uloge, Stepinčevo proglašenje svecem je »na čekanje«, iako je to predmet koji se tiče prvenstveno Katoličke crkve. Nije mi poznato da je dosad bilo sličnih konzultacija u postupku proglašenja nekog sveca Srpske pravoslavne crkve.

HR U Srbiji se obilježavanju obljetnice završetka Prvog svjetskog rata dao veliki značaj dok se u Hrvatskoj tom povijesnom događaju nije posvetila velika pažnja? Je li to točno i ako jeste: zašto?

Nije sasvim točno da se u Hrvatskoj nije posvetila veća pažnja obilježavanju obljetnice Prvog svjetskog rata. Možda ta tema nije u javnosti dobila onoliko prostora koliko bi bilo potrebno i poželjno, ali je činjenica da je upravo stota obljetnica bila svojevrсна prekretnica u hrvatskoj historiografiji kad je riječ o Prvom svjetskom ratu. Prije samo desetak godina ta je tema u Hrvatskoj bila vidljivo zanemarena. Malo je bilo povjesničara koji su se time bavili, a i ono što se ranije istraživalo svodilo se pretežno na priču o južnoslavenskom ujedinjenju, dok su spoznaje o tome gdje su Hrvati tada ratovali i kako se tada u Hrvatskoj živjelo bile oskudne. Onda je stupio na scenu mlađi naraštaj povjesničara koji su upravo u povodu stote obljetnice počeli objavljivati knjige, zbornike i članke o toj temi, čime je ostvaren znatan istraživački iskorak i napredak.

Gdje je nestala kuća?

Pitanje iz naslova – gdje je nestala kuća? – dugo je aktualno u Ulici braće Radića, te se učini kako je ovdje između brojeva 40 i 44 oduvijek postojao prazan plac. Ali nije! Pripremajući svojevremeno izložbu i knjigu o ovoj staroj i u povijesti grada veoma važnoj subotičkoj ulici, autorice iz Zavoda za zaštitu spomenika kulture **Gordana Prčić-Vujnović** i **Neda Džamić**, među starim projektima objekata građenih kroz vrijeme u Ulici braće Radića, koji se čuvaju u Povijesnom arhivu, pronašle su i projekt zgrade na broju 42. Lijepa, čak raskošna jednokatna palača, sa salonom i nekoliko soba na katu i stepeništem u dva dijela objekta; autor projekta je **Leo Štras** dvadesetih godina prošlog stoljeća. Što su stručnjakinje utvrdile po pronalasku projekta, ovog i drugih iz omiljene subotičke ulice, zabilježio je u prosincu 2017. godine **Lansky** (sajt *GradSubotica*, rubrika »Stari grad«):

»Svi projekti i nacrti niza kuća sačuvani su u Povijesnom arhivu i oni se u najvećoj mjeri podudaraju s onim što je izgrađeno, zato ne treba sumnjati da je i projekt ing. Lea Štrasa bio izveden 20-ih godina dvadesetog stoljeća, baš kako to stoji na papiru. Razlog nestanka ove fine zgrade odaje mapa grada s ucrtanim pogocima avionskih bombi 1944. godine. Na početku te ulice označeno je nekoliko točaka. Jedna od njih je i na ovoj parceli... Albumu sa slikama nestalih vrijednih objekata u ratu i miru, dodajmo i ovu.«

U bombardiranju Subotice u jesen 1944. i u siječnju 1945. godine najviše je razrušeno područje oko Senčanskog puta i između Senčanskog puta i Ulice braće Radića, gdje su na karti ucrtani pogoci bombama sve točka do točke. U ovom dijelu grada narednih desetljeća nastajali su kvartovi višekatnica, a podizanjem naselja *Tokio* izmijenjen je i dio Ulice braće Radića.

Subotica na vodi (druga faza)

Budući da živimo u predizbornom razdoblju, kao uvod ovom mom pisanju, neka posluži jedan stari politički vic. Tijekom kampanje neki političar dolazi u jedno mjesto držati govor na predizbornom skupu. Među ostalim, prisutnima daje obećanje: »Izgradit ćemo novi i ljepši most za vaše mjesto«. Sudionici zbora jednoglasno uzviču: »Pa naše mjesto nema rijeku!«. Političar se uopće nije zbunio i rekao je: »To uopće nije problem, izgradit ćemo i rijeku!«. Ovo što slijedi, pak, uopće nije šala. Naime, u drugoj fazi projekta »Subotica na vodi« vratit ćemo rijeku gradu. Sigurno se pitate kakvu rijeku, kada Subotica nema vidljiv vodotok ovakve vrste. Sudeći po starim mapama, grad je nekada (prije nekoliko stoljeća) jedna bezimena rijeka, bolje rečeno rječica dijelila na dva dijela. O tome jasno svjedoči i 21. točka vječitog ugovora s ugarskom Komorom: »Sadašnji posjednici ostaju na posjedu koji im sada pripada, s tim da katolici budu smješteni na jednoj, a pravoslavci na drugoj strani«. Tako je i učinjeno: desna strana rijeke pripadala je samo katolicima, dok su na lijevoj strani smješteni pravoslavci i ostale, nekatoličke konfesije (evangelisti, reformati) i Židovi. Ovo je zapravo bila zakonom određena prostorna segregacija.

Ova rječica imala je rječnu dolinu široku od 200 do 500 metara (nazvana Mlaka)! Ona je u centralnom dijelu grada imala uređenu obalu i nastavljala je teći ulicom koja je nazivana i Folyó utca, to jest Rječna ulica (danas Prvomajska). Kao stabilan most preko nje služila je betonska *Gabriel ćuprija*, za koju se vezivao i jedan običaj novovjenčanih parova. Naime, »svježi muž« trebao je u rukama prenijeti mladu ženu, kako bi bila vjerna i da ne pravi »nestašluke«. Nisam čuo da je to važno i za muževe. Ova rječica se ulijevala u Mali Palić. Ova činjenica je zapravo »projektna veza«, jer ako ponovo uspostavimo nekadašnje jezero, trebamo uspostaviti i rijeku da bi projekt bio cjelovit i da se razlikuje od drugih projekata na vodi. Znači, »Subotica na dvije vode«.

Kako rekonstruirati rijeku?

Moram priznati da (djelomična) rekonstrukcija nekadašnjeg vodotoka potječe od kolege mr. sc. **Antuna Rudinskog**, koji je predlagao da se u Strossmayerovoj ulici od parka ispred Gradske kuće do Beogradskog puta ponovo uspostavi nekadašnji vodotok. On je to i nacrtao i objavio u tiskanoj publikaciji. Ideja je inspirirala lokalne slamarke da od slame naprave sliku na ovaj način rekonstruirane Strossmayerove ulice. Sjećam se da je pokojni kolega arh. **Gábor Demeter** imao nekog udjela u stvaranju ove slike od slame. Budući da je Ante bio naš drug još na studijima, moj šef katedre (dok sam radio na Građevinskom fakultetu u Subotici) dr. sc. **Ivan Hegediš** i ja smo mnogo raspravljali o ovom projektu, pa je on nabacio ideju kako bi on volio od Kelebije doći čamcem pred Gradsku kuću, pa odatle do Palićkog jezera i tako sve do Tise. To bi zapravo bila potpuna rekonstrukcija nekadašnjeg vodotoka, koji je nacrtan na prvoj veduti grada iz 1697. godine. Ovaj projekt bio bi riješen slično kao Panamski kanal, s nekoliko akumulacijskih jezera, čije bi vodene površine bile na različitim nadmorskim visinama koje bi se

svladavale prevodnicama. Prve bi spuštale ili dizale samo manje ili veće čamce, a od jezera Palić bile bi i brodske prevodnice. Projekt ovakvog plovnog kanala od Palićkog jezera do Kanjiže, kao narudžbinu, za potrebe grada je izradio **József Kiss**, projektant Velikog bačkog kanala još 1799. godine. Ovaj kanal je realiziran

Prikaz rekonstruirane Strossmayerove ulice (LUSA)

osamdesetih godina prošlog stoljeća, ali ne kao plovni nego samo kao kanal opskrbe vodom iz Tise za osvježanje jezera. Znači, po mišljenju starih i ovovremenskih stručnjaka, rekonstrukcija ovog vodotoka je moguća.

Koja je korist za grad?

Moram priznati da ovakav plan nije jeftin (kao npr. ni »Beograd na vodi«), ali će se višestruko isplatiti. Stvaranjem niza akumulacijskih jezera, mijenjat će se mikroklima, prije svega pjeskovitih površina. Ove bi akumulacije u sušnim razdobljima služile za navodnjavanje malih šuma oko njih i vinograda, pašnjaka, ne bismo trebali za ovu svrhu trošiti pitku vodu koja će sve više nedostajati. Prilikom ljetne provale oblaka ovaj sustav spriječit će plavljenje centra grada i ispod nadvožnjaka više neće plivati automobili. Proizvodi i sirovine dopremat će se vodom, što je najjeftiniji prijevoz koji ne zagađuje okoliš, jer će brodovi koristiti električni pogon, a mogu se poslužiti i jedrima. Luka za ove brodove bit će izgrađena na jezeru Mali Palić. Masa turista, koji vole vodene sportove, npr. vožnju kajaka i kanua, vrlo rado će koristiti ovu novu sportsku rutu. U šumama pokraj akumulacijskih jezera ovi sportaši će vrlo rado kampirati, pecati i kuhati alasku čorbu u strogo kontroliranim uvjetima zaštite od požara. Pokraj obnovljene rječice bit će izgrađene vile u nizu, okružene velikim parkovima. Svaka vila će raspolagati i s ulazom za čamce. Na koncu, citirat ću mog profesora iz predmeta betonske konstrukcije: »Današnje građevinarstvo može izgraditi sve što se zamisli, pitanje je samo vremena i novaca«. Nadam se da će, nakon izbora, novo gradsko rukovodstvo prihvatiti ovaj projekt, jer vremena će biti a i novac se može nabaviti. Samo treba htjeti i smjeti.

Korisni mali detalji

»Pametan čovjek može učiti i na lošem i na dobrom primjeru:
na lošem – kako nešto ne treba, na dobrom – kako treba.«
(Anonimni mislilac, iz budućnosti)

Čovjeku zaista biva toplo oko srca kada mu netko hvali njegov rodni kraj: te kako je lijep, te uređen, te su ljudi dobri... ma, sve fantastično. Subotičani na takve komplimente nailaze često (i to one iskrene, ne kurtoazne), bilo od ljudi koji su u njoj bili kao turisti, bilo od onih koji su češće ili ranije boravili u njoj. Isto se, naravno, može čuti i od sugrađana koji posjete neku drugu sredinu, pa ti nakon takvih priča svijet izgleda nešto ljepši od prvobitnog Edena: raj je i svaka metropola i svaka zabiti. Pogleda li se na to, međutim, realnijom dioprijom slike izgledaju kudikamo drugačije i u svijest dopire misao da ima mnoštvo sitnih, a dobrih primjera na kojima se može učiti.

Uzmimo, primjerice, Ásotthalom, mjesto u Mađarskoj na 25-26 kilometara od Subotice za koje ni ovdašnji stanovnici ne bi baš znali da nije istoimenog graničnog prijelaza s Kraljevim Brigom. U tom simpatičnom mjestu postoji komunalna služba koja se, poput naše Čistoće i zelenila, brine o uređenosti sela: djelatnici te službe, tamošnji mještani, već s proljeća kose travu ispred kuća tako da ulice djeluju onako vojnički, pod konac; orezuju ili sijeku grane, skupljaju otpad... i kada malo bolje osmotriš oko sebe, sve ti djeluje kao da si u nekom mjestu iz bajke. Budimo iskreni, pa recimo da se nešto slično može vidjeti i kod nas: u Hajdukovu i Kraljevom Brigu. Ali... zašto onda ista slika nije i u Tavankutu, Žedniku, Đurđinu...? Možda zato što je to kod nas više pitanje mentaliteta i organizacije, a ne profesionalnog pristupa rješavanja određenih problema.

Uzmimo, recimo, i Prelog, gradić u Međimurju s manje od pet tisuća stanovnika, koji svojom uređenošću i riješenošću pitanja komunalne infrastrukture djeluje kao da je u Hrvatsku prebačen iz Donje Austrije. Gradić čiji su stanovnici raskršili deponij i na tom mjestu izgradili osnovnu školu, a sada svojim pretvaranjem otpada u bio masu služe kao živa ekološka škola u koju dolaze predstavnici ostalih županija učiti »kako se to radi«. Gradić koji ima 4% nezaposlenih i koji u svojoj industrijskoj zoni zapošljava više radnika no što sam ima stanovnika.

O Beču, ako ste u njemu bili (a mnogi jesu), zacijelo imate vlastito mišljenje i ono se u detaljima razlikuje individualno. Ono što, međutim, nije stvar pojedinačnog gledanja svakako su činjenice koje se nalaze u vidnom polju svakoga. Recimo, na sva-

Drugo lice SUBOTICE

kih dvadesetak-tridesetak metara, i to i na periferiji a ne samo u središnjim dijelovima grada, nalaze se kante za otpatke, pa su onda i pločnici u njemu »ko u apoteki«. O obavijesnim pločama s mapama grada i mrežom linija na prometnim stajalištima, uređenim i tekstualno vizualno tako da bude svakome jasno već smo pisali...

Mogu li se opisane slike zamisliti i u Subotici? Mogu, naravno. A jesu li one izvedive? Jesu, naravno. Pa zašto ih onda nema kad su zamislive i izvedive? Možda zato što se ni **Mamužić**, ni **Bíró**, ni **Szórád** ne rađaju svakog dana, a ako se i rađaju, ne bivaju gradonačelnici. Da je, recimo, jedan takav sada gradonačelnik,

vjerojatno bi stručne službe, umjesto u shopping ili da im južna polovina leđa vidi puta, u inozemstvo išle na prava studijska putovanja da od pametnijih kolega nauče »kako se (š)to radi«, pa bi naučeno gradivo donijeli kući na usvajanje i primjenu. Da je, recimo, jedan takav sada gradonačelnik on bi (kao što je to u Subotici već postojalo) imao Savjet za razvoj grada, pa bi – umjesto s investitorima o zaštićenoj jezgri grada – sastanke tjedno održavao s različitim profilima struke na kojima bi se sigurno rodila ideja o tome kako da nam grad bude uređeniji. Da je, recimo, jedan takav sada gradonačelnik, on bi se već prvog dana siječnja lupio glavom po čelu i upitao se gdje smo to ulupali 15-20-30... eura za provod od nekoliko sati ranije? Da je, primjerice, jedan takav sada gradonačelnik, već od sutra bi dao nalog svojim stručnim službama gdje se što može kresati kako bi se proračunska sredstva, već od usvajanja rebalansa,

mogla usmjeriti za važnije potrebe. Da je, konačno, jedan takav sada gradonačelnik, ponukan primjerima Hajdukova i Kraljevog Briga, počeo bi razmišljati o tome kako da se od mentaliteta i voluntarizma izvuče veća korist u vidu organiziranja i zapošljavanja seoskog stanovništva, i to u mjestu u kom žive, kroz osnatak zasebnih komunalnih poduzeća ili u okviru Čistoće i zelenila, čime bi se komunalni problemi rješavali svakodnevno i to na opću korist, višestruko.

Eh, da je jedan takav sada... Već od sutra primijetili biste nešto što vam izgleda nezamislivo: korpe za smeće i u »slipom soka-ku« u Pješčari i na Makovoj sedmici; prometnu mrežu s mapom grada (s navedenim podacima o vremenu polaska i njihovom križanju) na stajalištima od Šandora do Zorke, ljude s kosilicama i u Mirgešu i u Višnjevcu... Da to vidite u svojoj sredini, i vaš bi se odnos promijenio. Ali, do te promjene mora uslijediti jedna mnogo značajnija. Odgovor na pitanje »koja« znate vjerojatno i sami.

Z. R.

Marica Stantić, predsjednica LAG *Sunčana ravnica*

Kroz EU fondove do razvoja ruralnih sredina

Partnerstvo obuhvaća teritorij seoskih naselja: Gornji Tavankut, Donji Tavankut, Mirgeš, Mala Bosna, Đurđin, Žednik, Bikovo i Verušić s teritorija Subotice i Orom s teritorija Općine Kanjiža

Lokalne akcijske grupe (LAG) su teritorijalna partnerstva za ruralni razvoj koje uspješno funkcioniraju u većini zemalja članica Europske unije. Od 22 do sada osnovana LAG-a u Srbiji, na području teritorija Grada Subotice jedini LAG je *Sunčana ravnica*. On obuhvaća nekoliko seoskih naselja Subotice i Općine Kanjiža, a o mogućnostima koje ovakvo udruženje pruža te kada i odakle će se moći iskoristiti sredstva razgovarali smo s njegovom predsjednicom **Maricom Stantić**. Prije svega, ona okupljanje u ovakav vid teritorijalnih

partnerstava vidi kao šansu za razvoj malih – ruralnih sredina kroz povlačenje sredstava iz europskih pretpripravnih fondova.

Kako je došlo do osnivanja *Sunčane ravnice*?

Ideja o Lokalnoj akcijskoj grupi *Sunčana ravnica* pokrenuta je još 2012. kada je Europska unija kroz projekt LEADER inicijativa u Srbiji, financirala formiranje partnerstava potencijalnih lokalnih akcijskih grupa, od kojih je jedan bio i LAG *Sunčana ravnica*. Kroz projekt su sačinjeni inicijalni dokumenti, potpisan Memorandum o razumijevanju. Nažalost, do 2019. nije bilo daljih inicijativa za službeno formiranje i registriranje LAG-ova u Srbiji. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je sredinom 2019. raspisalo Javni poziv o poticajima za podršku programima koji se odnose na pripremu i provođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja. Da bismo aplicirali na Javni poziv, registrirali smo Udrugu građana pod nazivom Lokalna akcijska grupa *Sunčana ravnica*.

Tko su članovi udruge?

Udruga obuhvaća predstavnike javnog, privatnog i civilnog sektora – KUD-ovi, udruge, osnovne škole, poljoprivredna gospodarstva, mjesne zajednice i tvrtke registrirane na selu. Partnerstvo obuhvaća teritorij seoskih naselja: Gornji Tavankut, Donji Tavankut, Mirgeš, Mala Bosna, Đurđin, Žednik, Bikovo i

Verušić s teritorija Subotice i Orom s teritorija Općine Kanjiža. Ova naselja imaju iste oblike proizvodnje, potencijale za razvoj ruralnog turizma, bavljenja kulturom i tradicijom, kao i potrebu boljeg infrastrukturnog povezivanja međusobno i s urbanim naseljima u općinama kojima pripadaju.

LAG *Sunčana ravnica* je jedan od manjih, ali to se u budućnosti može promijeniti, jer se teritorij može u svakom momentu proširivati, kao i njeno članstvo. Također, u planu nam je i povezivanje i umrežavanje sa susjednim LAG-ovima (*Panonski fijaker* iz Sombora, *Srce Bačke* iz Kule), kao i s LAG-ovima iz Hrvatske.

Koji je cilj osnivanja LAG-a?

Udruga je osnovana radi ostvarivanja ciljeva u području ruralnog razvoja, poljoprivrede i kulture s krajnjim ciljem unaprjeđenja kvalitete života lokalnog stanovništva. Jedan od ciljeva je i donošenje i implementacija Lokalne strategije ruralnog razvoja po LEADER pristupu. Prioriteti lokalnog područja, njegove prednosti i slabosti, najbolje mogu biti prepoznati od strane lokalnog stanovništva. Upravo to i predstavlja osnovu LEADER pristupa EU.

S čime će se aplicirati za poboljšanje uvjeta života u selima u kojima udruga djeluje?

U tijeku je izrada Lokalne strategije ruralnog razvoja za navedeni teritorij, koja će biti dovršena do lipnja. Ako bude pozitivno ocijenjena od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Srbije, *Sunčana ravnica* će dobiti određena sredstva iz republičkog proračuna za realizaciju manjeg projekta na svom teritoriju, za koji će se sami članovi dogovoriti što će to biti. Na jednom definiranom teritoriju može se provoditi samo jedna strategija i područje se ne može preklapati s teritorijem drugog LAG-a. Strategija će biti definirana za razdoblje do 2023. U izradi Strategije je uključeno lokalno stanovništvo, na što se i daje najveći naglasak. Projekti za koje će se moći konkurirati nakon akreditiranja IPARD mjere 5 (LEADER) su obnova sela (škole, domovi kulture, trgovci, tržnice, asfaltiranje ulica...), diversifikacija u nepoljoprivredne aktivnosti – osnivanje i razvoj mikropoduzeća, mali projekti (kulturna događanja, edukacije, seminari), projekti razvoja poljoprivrednih gospodarstava.

Kada se očekuju prvi rezultati, tj. financijska pomoć?

Prema najavama Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, očekuje se početak akreditacije za jesen 2020., što znači da će se nakon toga moći aplicirati na IPARD mjeru 5, europski pretpripravní fond.

J. D. B.

Kompanija **Suncokret d.o.o.** iz Hajdukova dobitnik priznanja **Inovativni poduzetnik 2019. godine**

Od »pionira« do svjetski priznatog proizvođača

»Posao je započet u staroj Jugoslaviji gdje su kompletna komunikacija i logistika između svih njenih republika bili fantastični, platni sustav je funkcionirao savršeno, tržište je dobro poznavalo makrobiotiku i ljudi su bili imućniji. Međutim, raspadom zajedničke države izgubili smo veliki dio svog do tada najjačeg tržišta i bili smo primorani orijentirati se prema drugim tržištima što je zahtijevalo razne inovacije kako bismo postali konkurentni«, kaže Ivan Perčić

Rađanje i realiziranje ideje

Sjeme iz kojeg je iznikla današnja uspješna priča koja se tiče proizvodnje organskih proizvoda, poduzetnik Ivan Perčić zasađio je još u vrijeme svojih studentskih dana, potaknut životnom filozofijom »Živjeti ovdje, sada i ovog trenutka«, Hipokratovom tezom »Neka hrana bude lijek, i neka lijek bude hrana«, te potragom za unutarnjim mirom, odnosno vođenjem mirnijeg i staloženijeg života.

»Još dok sam studirao sociologiju i filozofiju u Ljubljani, s 21 godinom, prešao sam na vegetarijanstvo i vegetarijanac sam i danas. Također sam se sredinom 80-ih godina zanimao i za makrobiotiku, vegansku i bezglutensku ishranu. Poveznica između toga i ovog što radim danas jest da je u makrobiotici najviše bilo cijenjeno djevičansko susamovo ulje i ja kao slovenski đak sam imao prilike vidjeti prešaone ulja gdje Slovenci po tradiciji staroj više stotina godina cijede sjeme bundeve. Onda sam shvatio da bi se možda i susam mogao na isti način cijediti i počeo sam razmišljati u tom pravcu. Što se duhovne strane tiče, izabrao sam sociologiju i filozofiju kako bih malo bolje razumio život, zašto sam tu i čemu trebam težiti. Budući da odgovore nisam našao na fakultetu, odnosno u znanosti, krenuo sam u svoju neku potragu i bila mi je prijemčiva istočnjačka filozofija. Također sam imao prilike sretati razne učitelje, gurue i tako sam naišao na jednog koji mi je do dirnuo srce. I tako sam od tada pa do danas na neki način njegov učenik, a ono što je on meni dao jest da mi je pokazao gdje u sebi mogu naći mir. Prakticirajući ga, nalazio sam izlaz iz vrlo teških situacija i rezultat toga je što tvrtka danas uopće postoji«, priča nam Perčić.

Kompaniju **Suncokret**, jednu od prvih u Subotici koja je ušla u privatno poduzetništvo i prvu, ne samo u bivšoj Jugoslaviji, već i

Kompanija za proizvodnju, preradu i promet zdrave hrane **Suncokret d.o.o.** iz Hajdukova dobitnik je prestižnog priznanja **Inovativni poduzetnik 2019. godine** koju dodjeljuje međunarodna revizorsko-konzultantska kompanija **EY (Ernst&Young)**. Ono je na nedavnoj svečanosti priređenoj u Kristalnoj dvorani hotela **Hyatt** u Beogradu uručeno njezinom osnivaču i direktoru **Ivanu Perčiću** i njegovoj kćerki **Kseniji Perčić-Albunović**, ravnateljici sektora za prodaju i marketing. O Ivanu Perčiću, jednom od »pionira« zdrave prehrane na teritoriju bivše Jugoslavije, već smo u nekoliko navrata pisali u našem tjedniku, no ovo je priznanje svakako važan povod da se, među ostalim, podsjetimo kako je naš sugrađanin, započevši biznis u od prije tri desetljeća gotovo nepoznatoj grani privrede (organska proizvodnja) postao svjetski priznat proizvođač, koliko je proizvodnja zdrave hrane danas priznata i profitabilna kod nas, odnosno u inozemstvu i koji je »tajni recept« da se postane i ostane uspješan poduzetnik.

u regiji, koja se počela baviti zdravom hranom, osnovao je 1989. godine u subotičkom naselju Hajdukovu. Ideja je bila njegova, s tim da je puno radio s Tehnološkim fakultetom u Novom Sadu u vrijeme kada je Odsjek za ulje i masti bio svjetski priznat, a inženjeri iz poduzeća *Prva petoljetka* su mu pomogli oko montiranja i pokretanja opreme. Što se financija tiče, budući da je bio vrlo mlad i nije imao dovoljno novca, uz nešto svoje uštede, dobio je pozajmicu od rodbine, koji su poslije bili i registrirani osnivači.

Asortiman i tržište

Njegova prvobitna ideja, što se proizvodnje tiče, bila je cijede-nje djevičanskih ulja. Posao je započet u staroj Jugoslaviji gdje su, kako ističe, kompletna komunikacija i logistika između svih njenih republika bili fantastični, platni sustav je funkcionirao savršeno, tržište je dobro poznavalo makrobiotiku i ljudi su bili imućniji. Međutim, raspadom zajedničke države izgubili su veliki dio svog do tada najjačeg tržišta i bili primorani orijentirati se prema drugim tržištima što je zahtijevalo razne inovacije kako bi postali konkurentni.

»Planirali smo iskoristiti opremu koju smo imali za djevičanska ulja (*Cruppova*, 100 godina stara, kupljena u Čakovcu) i za druge proizvode. Tako smo počeli proizvoditi putere (kikiriki, suncokretov, bundevin, susamov, a danas i orahov, lješnjakov, bademov) i priča se silom prilika počela razvijati. Od 2005. godine počeli smo s preradom samoniklog – divljeg nara od kojeg pravimo ocat, ulje i kapsule s fermentiranim ekstraktom soka. Potom smo 2013. godine uveli brend *Granum*, što znači zrno, i tada smo promijenili i etikete. On trenutno sadrži šest grupa proizvoda koji su veganski, bez glutena i organski – ulja, maslaci, octovi, proteini, štanglice i grupa proizvoda s pomoćnim ljekovitim sredstvima. Najnoviji proizvod su nam bezglutenski proteinski krekeri«, navodi Perčić.

Ističe kako je, uz neke nove proizvode, cijela povijest *Suncokreta* inovativna, jer kada su krenuli u ovu priču počeli su praviti proizvode kojih do tada nije bilo, razvijali su tehnologiju, tržište, educirali, te dodaje da rade cirkularnu ekonomiju, što je svjetski trend, a znači da proizvode bez otpada. Dakle, sve što prerade ide ili kao gotov proizvod ili, u najgorem slučaju, kao stočna hrana.

Iako, kako kaže, prvi put imaju »vjetar u leđa« što se kupovine, odnosno promocije njihovih proizvoda tiče jer su ljudi postali malo svjesniji, paze na svoj izgled i zdravlje, što se tiče Srbije, kupci općenito ne vjeruju u organske proizvode, dok je u svijetu to sasvim druga priča.

»Većina država subvencionira organsku proizvodnju. Hrvatska je povećala postotak poljoprivrednog zemljišta u organskoj privredi, jer je Europska unija to naredila. Njemačka, koja nije agrarna zemlja kao što je naša, je prije par godina imala preko milijuna hektara u organskoj proizvodnji, a u cijeloj Srbiji danas nema više od 15 tisuća hektara«, pojašnjava Perčić, dodajući kako je deset posto njihovog plasmata u inozemstvu, pa je tako u Nizozemskoj, Češkoj i Kataru on pod njihovom robnom markom *Granum*, a u Velikoj Britaniji, Francuskoj i Mađarskoj pod tuđim robnim markama.

Mlada nada

Ivanova kći, Ksenija Perčić-Albunović u rad kompanije se uključila koncem 2010., odmah po završetku studija. Imala je dvije go-

dine kada je osnovan *Suncokret* i uz njega je, kaže, odrasla i kao mala često odlazila s tatom na posao. Ljubav prema ovom poslu je rasla kako su godine prolazile, a na početku studija je odlučila da se njim želi baviti čitavog života. U kompaniji je ravnateljica sektora za prodaju i marketing, što uz kreativnost i dinamičnost podrazumijeva i veliku odgovornost.

»Odgovorna sam za ukupnu prodaju, što podrazumijeva onu na domaćem tržištu Srbije koja se dijeli na više kanala prodaje (KA, LKA, TT, VP i online prodaju) i prodaju na inozemnim tržištima na kojima smo trenutno prisutni. Također sam odgovorna za građenje i pozicioniranje našeg brenda *Granum*, prvenstveno na tržištu Srbije.«

Svoj doprinos inovacijama, na kojima se temelji razvoj kompanije, Ksenija je dala osmišljavanjem brenda *Granum* i vizualnog identiteta koji je praćen redizajnom svih njihovih proizvoda. Novina za ovih deset godina, koliko radi u kompaniji, bilo je mnogo, osobito na polju marketinga i online prodaje, a do prije dvije godine su, prema njenim riječima, do inovacija dolazili uglavnom osobnim osjećajem, dok je sada pristup njima strateški i analitičan.

»U svakom segmentu poslovanja imamo planove za razvoj, kao što su izgradnja nove proizvodne hale, nabava nove opreme, reorganizacija unutar kompanije, kreiranje novih proizvoda itd. Plan nam je da se od sljedeće godine fokusiramo na inozemna tržišta i povećamo njihov udio u ukupnom prometu s 10 posto koliko je sada, na 30 posto«, navodi Ksenija Perčić-Albunović.

O nagradi i tajni uspjeha

Kompanija *Suncokret* posjeduje brojne certifikate (*Terra's*-ov za organsku proizvodnju, certifikat HCCP, a zahvaljujući njemačkom BCS certifikatu olakšan im je pristup inozemnom tržištu), sudjeluje na brojnim sajmovima diljem svijeta i dobitnik je velikog broja prestižnih nagrada i priznanja. Posljednje – *Inovativni poduzetnik 2019. godine*, u Srbiji osmu godinu zaredom dodjeljuje međunarodna revizorsko-konzultantska kompanija EY (*Ernst&Young*). Prema riječima Ivana Perčića, radi se o najvećoj revizorskoj kući na svijetu s 270 tisuća zaposlenih. Posluju u cijelom svijetu, nagrađuju u 60 zemalja, a imaju i svjetsku nagradu koja se jednom godišnje dodjeljuje u Monte Carlu, gdje odlaze regionalni pobjednici.

»Moja kći Ksenija i ja smo dobili nagradu kao inovativni poduzetnici, a postoji još nagrada za brzorastuće poduzeće, odnosno poduzetnika te ona za poduzetnika godine. Nismo mogli konkurirati za poduzetnika godine, jer naš promet i broj zaposlenih ne odgovaraju tom rangu. Ove godine smo inače dobili nagradu i od Privredne komore Srbije, a prije dvije godine od *Blica* i *Eurobanke*«, kaže Perčić, a na pitanje o tajni njegovog uspjeha i kako postati i ostati uspješan poduzetnik u našoj zemlji, odgovara:

»Jako treba voljeti to što radite, treba imati viziju, biti uporan. Nedavno su me pitali na što sam ponosan, a ja sam odgovorio da nisam ponosan ni na što, jer ponos i gordost je nešto što ne treba njegovati. Jednostavno, radim svoj posao najbolje što umijem i gledam da uživam u njemu. Imamo mnogo ambicija, vrlo ozbiljne planove, konkurirali smo na neke fondove i imali smo sreću da su nas podržali, tako da idemo u novih 30 godina.«

I. Petrekanić Sič

ZKVH u Bregu predstavio monografiju o Šokcima i Topoteku

Neprocjenjiva riznica

Fotografije i druga arhivska građa objavljena u Topoteci dio je europske arhivske građe

U Bregu je predstavljena monografija *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca*. Predstavljanje monografije organizirao je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, a domaćin je bilo Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Silvije Strahimir Kranjčević*.

Predstavljen je i projekt virtualne arhivske zbirke *Baština Hrvata u Srbiji* na međunarodnoj digitalnoj platformi Topoteka (<https://hrvatisrbija.topoteka.net/>). U ovaj projekt uključili su se i mještani Brega, pa je skenirano oko 200 fotografija koje će biti dio Topoteke.

Digitalizirana baština

Fotografije s početka prošlog stoljeća ili one nešto mlađe. Fotografije mladih u šokačkoj nošnji, onakvoj kakva je bila prije 70-80 godina, bereške ulice onakve kakve su bile prije 60 godina, bereški prvašići fotografirani prije pol stoljeća. Sve to sačuvano je na starim fotografijama koje će sada postati dio Topoteke Baština Hrvata u Srbiji.

»Sačuvali smo dosta fotografija, neke su još s početka prošlog stoljeća, pa i ne znamo tko je sve na njima, ali ih i dalje čuvamo.

 Đula Srimac

Imam sačuvanu fotografiju na kojoj je svekrva moje svekrve. Možete zamisliti kada je to fotografirano. Zanimljivo je vidjeti i kako su se nekada naši stari sprimali u šokačku nošnju«, kaže **Đula Gorjanac**, listajući nekoliko desetaka fotografija koje je putem Topoteke spremna podijeliti s cijelim svijetom.

»Donijela sam stare fotografije koje sam našla u kući bake o kojoj sam brinula. To su fotografije iz 40-tih godina prošlog stoljeća. Na njima su i djevojke u nošnji, pa se vidi razlika između nekadašnje i ove današnje nošnje. Drago mi je što će te fotografije sada biti dostupne svima, da se vidi što Bereg ima«, kaže **Elizabeta Lerić**.

Marin Katačić nema originalnu fotografiju, već kopiju fotografije na kojoj su članovi *Seljačke sloge* iz Brega snimljeni 1927.

godine na Smotri hrvatskih seljačkih društava u Zagrebu, ali ima popis imena svih 25 mještana Brega koji su te davne godine u šokačkoj, bereškoj nošnji predstavljali svoje selo i udругu.

»Originalna fotografija je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je rađen i diplomski rad koji se bavio radom *Seljačke sloge*. *Seljačka sloga* bila je zapravo i početak rada hrvatske udruge u Bregu, čiju tradiciju nastavlja HKD *Silvije Strahimir Kranjčević*«, kazao je Katačić.

»Interes ovdje u Bregu je bio velik i nismo mogli skenirati i uzeti podatke za sve fotografije koje su nam mještani Brega donijeli. To znači da naš posao ovdje nije završen. Mene osobno je fascinirala količina znanja koje ljudi imaju o svojim pretcima, imenima, prezimenima, djevojačkim prezimenima ženskih predaka. Susreo sam ovdje jednog dvadesetogodišnjaka koji me je iznenadio poznavanjem prošlosti svoje obitelji«, kazao je **Josip Bako** iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i administrator Topoteke

Fotografije su za Topoteku spremni bili dati i drugi Berežani, pa je skenirano oko 200 fotografija, ali bit će ih još jer su u ovom selu sačuvali bogatu foto dokumentaciju.

»Topoteka je način da se sačuva lokalna baština, koja se čuva u osobnim arhivama, fiokama. Želimo ih pokazati i drugima. I ova naša ideja dobila je potporu među našim ljudima koji žele s drugima podijeliti svoje stare fotografije, dokumente. Neke od tih fotografija objavljuju udruge ili pojedinci na društvenim mrežama, ali tako objavljene one nisu zaštićene, može ih preuzeti svatko bez navođenja vlasnika. Na Topoteci su autorska prava zaštićena i uz svaku fotografiju, dokument navedeno je tko je vlasnik. Svako neovlašteno preuzimanje ili prikazivanje tih fotografija kazneno je djelo. Isto tako, sve skenirane i objavljene fotografije dio su europske arhivske mreže, jer je ovo međunarodni projekt. To znači da su fotografije i druga građa objavljena na Topoteci sigurno sačuvani za naredne generacije«, kazao je Bako.

On je pozvao sve zainteresirane na suradnju, što znači da se fotografije mogu dostaviti ili osobno u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata ili poslati u digitaliziranom obliku.

Vrijedni suradnici

U Beregu je predstavljena i monografija *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca*, čijoj izradi su svoj prinos dali mještani Berega koji su kao kazivači surađivali sa studentima Filozofskog fakulteta u Zagrebu, koji su s profesoricom **Milanom Černelić** radili terenska istraživanja u šokačkom Podunavlju. Slika *Šokice iz Berega* je i na naslovnici, a fotografirana je **Marija Radičev**, rođena prvih godina prošlog stoljeća. Svoj

primjerak knjige s ponosom je primila njezina kći **Đula Srimac**, koja, iako joj je više od 80 godina, i dalje aktivno sudjeluje u radu hrvatske udruge u Beregu. »Posebno me raduje da imate i mladih koji će nastaviti raditi u udruzi, mladog predsjednika, što imate svoju šokačku kuću«, kazala je menadžerica za kulturu ZKVH-a **Katarina Čeliković**, koja je svim kazivačima zahvalila na suradnji i uručila im primjerak monografije.

Z.V.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) obavlja:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ I O ODREĐIVANJU OPSEGA I SADRŽAJA STUDIJE

Za projekt: Bazne stanice mobilne telefonije »SUBOTICA 29«, na katastarskoj parceli 10981 KO Donji grad, Ulica Bajnatska br. 40 (46.084349°, 19.673777°), nositelja projekta »TELENOR« d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-72-2020.pdf

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-72-2020.pdf

U najavi otvaranje novog graničnog prijelaza Jamena – Račinovci

Obnavljanje prekinutih veza

»Kada bi se granice otvorile, protok ljudi i robe bi bio veći, razvila bi se trgovina, a možda bi u bliskoj budućnosti moglo biti izgrađeno pristanište i benzinske crpke s pratećim objektima. Zbog blizine autoceste, Šida, Bijeljine, Brčkog i Županje, Jamena bi mogla imati ključnu ulogu u razvoju trgovine i industrije«, kaže mještaniin Jamene Jovica Starčević

Jamena, mjesto u jugozapadnom dijelu šidske općine, nalazi se na tromeđi Bosne i Hercegovine, Srbije i Hrvatske. Iako je od Šida udaljeno čak 40 kilometara, po svom geografskom položaju pruža idealne uvjete za život. Zemlja u jamenačkom ataru je jedna od najplodnijih. Mjesto je okruženo bosutskim šumama, a pokraj sela protječe Sava, pa samim tim predstavlja veliko lovno područje, te područje za ribolov i za razvoj seoskog turizma. Nažalost, prirodni potencijali nisu u potpunosti iskorišteni, a mještani Jamene ističu da bi se prosperitet sela mogao desiti otvaranjem malograničnog prijelaza prema Hrvatskoj, koja je udaljena četiri kilometra. Time bi se, kako kažu, omogućio ponovni promet roba i usluga kao što je bilo prije ratnih devedesetih.

Sporazum općina Šid i Drenovci

Prije rata veliki broj mještana Strošinaca (Hrvatska) posjedovao je zemljište u jamenačkim atarima, koje su za vrijeme i poslije rata prodali. Mještani Jamene ističu da je suradnja sa susjedima iz Hrvatske uvijek bila dobra. Surađivali su, skupa radili, sudjelovali i gostovali jedni kod drugih na kulturnim i sportskim manifestacijama, te razvijali ekonomsku suradnju.

»Bilo nam je bolje. Gnojivo za zemljište smo kupovali u Hrvatskoj gdje smo ga nabavljali jeftinije, a u Brčkom smo prodavali svinje. Kada bi se granice otvorile, protok ljudi i robe bi bio veći, razvila bi se trgovina, a možda bi u bliskoj budućnosti moglo biti izgrađeno pristanište i benzinske crpke s pratećim objektima.

Zbog blizine autoceste, Šida, Bijeljine, Brčkog i Županje, Jamena bi mogla imati ključnu ulogu u razvoju trgovine i industrije«, kaže mještaniin **Jovica Starčević**.

U više navrata vođeni su razgovori između predstavnika mjesne zajednice i lokalne samouprave o mogućnosti otvaranja malograničnog prijelaza prema Račinovcima. S obzirom na to da interes za obje strane postoji, predstavnici Općine Šid i Općine Drenovci iz Hrvatske pokrenuli su 2018. godine inicijativu za otvaranjem novog graničnog prijelaza Račinovci – Jamena. Sporazum koji su predstavnici dvije općine tada potpisali proslijeđen je vladama Srbije i Hrvatske.

»Između autoceste i Save nemamo nijedan granični prijelaz. Nama bi otvaranje tog graničnog prijelaza otvorilo dio komunikacije prema Jameni, Moroviću i Šidu. Također želimo tu suradnju uspostaviti s distriktom Brčko, Općinom Drenovci, s cijelom periferijom ovog dijela Vojvodine i na taj način uspostaviti normalne komunikacije, trgovačke, kulturne i druge odnose i pokušati vratiti život u ovaj prostor. Područje i s ove i s one strane granice je dosta zapušteno i izolirano i želimo poboljšati kvalitetu života ljudi«, izjavio je prilikom potpisivanja sporazuma načelnik Općine Drenovci **Jakša Šestić**.

Prvi korak – obnova ceste

Početkom godine predsjednik pokrajinske Vlade **Igor Mirović** uručio je ugovore za 22 lokalne samouprave u AP Vojvodini. Općini Šid tada je uručen ugovor za financiranje i sufinanciranje

projekata u područjima vodoprivrede i zaštite voda, lokalnog i regionalnog ekonomskog razvoja, prometne infrastrukture, energetske efikasnosti, predškolskog i osnovnog obrazovanja i odgoja, te u području sporta. Riječ je o projektima koji se realiziraju preko natječaja Uprave za kapitalna ulaganja Vojvodine, a Šid je dobio sredstva za rekonstrukciju lokalnih cesta. Tom prilikom Općini Šid su uručena sredstva u iznosu od 169 milijuna dinara za realiziranje projekta rekonstrukcije ceste Jamena – Račinovci.

»Općina Šid je krenula u realiziranje ovog projekta i aplicirala za ta sredstva kako bi mještani sela Jamena i sela Strošinci i Račinovci s hrvatske strane mogli brže odlaziti jedni kod drugih. Sada to mogu jedino preko graničnog prijelaza Batrovci. To je dugogodišnji problem mještana susjednih mjesta koji datira još

od 90-ih godina, kada je na tom području postavljena državna granica. Prvi korak u prevladavanju tog problema je bio sporazum koji je Općina Šid potpisala s Općinom Drenovci sredinom 2018. godine, kao zajedničku inicijativu da se tu otvori granični prijelaz. Drugi korak je upravo ovo za što smo mi dobili sredstva, a to je rekonstrukcija ceste koja vodi od centra sela Jamena do mjesta gdje će biti granični prijelaz«, izjavila je šefica Ureda za lokalno-ekonomski razvoj Općine Šid **Branimirka Riđošić**.

Također je dodala kako se predstavnici lokalne samouprave nadaju da će ovaj projekt indirektno pridonijeti društvenom i ekonomskom razvoju, demografskom opstanku s obje strane granice, te rasterećenju teretnog prometa koji je vrlo intezivan u šidskoj općini. Projekt bi trebao biti realiziran do kraja ove godine, a u tijeku je prikupljanje i priprema neophodne dokumentacije potrebne za pokretanje postupka javne nabave od Uprave za kapitalna ulaganja kao donatora.

Očekivanja su da bi se otvaranjem novog graničnog prijelaza, poslije više od 20 godina izoliranosti, obnovili prekinuti kontakti i uspostavila nova suradnja između susjednih sela dvije države.

S. D.

Poticaaj evangelizaciji i društvenom angažiranju

Priznajući internet »tehnološki najmoćnijim sredstvom« komunikacije Katolička ga je crkva prilično zdušno prihvatila, uviđajući da će takva komunikacija biti brža i učinkovitija. Znaajući da je za širenje evanđelja, što je osnovni zadatak Crkve, potrebna prodornost, ona, na sebi svojstven način, sustavno prilazi izučavanju dometa ovoga medija, ali istodobno i njegovom vrlo intenzivnom korištenju. Je li stoljećima uhodan crkveni pristup novostima koje je čovječanstvo objelodanjivalo promijenjen 2004., kada je **Mark Zuckerberg** utemeljio Facebook? Čini se da nije, i da se s prednostima i nedostacima ove »stare dame« među društvenim mrežama Crkva suočila prilično rano. Nekoliko godina od osnivanja toj su se tendenciji, isprva stidljivo, priključili i pojedini svećenici u Bačkoj i Srijemu. Znaajući da su njihovi vjernici »bili na Facebooku« i prije njih, analiziramo možda jedinstveni slučaj u kome je crkvena hijerarhija slijedila laike u savladavanju vještina i zamki, a onda i globalnom prihvatanju moderne komunikacije društvenim mrežama. Kako u tom pogledu stojimo danas – kako se mjesna nam Crkva snalazi na Facebooku?

Krenemo li od stranica mjesnih biskupa, pregled crkvenoga prisustva na Facebooku daje pozitivne primjere. Subotički biskup **Ivan Pénzes**, naime, redovito i svakodnevno, i to ravnopravno na mađarskom i hrvatskom jeziku, sudjeluje u komuniciranju putem ove mreže. Dostigavši jednom limit od 5.000 pratitelja, i danas je blizu toga broja na svoje dvije stranice (4.910, odnosno 4.094 pratitelja). Prosljeđivanje vijesti s katoličkih internetskih stranica, uz sasvim sporadične kratke komentare, osnovno je obilježje njegove stranice. **Ladislav Német**, zrenjaninski biskup i predsjednik mjesne biskupske konferencije, preferira isti tip objava, uz osvrt na svoje pastoralne aktivnosti, no sadržaj je gotovo isključivo na mađarskom jeziku. Srijemski biskup nije predstavljen na ovoj društvenoj mreži, no jesu većina župa, filijala i jedno od dvaju svetišta Srijemske biskupije. Te stranice, odnosno župne grupe, obuhvaćaju 7.562 pratitelja, a najviše *facebookaša* prati stranicu (razmjerno male) župe Sv. Petra u Inđiji – 2.465.

Takve brojke župe Subotičke biskupije nisu dostigle. Među onima u kojima je liturgijski jezik (i) hrvatski, a nominalno je riječ o 64 župe, sudeći po posljednjem shematizmu, 14 imaju stranice ili grupe naslovljene imenom ili sjedištem župe. Tu su i dvije franjevačke zajednice. S druge strane, više od dvije trećine svećenika Hrvata Subotičke biskupije, gdje spadaju i neki od najstarijih umirovljenika ali i tek zaređeni svećenici, ima svoje osobne stranice na ovoj društvenoj mreži. Posebnost prisustva Crkve u Bačkoj na Facebooku su i brojne druge katoličke stranice i skupine. Stranica *Sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić* (1.204 pratitelja) pomaže vicepostulaturi za proglašenje blaženim ovog karmelićanina, kojoj je

sjedište u Somboru, a poduprta je i pratiteljima stranice somborskog Karmelskog svjetovnog reda. Biskupijsko svetište u Doroslomu ima stranice na oba jezika, kao i (samo) pet župa Subotičke biskupije. Stranice Caritasa, udruga katoličkih vjernika laika, pjevačkih zborova katedrale i župa, molitvenih skupina i inicijativa na hrvatskom jeziku sasvim su solidne i po brojnosti i po živosti. Molitvena zajednica *Proroci*, primjerice, okuplja 1.120 pratitelja, a najnoviji projekt *Vjernički forum*, u kojem sudjeluju i svećenici i laici, uglavnom se predstavlja video uratcima, sa, za sada, 144 pratitelja.

Fotografije na prvom mjestu

Sadržinski gledano, iako se čini sasvim logičnim da će baš katoličke skupine poželjeti veću prodornost svojih aktivnosti, stječući naklonost novih pratitelja, raznovrsnošću sadržaja se ne može pohvaliti puno ovakvih lokalnih Facebook stranica kojima je pripadnost Crkvi glavno obilježje. **Andrija Anišić**, župnik župe sv. Roka u Subotici i administrator istoimene stranice, kaže da su na toj stranici dominantni sadržaji »mjesečne župne obavijesti, obavijesti o stalnim događajima, tjedni rasporedi misa i čitača liturgijskih čitanja, te vizuali koji obavješćuju o predstojećim događajima«. Sličan obrazac imaju i ostale župne stranice. **Tibor Szöllősi**, župnik u Budisavi, Kaću i Kovilju, objašnjava da su događanja iz života župe daleko najčitaniji i najgledaniji sadržaji na stranici ove župe, koju sam administrira.

»Aktualna dječja škola euharistijskog klanjanja, sakupljanje pet ambalaze kojom pomažemo potrebite u Africi, nedavni posjeti nuncija i akcije obnove župe imale su najviše pogleda«, kaže Szöllősi.

Marinko Stantić, župnik u župi Marija Majka Crkve u Suboti-

ci, pak, objavljuje dnevne duhovne poticaje, koji spadaju u najviše praćeni sadržaj na stranici ove župe na Facebooku. Župnik **Dragan Muharem**, pak, administrira otvorenu grupu svoje župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni, gdje svi mogu gledati a samo članovi komentirati sadržaj. Svi naši sugovornici koji su župnici, kao i gospođa **Amalija Šimunović**, administratorica Facebook stranice župe svetog Jurja u Vajskoj, potvrđuju da albumi s fotografijama sa župnih događaja imaju daleko najveći broj pogleda, pregleda, reakcija i komentara u odnosu na sve ostale objave na stranicama koje administriraju.

Poticanje katoličkoga aktivizma

Katoličke Facebook stranice, ipak, preuzimaju, sukladno vjerovanju Crkve, i specifičnu ulogu molitvenoga povezivanja vjernika.

»Najviše smo poduzimali molitvene akcije – pozivali ljude na molitvu i uzdali se u zagovor o. **Gerarda** pred Nebeskim Ocem«, kaže **Daniel Katačić**, novosadski kapelan, koji uz o. **Tihu Radana** uređuje stranicu posvećenu bačkom kandidatu za oltar.

Dragan Muharem smatra da je Facebook vrlo korisno pomagalo u pastoralnoj službi.

»Prodornije je nego, primjerice, web stranica župe, jer je Facebook interaktivniji, 'nameće' sadržaj korisnicima, bliskiji je, a čitatelj se može osjećati i kreatorom sadržaja. Osnovna namjena naše Facebook grupe je kontakt sa župljanima kroz sadržaje informativnog i formativnog karaktera. Na taj način je moguće doći i do onih koji nisu aktivni članovi župe«, kaže on.

Marinko Stantić, pak, navodi da pojedini župljani u Aleksandrovu uopće ne gledaju oglasnu ploču u crkvi nego se potpuno informiraju putem Facebooka. Čini se, sagledavajući činjenicu da su većina katoličkih vjernika u našoj sredini srednjovječni i starije dobi, da se time razbija tabu prema kojem su ovdašnji stariji katolici uglavnom informatički nepismeni.

Pojava »natjecanja« također nije strana Facebook zajednici i uvelike je primjenjiva i na ovdašnje župne stranice. Njihovi su se administratori prilagodili medijskome pogledu na svijet i medijima svojstvenome poticanju aktivnosti. Uprošćeno rečeno: »ako to može organizirati susjedna župa, zašto ne bismo mogli i mi, još bolje?«. Facebook nudi mogućnost da profil ili stranica, zbog privlačnih i zanimljivih objava, postane popularan u tolikoj mjeri da pratitelji te stranice počinju njezinoga nositelja promatrati kao uzor ili autoritet. To otvara mogućnost osobama i strukturama unutar Crkve da stavovima i sadržajima koje prezentiraju značaj-

nije utječu na druge. Ipak, poticanje aktivizma može imati i drugu stranu. Amalija Šimunović smatra da se tek navikavamo na ispravan način korištenja društvenih mreža.

»Čini mi se da češće koristimo Facebook za 'špijuniranje' ili hvalisanje nego za objavljivanje korisnih informacija, događaja ili lijepih trenutaka. Potrebno bi bilo više pisati i objavljivati sadržaje, fotografirati, pratiti, a mi koji smo 'terenski radnici' nemamo uvijek volje ni vremena za to«, kaže ona. Skoro su svi naši sugovornici potvrdili da na svojim stranicama rado prosljeđuju i time promoviraju događaje koji se tiču zajednice ovdašnjih Hrvata, te lokalnih ruralnih ili gradskih sredina u kojima oni žive. Taj vid podrške Crkve nije beznačajan, imajući u vidu broj pratitelja crkvenih stranica i članova grupa.

Blokiranje, brisanje i savjeti

»U krajnjim situacijama mora se i uskratiti mogućnost članu da objavljuje sadržaje u grupi. Ako više puta objavljuje sadržaje koji nemaju doticaje s karakterom grupe ili ako su ti sadržaji 'kič' (sličice Isusa u ružama, bliješteće slike svetaca...), nakon bratske upute, ako se to nastavi, članu se uskraćuje pravo objavljivanja«, iznosi osnovno pravilo grupe župe Presvetog Trojstva u Maloj Bosni. »Ako se prenosi sadržaj, mora se provjeriti izvor, autor, slaže li se s crkvenim naukom, izgrađuje li sadržaj čitatelja ili možda dovodi do zbunjenosti (objave koje dovode u pitanje autoritet pape i slični). Nije problem ako se sukobe mišljenja ispod nekog sadržaja, no zna to prijeći mjeru«, kaže on.

Gospođa Šimunović navodi pravila za objavu sadržaja na stranici vajštanske župe:

»Izbjegavamo promoviranje političkog aktivizma, favoriziranje obiteljskih i prijateljskih veza naspram drugih župljana, kao i veličanje zasluga pojedinaca«, navodi ona.

»Čini mi se vrlo bitnim da administratori ciljanih grupa poznaju svoje članove, jer na taj način znaju ocijeniti koji sadržaj im je potrebno plasirati i što bi za njih bilo važno. Osmišljavanje sadržaja uvelike ovisi o poznavanju potreba ciljane grupe«, savjetuje Dragan Muharem.

Daniel Katačić, pak, upozorava na uvijek prisutnu mogućnost ovisnosti o društvenim mrežama:

»Nije dovoljno samo biti evangelizator drugih, treba biti i evangelizator sebe i snagu za evangeliziranje pronaći u osobnoj molitvi«, misli on.

Čest je slučaj da pregledane crkvene stranice nude neažurni ili nepotpuni sadržaji koji posjetitelja navode da sam donosi zaključuje o razlozima tih pojava, jer digitalni svijet ne poznaje neažurnost. Poneki svećenici, ispočetka puni entuzijazma, vremenom odustanu od administriranja župnih stranica zbog drugih obveza i ne prenesu tu obvezu na drugoga. No, ipak, kako navodi mons. Anišić, uvijek je dobro da postoji mogućnost uvijek i brzo čuti i drugu stranu, jer, kako on kaže, »u pisanim javnim medijima, barem kod nas, Crkva nema ili ima vrlo rijetko mogućnost izložiti svoje stavove«. Potrebno je ići dalje i »izvesti na pučinu« socijalne mreže koje globalno rastu daleko brže od Facebooka, a to su Twitter, te lokalno vrlo popularni Instagram. Onaj vjernik laik ili crkveni službenik koji bude u osvajanju ovih svjetova uspješan, samo će slijediti papu koji, primjerice, ima 18.197.795 pratitelja na mreži Twitter, gdje je profil Svetoga Oca prisutan već osam godina.

Marko Tucakov

HRT-ova emisija o bunjevačkoj ikavici

SUBOTICA – *Bilješke o jeziku* je petnaestominutna emisija Hrvatske televizije koja se emitira srijedom na Trećemu programu HRT-a oko 21 sat. Emisija se bavi različitim temama iz jezikoslovlja, a ovoga tjedna ekipa emisije boravila je u Subotici i Tavan kutu gdje je snimila materijal za emisiju posvećenu ikavskom govoru bunjevačkih Hrvata. Ekipu smo zatekli na setu u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata.

»U emisiji se dosta bavimo dijalektima, te sam oduvijek htjela doći u ovaj kraj i snimiti emisiju o bunjevačkoj ikavici. Bit će riječi i o ovom kraju, povijesti ovdašnjih Hrvata, običajima. Sugovornici su nam poznavatelji ovoga govora, književnici koji stvaraju na ovom govoru, stariji i mlađi govornici...«, kaže urednica i scenaristica emisije **Marija Vuković-Sirišević**.

Emisija o ikavici bi trebala biti emitirana za otprilike mjesec dana. *Bilješke o jeziku* mogu se pratiti i s pomoću HRT-ove multi-medijske platforme HRTi.

Promocija Seminara bunjevačkog stvaralaštva u Zagrebu

ZAGREB – U prostorijama Hrvatskog sabora kulture (HSK) u Zagrebu prošloga tjedna predstavljen je program IX. Seminara bunjevačkog stvaralaštva, koji će, u organizaciji mjesnog HKPD-a *Matija Gubec*, od 13. do 18. srpnja 2020. biti održan u Tavankutu. Hrvatski sabor kulture je krovna udruga kulturno-umjetničkog amaterizma u Hrvatskoj.

Program seminara predstavio je pokretač seminara i tajnik HKPD-a *Matija Gubec* **Ivica Dulić** koji je pozvao sve prisutne da i ove godine dođu u mjesto »di sunce grli Bačku« i upoznaju tradicijsku kulturu bunjevačkih Hrvata što će prenijeti u svoje sredine i na scenu.

Stručna suradnica za plesnu kulturu HSK-a **Valentina Dačnik** kaže kako je suradnja s HKPD-om *Matija Gubec*, kao članicom Sabora izvan granica Hrvatske, započela 2016. u vidu organiziranog dolaska zainteresiranih polaznika iz Hrvatske na Seminar. Suradnju podupire i Ministarstvo kulture RH koje podmiruje trošak školarine za polaznike dok HSK na ovaj način potiče rad na istraživanju, očuvanju i prezentaciji tradicijskih baština i vještina Hrvata Bunjevaca te tako pridonosi novoj, ali i poboljšanoj prezentaciji starijih programa KUD-ova u Hrvatskoj.

Sljedeća promocija Seminara bunjevačkog stvaralaštva bit će održana u petak, 27. ožujka, u Novoj Gradiški, u organizaciji HKUU *Trenk*.

I. D.

Kajić i dalje na čelu udruge Okrugić

ZEMUN – Na izornoj skupštini ZHZ-a *Ilija Okrugić*, koja je održana prošloga tjedna u Zemunu, za predsjednika Društva ponovno je izabran mr. **Branko Kajić**. Dopredsjednik ostaje vlč. **Jozo Duspara**, dok je za tajnika izabrana **Silvana Herceg**. Za članove Upravnog odbora su izabrani **Silvana Herceg**, **Aleksandra Ignjatić**, **Zvonko Sajfert**, **Nevenka Cebalo** i **Jagoda Antonović**. **Mihovil Alilim**, **Kristina Vučić** i **Zvonimir Rajković** su izabrani za

članove Nadzornog odbora. Na skupštini je bilo riječi i o radu Društva u protekle dvije godine, izmjenama i dopunama Statuta, te o programu i planu rada Društva za 2020. i 2021. godinu.

S. D.

Prijam za suradnike Godišnjaka i Nove riječi

SUBOTICA – U povodu izlaska *Godišnjaka za znanstvena istraživanja* i časopisa *Nova riječ* za 2019. godinu u ZKVH-u je u ponedjeljak priređen prijam za suradnike dviju publikacija. Glavni i odgovorni urednik dviju publikacija **Tomislav Žigmanov** predstavio je ukratko sadržaje novih brojeva, te podsjetio na važnost praćenja suvremene produkcije ali i iščitavanja ba-

štine ovdašnjih Hrvata u područjima znanosti, kulture i književnosti. Istaknuo je veliki broj suradnika iz zemlje, ali i Hrvatske i Mađarske, koji su uključeni u rad na dvama publikacijama te pozvao mlađe autore da se intenzivnije uključe u ove projekte.

Gostovanje monodrame Komušanje mozga

BEOGRAD – Monodrama *Komušanje mozga* dramskog prvaka varaždinskog HNK-a **Stojana Matavulja** gostovat će sutra (subota, 14. ožujka) u Beogradu, u UK *Stari grad*. Organizator je Hrvatski kulturni centar *Beograd*. Početak je u 20 sati, a ulaz je besplatan.

Korizmeni koncert u Bajmaku

BAJMAK – U crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmaku će iduće subote, 21. ožujka, biti održan koncert pučkih korizmenih popijevki pod nazivom *Potop suza, oči rone* koji je priredio prof. **Ivica Ivanković**.

Nastupit će KUD *Kupljenovo* iz Kupljenova i KUD *Pojatno* iz Pojatna kod Zapešića, uz pratnju orguljaša **Marija Kambića**. Na programu će se naći popijevke iz cijele Hrvatske, s posebnim naglaskom na panonski repertoar. Koncert će biti dobrotvornog karaktera za kupnju novih električnih orgulja za crkvu, budući da su stare dotrajale, a restauracija je izuzetno skupa. Želja organizatora je da nove orgulje zasviraju za Uskrs. Koncert organizira bajmačka župa u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem i Udrugom *Pasionska baština* iz Hrvatske. Početak je u 18 sati.

Ž. V.

38. međunarodni festival URTI u Parizu

Brončana medalja za Ištvančićev dokumentarac

Dokumentarni film *Pouke o čovječnosti* redatelja **Branka Ištvančića** dobitnik je *Brončane medalje* za autorski dokumentarac na 38. izdanju Međunarodnog festivala URTI Grand Prix for Author's Documentary u Parizu. Ištvančićev film je laureat uz film iz Senegala, koji je dobio *Grand Prix*, te film iz Francuske koji je dobio *Srebrnu medalju* i film iz Južne Koreje, koji je dobio nagradu *Martine Filippi* za otkriće. Žiri za dodjelu nagrada činili su voditelji i menadžeri javnih televizijskih kuća iz Alžira, Belgije, Kameruna, Jordana, Kosova, Portugala i Rumunjske.

URTI je međunarodna organizacija koja organizira dodjelu nagrada – Radio Grand Prix i Grand Prix za autorski dokumentarni film. Nagrade koje dodjeljuju su međunarodnog ugleda, a cilj im je promicati vitalnost suvremenog audiovizualnog stvaralaštva.

Pouke o čovječnosti govore o jednoj od najhumanijih akcija hrvatskih branitelja koji su, u ratnom vihoru, rujna 1991. godine uz pomoć medicinskog osoblja evakuirali i spasili iz neprijateljskog okruženja u šest autobusa više od

300 psihijatrijskih bolesnika iz bolnice u Pakracu, od kojih su većina pacijenata bili srpske nacionalnosti te na taj način stekli status heroja čovječnosti.

H. R.

HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice raspisuje

Natječaj za skladbe koje će biti izvedene na XX. Festivalu bunjevački pisama

Festival će biti održan 27. 9. 2020. u Subotici. Temeljna svrha ovoga festivala je promocija i popularizacija nove bunjevačke pisme i poticaj svima, a osobito mladima kako bi sami pridonijeli očuvanju i unaprjeđenju kulturne baštine svoga roda i naroda.

PROPOZICIJE NATJEČAJA:

1. Tekst i glazba trebaju predstavljati život i običaje bačkih Bunjevaca;
2. Tekst pjesme mora biti pisan ikavicom ili ijekavicom;
3. Pjesma može imati 3 ili 4 strofe;
4. Dužina pjesme je od 3 do 5 minuta;
5. Note (melodija, akordi) i tekst treba dostaviti u 2 primjerka;
6. Uz tekst i melodiju obvezno dostaviti i demo snimku;
7. Radovi prethodno ne smiju biti izvođeni (premijerno izvođenje);
8. Jedan autor može dostaviti najviše 3 skladbe;
9. Primljeni radovi se ne vraćaju;
10. Radovi se šalju pod šifrom, a rješenje šifre (ime, prezime i

adresa autora i kontakt telefon) mora biti u posebnoj, zatvorenoj kuverti;

11. Nakon odabira najboljih radova, stručna komisija će autore izvjestiti o rezultatima;

12. Festival se organizira isključivo na volonterskim principima, te se radovi neće honorirati;

13. Autor skladbe koja je odabrana za izvedbu na festivalu samim njezinim slanjem daje svoj neopozivi pristanak da se skladba studijski snimi i izda na nosaču zvuka i video zapisa radi popularizacije festivala.

Natječaj je otvoren do 31. 5. 2020.

Skladbe slati na adrese: Vojislav Temunović, Skerlićeva 17, 24000 Subotica ili HGU FBP, Jo Lajoša 4/a, 24000 Subotica.

Skladbe je moguće poslati i na mail: hgu.fbp@gmail.com s naznakom: ZA XX. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA.

Kontakt telefon je: +381(0)63/80-87-836, a e-mail: hgu.fbp@gmail.com.

Hrvatski nakladnici iz Vojvodine na novosadskom Sajmu knjiga

Nove knjige poezije i proze

Svoja najnovija izdanja predstavili su i nakladnici iz zajednice vojvođanskih Hrvata – NIU Hrvatska riječ i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, te HKUPD Stanislav Prepek iz Novog Sada

Mеду brojnim nakladnicima, na 26. po redu Sajmu knjiga u Novom Sadu, koji je održan od 3. do 9. ožujka, svoja najnovija književna izdanja predstavili su i ovdašnji nakladnici iz zajednice vojvođanskih Hrvata – NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, te HKUPD Stanislav Prepek iz Novog Sada.

Predstavljanje ovih nakladnika na najvećoj pokrajinskoj manifestaciji vezanoj uz knjigu organizirano je uz potporu resornih tajništava AP Vojvodine.

Priče i pjesme

NIU *Hrvatska riječ* se nakladništvom bavi od 2005. i do sada je, što samostalno, što u sunakladi, objavila više od 75 naslova. Na novosadskom sajmu predstavili su dva od ukupno četiri svoja naslova iz 2019. godine – knjigu priča za djecu *Mala Katica* autorice **Katarine Firanj** iz Sombora i zbirku pjesama *Nepodnošljiva lakoća umiranja* **Franje Kašika** iz Vrbasa.

Urednica knjige *Mala Katica* **Katarina Čeliković** je kazala da je u ovoj zbirci sabrano 35 priča koje svjedoče o jednom odrastanju na salašu, kao i da je knjiga pisana ikavskim govorom bunjevačkih Hrvata, koji u Somboru izumire. Dodala je i da knjiga, kao sjećanje na prošlost, može biti zanimljiva i odraslima.

Autorica Katarina Firanj je rekla kako je ovom knjigom željela nešto ostaviti svojoj djeci, unucima i budućim naraštajima.

»Ova knjiga je pisana dušom. Čitajući je, djeca mogu saznati kako je nekada bilo sasvim drugačije, možda teško, ali ipak lijepo«, kazala je ona.

Franjo Kašik je svoju prvu zbirku pjesama *Riječi nasušne* objavio 2015. godine. U prošlogodišnjoj *Nepodnošljivoj lakoći umiranja* bavi se temom smisla života, pa tako i temom smrti.

»Motivi su svugdje oko nas, a najjači motiv, barem za mene, jest smrt. Nema pjesnika koji nije o tome pisao pa tako i ja. Smrt je mnogo duže razdoblje od života, pa samim tim i zaslužuje veću pažnju«, kazao je Kašik.

Novi dvobroj *Nove riječi*

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata predstavio je novi dvobroj časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* koji na više od 330 stranica donosi uratke 35 autora. Ovaj časopis, koji se, uz praćenje suvremene produkcije, bavi i iščitavanjem književne baštine vojvođanskih Hrvata, Zavod izdaje u sunakladi s NIU *Hrvatska riječ*.

 Katarina Firanj i Franjo Kašik

Katarina Čeliković, Olena Plančak Sakač, Nikola Šante i Tomislav Žigmanov

»Mi smo zajednica u kojoj postoji relativno veliki broj ljudi koji piše, a naša je uloga da ta djela pomno pratimo i da ono što je najvrjednije i prezentiramo. Naša književna scena se kroz ovakve priredbe i kroz svu onu dinamiku kakvu ima unutar sebe, očituje kao jedna od prestižnijih kada je u pitanju manjinska književnost u Vojvodini«, kazao je urednik *Nove riječi* **Tomislav Žigmanov**.

Nova riječ otvara prostor i za književnost drugih naroda s kojima Hrvati u Vojvodini žive. Tako je u novom broju predstavljeno suvremeno pjesništvo vojvođanskih Rusina po izboru autorice **Olene Plančak Sakač**. Sudjelujući na sajamskoj promociji *Nove riječi*, Plančak Sakač je ukazala kako Rusini u Vojvodini žive već tri stoljeća, a da njihova književnost traje oko 120 godina. Ona je otkrila kako je do danas objavljeno oko 500 knjiga na rusinskom jeziku. Osim njezine, publika je imala prigodu čuti i poeziju vojvođansko-rusinskog pjesnika **Nikole Šante**.

Poezija na čakavskom narječju

HKUPD *Stanislav Prepek* iz Novog Sada je osim zbirke kratkih priča *Prepekova jesen 2019.*, predstavio i zbirku pjesama na čakavskom narječju pod nazivom *A, ča* njihova člana i doajena kulturne scene Novog Sada **Mladena Franje Nikšića**. To je, po riječima ovoga autora, jedina zbirka pjesama izdana na čakavskom govoru u Vojvodini. On je, kako ističe, podrijetlom iz Sušaka gdje se govori čakavski, dok odmalena piše pjesme i na ijekavici.

Ana Marija Kaluđerović, Živana Živanović, Dragana V. Todosreskov i Mladen Franjo Nikšić

Predsjednica Književnog kluba HKUPD-a *Stanislav Prepek* **Ana Marija Kaluđerović** je navela kako je Sajam knjiga dobra prilika da se promoviraju nova izdanja, te prisjetila sve prisutne na početak rada njihovog Kluba.

»Prva zbirka poezije pod nazivom *Prepekovo proljeće* je objavljena 2009. i to je bio prvi iskorak u predstavljanju poeta našeg Književnog kluba. Ta zbirka je imala skromnih 40-ak stranica, ali je bila prvi veliki korak onoga u što se pretvorio naš Književni klub koji danas broji oko 20 članova koji aktivno pišu i objavljuju svoje radove«, istaknula je Kaluđerović.

Književna kritičarka dr. **Dragana V. Todosreskov** je naglasila kako je proširenje suradnje s piscima koji pišu na hrvatskom jeziku, a dolaze iz različitih krajeva Srbije ili Hrvatske, veoma važno

za tu udrugu i njihov Književni klub.

»Povodom natječaja koje raspisujemo imamo zadovoljstvo dobivati pjesme i priče od pisaca diljem prostora nekadašnje zajedničke države. To je za nas osobita čast jer možemo razmjenjivati iskustva, družiti se, ugošćavati odlične pjesnike. I kod članova našega Književnog kluba vlada dinamika koja se ogleda u tome da se pjesnici stalno uspoređuju, dobivaju nove inspiracije upravo iz tih susreta ili sudjelovanjem na drugim natjecajima tako da se i na taj način njihova poezija obogaćuje«, kazala je Todosreskov i dodala kako nastoje okupiti što više mladih autorica i autora.

Kristina Ivković Ivandekić

NEIZVJESNOST oko POČETKA izlaženja novina

Najvažniji uspjeh Antunovićeve „Poziva Bunjevcima i Šokcima“ iz kolovoza 1869. bio je u tome što je njime javnost u Hrvatskoj saznala za ovog kanonika i njegov narodni pokret u Bačkoj. Tako je za bunjevačkog kanonika saznao i biskup Strossmayer, koji je ubrzo postao veliki Antunovićev zaštitnik i podupiratelj

Dugo se nije znalo je li **Ivan Antunović** 1869. godine imao kakvu podršku iz viših crkvenih i političkih krugova za pokretanje *Bunjevačkih i šokačkih novina*. Povjesničari su nejasno pretpostavljali da je bio u kontaktu s đakovačkim biskupom i najistaknutijim vođom Hrvata **Josipom Jurjem Strossmayerom**, ali nije bilo jasno kada su se oni upoznali i je li đakovački biskup od početka podržavao Antunovićev pokret. Nedavno otkriveni povijesni izvori ipak dokazuju da 1869. godine Strossmayer još nije poznao Antunovića, te da je kalački kanonik u svoju preporodnu borbu krenuo sâm, bez podrške iz viših crkvenih i političkih krugova.

Težak početak

Iz toga vremena prepričava se i događaj koji se dogodio u župnom dvoru crkve sv. Terezije u Subotici. Kanonik Antunović sazvaio je u tome dvoru sastanak prvaka bunjevačkih Hrvata na kojemu je iznio svoju namjeru buđenja bunjevačkih i šokačkih Hrvata na prosvjetnom i kulturnom planu. Na sastanku su bili prisutni **Ivan Probojčević**, prepozit i župnik kao domaćin, zatim **Boza Šarčević**, **Bariša Prčić**, **Filo Probojčević**, **Mate**, **Lajčo** i **Stipan Antunović**, **Vince** i **Franjo Somborčević** i drugi. Antunović je tada pozvao navedene prvake da mu se pridruže u njegovim nastojanjima, ali na njegovo izlaganje odgovorio mu je odvjetnik Franjo Somborčević riječima: »Brate Ivo, zakasnio si se s tvojim pridlogom. Mi smo se već pomađarili«. Ostali prisutni pokazali su također kanoniku da nisu spremni sudjelovati u njegovom pokretu. To je izazvalo veliko Antunovićevo razočaranje, te je on tada Bozi Šarčeviću samo kratko rekao: »Ajde Bozo, mi smo naše svršili i nemamo ovdje ništa više da tražimo« i otišao.

Dakle, početni događaji nisu obećavali uspjeh. Štoviše, izgledalo je kao da Bunjevce i Šokce u Bačkoj definitivno čeka potpuna asimilacija. Osim toga, u Hrvatskoj javnost isprva uopće nije

znala ni za Antunovića niti za njegov *Poziv*. Te činjenice otkrivaju ne samo položaj u kojem se Antunović nalazio 1869. godine nego i njegove karakterne osobine. Usprkos spoznaji da je u svojim nastojanjima bio usamljen, Antunović je karakterno bio snažan, smion i samouvjeren. Iako se u početku mogao uzdati samo u sebe, u Boga i u šaćicu odanih mladića, bio je odlučan ostvariti ono što je naumio. Ubrzo se pokazalo da je ta njegova vjera u ideju koju je slijedio bila ispravna, jer je *Poziv Bunjevcima i Šokcima* objavljen 15. kolovoza 1869. ipak pao na plodno tlo.

Najvažniji uspjeh toga *Poziva* bio je u tome što je njime javnost u Hrvatskoj saznala za kanonika Antunovića i njegov narodni pokret u Bačkoj. Tako je za bunjevačkog kanonika saznao i biskup Strossmayer koji je ubrzo postao veliki Antunovićev zaštitnik i podupiratelj.

Hrvatska saznaje za Antunovićev pokret

Krajem 1869. u sisačkom listu *Zatočnik* objavljeno je nekoliko novinskih članaka o pokretanju *Bunjevačkih i šokačkih novina*. Ti članci ponajviše su vrijedni zato jer otkrivaju brojne činjenice o tome kako je hrvatska javnost upoznala Ivana Antunovića. Treba istaknuti da je *Zatočnik* bio zapravo glasilo biskupa Strossmayera i vodećih hrvatskih političara okupljenih oko njega, pa su zbog toga i članci objavljivani u tome listu imali naročitu političku težinu u to doba.

Prvi članak o Antunovićevom *Pozivu* pojavio se u *Zatočniku* tek dva mjeseca nakon njegova objavljivanja. Točnije, dana 23.

listopada 1869. godine u uvodniku *Zatočnika* objavljen je članak pod naslovom *Prosnutak Bunjevacah*. Autor toga nepotpisanog članka (očigledno član uredništva) napisao je u njemu da je u Bačkoj kalački kanonik Antunović objavio *Poziv* kojim poziva bačke Bunjevce i Šokce na pokretanje vlastitih novina. Autor članka također je iskreno napisao da je o tome saznao čitajući u novosadskom srpskom listu *Zastava*. Drugim riječima, vijest o Antunovićevom *Pozivu* putovala je dva mjeseca do Hrvatske, a Antunović je u Trojednoj Kraljevini tada još uvijek bio veliki anonimus. Međutim, uredništvo *Zatočnika* odmah je podržalo inicijativu kanonika Antunovića, te je u istome članku autor napisao: »Zato zaklinjemo svim svetim hrvatske rodoljube neka podupru blagoslovljeni rad bunjevačkog patriote. Javlajmo mu se sa svih stranah pretplatami, koje će i onako biti neznatne. Od probudjenja Bunjevacah najveću korist crpit će hrvatski narod. S toga u pomoć, u pomoć! I perom i darom«.

Već tjedan dana kasnije u *Zatočniku* se ponovno pojavljuje članak o stanju u Bačkoj. Članak je nosio naslov *Puca zora nad bunjevačkim zavičajem*, a nepotpisani autor je sigurno opet bio netko iz uredništva lista. Iz toga članka hrvatska je javnost saznala da u Bačkoj »i neki Bože Šarčević« namjerava pokrenuti list za Bunjevce. Taj »Bože Šarčević« bio je zapravo Ambrozije Boza Šarčević, bliski Antunovićev suradnik. Kasnije se ispostavilo da Boza Šarčević nije želio pokrenuti druge novine nego da je bio spreman sâm pokrenuti novine ako Antunović odustane, što ponovno otkriva tadašnju neinformiranost hrvatske javnosti o događajima u Bačkoj. Ovaj drugi članak objavljen u *Zatočniku* važan je i zato jer se u njemu spominje također da je 23. rujna grupa mladih intelektualaca iz Bačke objavila podršku Ivanu Antunoviću. Među potpisnicima toga pisma isticali su se tada još mladi pravnik **Ago Mamužić** i franjevac **Stipan Vujević**, a treba naglasiti da su to pismo podrške potpisali i neki Mađari koji očigledno u pokretanju bunjevačko-šokačkih novina nisu vidjeli nikakav pokušaj stvaranja secesionističke politike nego jednostavno želju bunjevačkih i šokačkih Hrvata da imaju novine na svom jeziku.

Strossmayerova potpora

O prilikama u razdoblju od kolovoza do prosinca 1869. godine svjedoči još jedan sačuvani povijesni izvor, točnije jedno pismo kanonika **Nikole Voršaka**. Naime, početkom zime 1869. godine kanonik Antunović otišao je na put u Rim te je tom prilikom posjetio Zavod sv. Jeronima, važnu hrvatsku katoličku instituciju u tome gradu. U Zavodu se susreo s kanonikom Nikolom Voršakom, bliskim Strossmayerovim suradnikom. Voršak je o tome obavijestio **Franju Račkog**, a iz njegova pisma mogu se otkriti neke vrlo važne činjenice koje svjedoče o okolnostima pokretanja *Bunjevačkih i šokačkih novina*. U tome pismu od 1. prosinca 1869. Voršak je napisao Račkome da Strossmayer pristaje podržati tršćansko-koparskog biskupa **Jurja Dobrila** i njegovo pokretanje novina, te da se spominje i da Antunović želi pokrenuti svoje novine u Bačkoj. Voršak je bio vrlo suzdržan prema Antu-

Ambrozije Boza Šarčević

Josip Juraj Strossmayer

noviću. Štoviše, napisao je za njega da je on Mađar ljući od »Andrijaša« (misleći na tadašnjeg mađarskog premijera **Gyulu Andrássyja**) i da iza njegova nauma o pokretanju novina sigurno stoji mađarska vlada. Tako je Voršakovo pismo svjedočilo o vrlo važnom povijesnom trenutku. U prosincu 1869. Strossmayer i njegovi suradnici raspravljali su o tome treba li podržati Dobrila i Antunovića, a Voršak je smatrao da je Antunović sumnjiv i da ga ne treba podržati. Ostaje veliko pitanje zašto je Voršak smatrao da je Antunović zapravo mađarski orijentiran. Možda je dobio takav dojam, jer je Antunović bio legalist koji je isticao da traži rješenje za položaj podunavskih Hrvata uz svo uvažavanje legaliteta mađarske države. Ipak, iz kasnijih povijesnih izvora znamo da biskup Strossmayer nije poslušao Voršaka, te da je vrlo brzo pružio ruku podrške Antunoviću.

Naklonost Strossmayerova prema Antunoviću i njegovom pokretu u Bačkoj bila je vezana uz vlastite svećeničke početke. Naime, Strossmayera je u sjemenište 1831. godine primio **Matija Pavao Sučić**, tadašnji đakovački biskup. Matija Pavao je bio pripadnik čuvene subotičke plemićke porodice Sučića, te je kao takav nesumnjivo impresionirao Strossmayera. Poznato je i da je Strossmayer bio Sučićev miljenik, jer se od početka pokazao kao izrazito inteligentan i sposoban bogoslov. Osim toga, iz pisanja u *Zatočniku* saznajemo da je Strossmayer dobro poznavao i baruna **Josipa Rudića**, bačkog velikog župana, te je i s njime bio u dobrim odnosima. Štoviše, Strossmayer je svjedočio za Rudića da mu se žalio na mađarizaciju Bunjevaca i da je u osnovi bio bunjevački rodoljub. Godine 1869. Strossmayer je, dakle, dobro poznavao prilike u Bačkoj i bio je u prilici pomoći Antunoviću. I odlučio mu je pomoći.

dr. sc. Robert Skenderović,
Hrvatski institut za povijest, Zagreb – Slavonski Brod

Digitalizirane na portalu ZKVH-a

U suvremenom digitaliziranom obliku, *Bunjevačke i šokačke novine* dostupne su na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata www.zkvh.org.rs u sekciji *Digitalizirana baština*, podsekcija *Periodika*. Novine je digitalizirao vlč. **Josip Štefković** 2015. godine povodom 200. obljetnice rođenja biskupa Ivana Antunovića.

Drugo Jerihonsko bdjenje

Molitvom za obnovu života u gradu

Drugog *Jerihonsko bdjenje* u Subotici bit će održano od 28. ožujka do 4. travnja u kapelici Crne Gospe u Franjevačkom samostanu u Subotici. Bdjenje počinje i završava svetom misom u 17.30 sati u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila, a tako će se prakticirati tijekom svih sedam dana da će mise umjesto u kapelici biti služene u crkvi.

U ovome terminu, dakle sedam dana i sedam noći, bez prestatka molit će se i klanjati pred Gospodinom s glavnom nakanom za obnovu života u Subotici. Inicijator ovoga molitvenog bdjenja je Molitvena zajednica *Proroci*.

Blagoslivljat ću Gospodina u svako doba

Jerihonsko bdjenje danas je naziv za molitvu pred Presvetim Oltarskim Sakramentom koja traje sedam dana i sedam noći s ciljem da Gospodin sruši zidine naših grijeha i rana, i udijeli nam obilje blagoslova. Ova pobožnost ima svoj biblijski temelj u starozavjetnoj knjizi Jošue (Još 5,13- 7,26), a započeo ju je *apostol svete krunice*, poljski redovnik **Anatol Kaszczuk** u marijanskom svetištu *Jasna Gora* (Częstochowi) u Poljskoj 1979. godine, kada je nakon sedam dana neprekidnog klanjanja izvojevan pohod pape Ivana Pavla II. svojoj domovini. Pred istim likom Crne Gospe iz Częstochowe, koji se nalazi u kapelici Franjevačkog samostana u Subotici, želi se moliti za »rušenje zidina grijeha u gradu« u kojemu živimo.

Nakana drugog *Jerihonskog bdjenja* u Subotici jeste *Za obnovu života u gradu*, pod geslom *Blagoslivljat ću Gospodina u svako doba* (Ps 34,13).

»Želja nam je zahvaliti za već primljene blagoslove; učiniti dobro djelo pokore i žrtve radi našeg vlastitog rasta u svetosti i kao zadovoljštinu za sve grijeha počinjene u gradu; žarko moliti za obraćenje naših sugrađana; plodnost bračnih parova; zaštitu nerođene djece; duhovno, psihičko i fizičko zdravlje ljudi u gradu; oslobođenje od depresije i pronalazak životnog smisla svih osoba koje od nje pate; također želimo moliti za zaštitu života ljudi koji su u napasti da počine samoubojstvo, kao i za poboljšanje uvjeta života koji će omogućiti ljudima ostanak u gradu«, kaže voditelj Molitvene zajednice *Proroci*, **Petar Gaković**. (kako je Gakoviću ime i ima li funkciju, funkcija uvijek ide ispred imena i prezimena!)

Osim spomenutih, svatko se može uključiti u bdjenje sa svojim osobnim molitvama i nakanama.

Sedam dana i noći u molitvi

Izuzetan odjek i neočekivani posjet na prošlogodišnjem bdjenju bio je povod i za drugo *Jerihonsko bdjenje* u Subotici.

»Prošlogodišnje bdjenje je bilo veliki izazov, ali su se uključile brojne molitvene zajednice, župske zajednice i na kraju je bio

veliki odziv zajednica, klera i pojedinaca. Mnogi ljudi su ovo doživjeli kao pripravu za Veliki tjedan. U početku smo brinuli hoćemo li uspjeti popuniti sve termine osobito noćne, ali je u prosjeku pred Gospodinom uvijek bilo između 15 i 30 ljudi. Kao molitvena zajednica dogovorili smo se kako ćemo uskakati kad god zatreba i tijekom noći u najtežim satima moliti, ali smo se samo priključili već prisutnim ljudima. Zaista je odziv ljudi bio nevjerojatan«, kaže Gaković i dodaje kako ovo bdjenje nije namijenjeno samo jednoj dobnoj skupini nego su se i prošle godine, a vjeruje da će se i ove, molitvi priključili i djeca, mladi, obitelji, pa i stariji sugrađani.

»Ovo bdjenje je naš doprinos za sve političke i društvene situacije u gradu. Neki se odluče za prosvjede, neki samo gundaju, pojedinci možda i mogu učiniti nešto za bolje sutra, a mi smo kao vjernici prepoznali da je molitva kao takva nešto što mi možemo pružiti našem gradu i okruženju u kom živimo«, kaže on.

Sjećanje

Ante Sekulić

**Tavankut, 16. studenoga 1920.
Zagreb, 18. ožujka 2016.**

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Sveta misa bit će služena 18. ožujka u 9 sati u crkvi sv. Mihovila u Subotici (franjevačka crkva).

sin Ante

Po njegovim riječima bdjenje će se provoditi prema dogovorenom rasporedu, pojedinačno, u manjim ili većim skupinama kada će se moliti, klanjati pred Gospodinom, čitati Sveto pismo, pjevati, a bit će i predviđeno vrijeme kada će vjernici u tišini moći bdjeti pred Gospodinom.

Vjernici i zajednice koji se žele uključiti u ovo bdjenje mogu se javiti članovima Molitvene zajednice *Proroci*, koji će ovih dana obilaziti župne zajednice i omogućiti ljudima da se prijave, a to mogu učiniti i na broj telefona 064/900-81-44, e-mail adresu *zajednica.proroci@gmail.com* ili putem Facebook stranice *Proroci* na kojoj će se aktivno objavljivati sve potrebne obavijesti. Svi oni koji se žele priključiti ovome molitvenom bdjenju mogu to učini bilo kada tijekom ovih sedam dana i noći, bez obzira jesu li prijavljeni ili ne.

Ž. V.

Devetnica u čast sv. Josipu

U utorak, 10. ožujka, započela je devetnica u čast sv. Josipu u subotičkoj župi sv. Roka. Sva-ku večer u 17 sati je pobožnost Križnoga puta, molitva krunice ili Klanjanje, dok je u 17.30 sati sveta misa i propovijed, te litanije sv. Josipa. Tijekom ovih devet dana smjenjivat će se propovjednici, kao i teme, a 14. ožujka (nedjelja) je rezerviran za *Dan trudnica*, odnosno blagoslov onih koji očekuju dijete, dok je 16. ožujka *Dan biskupa Lajče Budanovića*. Završnu svetkovinu, 19. ožujka, predvodit će subotički biskup mons. dr. **Ivan Péntes**.

OTKAZANA duhovna obnova

Duhovna obnova »Ja sam Kruh živi«, koju smo u prošlom broju tjednika najavili da će biti održana u župi Marija Majka Crkve u Subotici, od 13. do 15. ožujka, otkazana je zbog bolesti.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Izvor žive vode

Zdenac je u sušnim biblijskim krajevima uvijek bio simbol života. Svi su dolazili na njega po vodu za svoje domaćinstvo ili da napoje svoja stada. Zdenac je tako postao i mjesto društvenog života, jer su se tu ljudi sastajali, razmjenjivali informacije, sklapali dogovore. Stari zavjet nam u mnogo slučajeva spominje upravo zdenac kao mjesto gdje su se dogodili odlučujući savezi i sklopile važne ženidbe u povijesti spasenja. Tako još u starozavjetno vrijeme zdenac kao izvor žive vode postaje simbolom života koji čovjeku može dati jedino Bog. Ipak, najljepši i najznakovitiji biblijski odlomak o susretu na zdencu jeste onaj iz Ivanovog evanđelja koji govori o susretu Isusa i Samarijanke (usp. Iv 4,5-42). Snažna poruka ovog susreta hrabri nas i usmjerava u ovo posebno korizmeno vrijeme.

Samo Bog je izvor života

Na putu prema Jeruzalemu Isus se zaustavlja pokraj samarijanskoga zdencu kako bi pio vode. Iako ni jedan Izraelac ne bi sebi dopustio da se mora zaustaviti piti vode u Samariji, Isus to namjerno čini, jer želi Radosnu vijest donijeti i Samarijancima, budući ona nije namijenjena samo Izraelcima nego svim narodima, pa i onima koji s njima nisu u dobrim odnosima, kao što je bio slučaj sa Samarijancima. Isus nema čime zgrabiti vodu, te kod zdencu čeka da netko naiđe. Dolazi žena, o kojoj ćemo kasnije iz razgovora saznati da je upitnog morala. Isus, koji je o svakome znao sve, ipak stupa s njom u razgovor, mada je to suprotno židovskim zakonima.

Iako je žena došla zgrabiti vode, a Isus čekao nekog tko će mu dati piti, njihov susret urodio je razgovorom kojem u središtu nije obična voda iz zdencu, nego voda koja struji u život vječni, tj. sam Isus i žena sa svojim dotadašnjim životom. Prekretnica u njihovu razgovoru bile su riječi: »Tko bude pio vode koju ću mu ja dati, ne, neće ožednjati nikada: voda koju ću mu ja dati postat će u njemu izvorom vode koja struji u život vječni« (Iv 4,14). Nakon tih riječi oboje kao da su zaboravili zašto su došli na zdenac. Isus se usredotočio na to da ženi daruje tu živu vodu, a ona se postupno sve više počinje diviti njegovoj riječi i želi otkriti tajnu njegove osobe.

On, koji je mogao otkrivati tajne ljudskih srda, prepoznao je u ženi žeđ za pravim životom, koju je ona pokušavala utažiti na krivim mjestima i pogrešnim načinima. Međutim, on ne nastupa moralizatorski, ne kori je zbog njezinih lutanja i grijeha nego joj otkriva Boga koji prašta i daje šansu za novi početak, darujući pravi život. Zahtjevom da ode po svoga muža Isus je želi suočiti s pogreškama i najdubljim čežnjama koje je željela ostvariti na krivim mjestima. Tako je već u tom razgovoru u njoj potekao izvor vode koja struji u život vječni. Rezultat toga je njezin žurni odlazak u grad i oduševljeni poziv: »Dođite da vidite čovjeka koji mi je kazao sve što sam počinila. Da to nije Krist?« (Iv 4,29). U susretu s Kristom, žena upitnog morala, grješnica, postaje odlučan svjedok za Krista, postaje navjestiteljica evanđelja.

Zadatak i ohrabrenje

Ne negdje u svijetu, nego među nama, je puno onih koji čeznu za živom vodom, za životom koji može dati jedino Krist. Mnogi i danas oslonac, sigurnost i prihvaćenost traže na pogrešnim mjestima. Lutaju od jednog do drugog privida sreće i ostaju razočarani, jer je ovaj svijet ne može dati, iako je na različite načine nudi. Potrebno im je, kao i Samarijanki, suočenje s vlastitim životom i pogrešnim traganjima, te netko tko će im pokazati put do izvora vode koja struji u život vječni. Taj netko trebala bi biti Kristova Crkva. Ali Crkva nisu samo svećenici i redovnici, Crkva smo mi. Dakle, mi trebamo biti oni koji će izgubljene uputiti na izvor vode žive. Međutim, Krist nas je u ovome primjeru poučio, to ne treba činiti moraliziranjem i upiranjem prsta u tuđe pogreške, nego ljubavlju i primjerom vlastitog života s Kristom.

Trebamo biti oni koji će druge uputiti Kristu, a ponekad i sami lutamo. Korizmeno vrijeme je osobito vrijeme kušnji, kada se jače trudimo, pa je samim tim i borba veća. Zato je ovaj odlomak iz Ivanovog evanđelja i nama pouka. Isus je izvor života i snage da se odupriješmo kušnjama i napastima. Ali i ako posrnemo i zalutamo, on nas ne osuđuje nego prašta i uvijek iznova nudi život vječni. Upravo takvo naše pouzdanje i vjera u milosrdnog Boga bit će smjernica mnogima da smisao i izvor života potraže u Bogu.

Studenti Cetinske krajine u posjetu kod Hrvata u Vojvodini

Zagreb – Novi Sad – Subotica

Članovi Udruge *Studenti Cetinske krajine* iz Zagreba, njih 55, proteklog vikenda posjetili su Hrvate koji žive na području Novoga Sada i Subotice. Domaćini na ovom njihovom putovanju bili su asistentica u obrazovanju Hrvatskog nacionalnog vijeća **Nataša Stipančević**, predsjednik mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Marin Piuković**, povjerenik mladeži DSHV-a Podružnice Subotica **Ninoslav Radak** i u ime Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata doktorand Hrvatskog katoličkog sveučilišta **Vladimir Nimčević**.

Udruga *Studenti Cetinske krajine*, osnovana je 2005. godine s ciljem očuvanja i promocije kulturnih i povijesnih vrijednosti Cetinske krajine, te pomaganja sadašnjim i budućim studentima njihovog kraja. Udruga, čiji je predsjednik **Petar Šušnjar**, djeluje u Zagrebu, a okuplja studente koji dolaze iz Cetinske krajine.

»Suradnja i prijateljstvo s Hrvatima iz Vojvodine traje osam godina, a ove godine posjetili smo Hrvate u Novom Sadu, Petrovaradinu i Subotici. U Novome Sadu obišli smo katedralu Imena Marijina, Petrovaradinsku tvrđavu i rodnu kuću bana **Josipa Jelačića**, te ostale znamenitosti. U Subotici smo obišli Veliku vijećnicu Gradske kuće, katedralu, Sinagogu i središte Grada. Ovom prigodom od srca zahvaljujemo Hrvatskom nacionalnom vijeću, te ostalim institucijama i udrugama Hrvata u Vojvodini te se radujemo nastavku suradnje«, kaže potpredsjednik Kluba *Sinjana* iz Zagreba **Ivan Bota**, koji je ujedno i član gostujuće udruge.

Tijekom ovog kratkog druženja mladež DSHV-a uspjela je u toplom i prijateljskom okruženju sa studentima iz Cetinske kra-

jine razmijeniti iskustvo kao i upoznati ih s djelovanjem ovdašnjih Hrvata. »Nakon ovoga susreta u *Studentima Cetinske krajine* vidimo pouzdane partnere koji su pokazali interes za nas. Konkretna stvar koja je dogovorena je da su naši studenti koji studiraju u Hrvatskoj slobodni otići u prostorije udruge *Studenti Cetinske kraji-*

ne i biti sudionici njihovih programa. Prvi naredni susret s našim prijateljima bit će u svibnju na Susretu Hrvatske katoličke mladeži kada ćemo posjetiti i njihovu udругu«, kaže predsjednik mladeži DSHV-a **Marin Piuković**.

Ovdašnji mladi goste su upoznali s kulturom, obrazovanjem i poviješću Hrvata u Vojvodini, ali i ukazali na teškoće s kojima se susreću u ostvarivanju osnovnih ljudskih prava i konstantnim pritiscima na zajednicu Hrvata.

N. St.

Održana regionalna razina kviza Čitanjem do zvijezda

Plasman na državnu razinu sedam gimnazijalaca

Među 311 učenika, koliko ih je sudjelovalo na drugoj, regionalnoj razini kviza znanja i kreativnosti Čitanjem do zvijezda u petak, 6. ožujka, online test je popunjavalo i devetero učenika subotičke Gimnazije Svetozar Marković, a čak sedmero ih se plasiralo na treću, posljednju razinu, državno natjecanje. To su **Luka Mrkaljević, Ana Sakač, Josipa Dulić, Josipa Kujundžić, Dražen Vidaković, Zdenko Ivanković i Daniel Kujundžić.**

Čestitamo!

Rezultate natjecanja u kategoriji multimedijskog uratka, među kojima je i uradak **Darija Vojnića Hajduka**, učenika Politehničke škole iz Subotice još očekujemo.

Naredna državna razina bit će održana 13. svibnja, a do tada će plasirani učenici trebati pročitati i posljednju, treću knjigu s popisa *Vrli novi svijet*, autora **Aldousa Huxleya**. Time će biti zaokruženo ovogodišnje natjecanje Čitanjem do zvijezda za srednjoškolce za školsku 2019./20. godinu koji je imao temu *SF literature za mlade*.

Organizatori ovog kviza za poticanje čitanja su Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU Hrvatska riječ.

B. I.

Križni put za mlade u Srijemskoj Mitrovici

Ured za mlade Srijemske biskupije, koji vodi župnik u Novim Banovcima i Inđiji vlč. **Dušan Milekić**, 21. ožujka organizira treći križni put mladih Srijemske biskupije, u župi sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici. Moto susreta i križnog puta je »Gospodin je pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam« (Ps 23, 1), a započet će u 14.30 sati okupljanjem u župnom dvorištu i odlaskom do župne kalvarije. U 15 sati počinje križni put po postajama. Poslije pobožnosti je sveta misa u kapeli Žalosne Gospe na kalvariji, a nakon mise u prostorijama župe bit će upriličena kateheza na temu »Zašto je Isus morao biti razapet?«.

T.

Obitelj

RECEPT NA TACNI

Preventiva Trend je ok

Prošlog tjedna sam bila kod nutricionista i ispostavilo se da sve što radim svom tijelu dobro radim. No, nisam se htjela hvaliti nego pričati o analizama koje sam radila i razmišljanjima na tu temu. Naime, među ostalim, bilo mi je navedeno testiranje vitamina D, na što je moja doktorica opće prakse komentirala kako je to sad trend i kako vitamin D nije toliko važan. Točnije, rekla je da analiza nije toliko važna nego prosto mogu kupiti neke dodatke vitamina D i početi ih piti. U suprotnom, samo ću baciti novce, a svakako ću ih morati piti jer u ovom razdoblju godine rijetko tko nema manjak. Trend ili ne, vitamin D radi veliki dio posla, a mnogo posla u tijelu radi i avokado, koji je isto tako postao trend u posljednje vrijeme. Doduše, on nema velike veze s vitaminom D, ali ih povezuje to da su važni za opće stanje organizma.

Vitamina D ćete naći u koprivi, ribi, mlijeku, jajima, šitaki gljivama, nekim žitaricama, a na današnjoj tacni ćete naći avokado, i to dva recepta za preukusne salate, pa tko kako voli.

Slanutak (slani grah, leblebija) i avokado

Potrebno: 1 krastavac / 200 g cherry rajčice / šaka »baby« špinata / mala tikvica / 100 g avokada / četvrtina glavice luka / 5 maslina / 100 g kuhanog slanutka / sok od jednog limuna / žlica maslinovog ulja / žlica balsamiko octa / žličica sezama / malo cimeta / sol / dimljena mljevena paprika.

Postupak: Isjeckajte sastojke i redajte ih u posudu. Prvo krastavce, zatim cherry rajčicu, pa tikvice koje ste izrezali na tračice, zatim listiće »baby« špinata i avokado. Sve to zalijte limunovim sokom, pa dodajte usitnjen luk i masline. U tavi, na malo maslinovog ulja popecite slanutak, sezam i dodajte im dimljenu mljevenu papriku i cimet. Prženu smjesu prelijte preko sastojaka i začinite balsamiko octom i solju.

Avokado i pečena crvena paprika

Potrebno: 1 veći avokado / 2 struka mladog luka / 1 veliki krastavac / 3 crvene pečene paprike / 100 g rotkvica / šaka sirovog orašastog voća / 1 limun / maslinovo ulje / sol.

Postupak: Sve sastojke usitniti i pomiješati. Preliti ih napravljenim dresingom od limuna, ulja i soli, te preko svega dodati orašasto voće.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica – Gradska uprava
Broj: IV-00-013-15/2020
Dana: 4. 3. 2020. godine
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel: 024/626-964
MUD/SS

Temeljem Odluke o raspisivanju izbora za narodne zastupnike (*Službeni glasnik RS*, broj 19/2020), članak 10. i članak 25. stavak 1. Zakona o izboru narodnih zastupnika (*Službeni glasnik RS*, broj 35/2000, 57/2003-odluka USRS, 72/2003-dr.zakon, 75/2003-ispr.dr.zakona, 18/2004, 101/2005-dr.zakon, 85/2005-dr.zakon, 28/2011-odluka US, 36/2011, 104/2009-dr.zakon i 12/2020), članak 14. i 15. Zakona o Jedinstvenom biračkom popisu (*Službeni glasnik RS* 104/2009 i 99/2011), glave IV. točke 10. Uputa za provođenje Zakona o Jedinstvenom biračkom popisu (*Službeni glasnik RS* broj 15/2012 i 88/2018) i članka 33. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, broj 18/2017 –pročišćen tekst i 30/2017), Načelnik Gradske uprave Grada Subotice donosi sljedeću

OBAVIJEST

građanima s područja Grada Subotice o raspisivanju izbora za Narodne zastupnike Narodne Skupštine Republike Srbije, za 26. travnja 2020. godine.

Rokovi za provedbu izbornih radnji počinju teći od 4. ožujka 2020. godine.

Građani s prebivalištem na području Grada Subotice mogu izvršiti uvid u dio Jedinstvenog biračkog popisa za područje Grada Subotice, tražiti upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak podataka na način i po postupku utvrđenim zakonom.

O zahtjevu za promjenu u dijelu Jedinstvenog biračkog popisa za Grad Suboticu nadležno Tijelo odlučuje u roku 24 sata od prijema zahtjeva.

Od proglašenja izborne liste, pravo na uvid u dio Jedinstvenog biračkog popisa za Grad Suboticu i podnošenje zahtjeva za promjenu u istom ima i podnositelj izborne liste ili osoba koju on ovlasti sukladno zakonu, i to na isti način i po istom postupku po kome to pravo imaju građani.

Uvid u birački popis, sukladno zakonu koji uređuje zaštitu osobnih podataka, može se izvršiti i elektroničkim putem na službenoj internetskoj stranici Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije unosenjem podataka o Jedinstvenom matičnom broju građana.

Pravo na izbor zastupnika u Narodnu Skupštinu Republike Srbije i da bude biran za zastupnika u Narodnu Skupštinu Republike Srbije ima punoljetan poslovno sposoban državljanin Republike Srbije s prebivalištem u Republici Srbiji.

Nakon donošenja Odluke o raspisivanju predstojećih izbora Gradska uprava Grada Subotica izvršit će upis svih malodobnih osoba za koje posjeduje podatke i koje izbornu pravo stječu najkasnije na dan održavanja izbora, tj. 26. travnja 2020. godine..

Interno raseljene osobe (osobe koje imaju prebivalište na po-

dručju Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija, a boravište na području Grada Subotice) imaju biračko pravo na izborima za izbor narodnih zastupnika Narodne Skupštine Republike Srbije i iste mogu izvršiti uvid u dio Jedinstvenog biračkog popisa za područje Grada Subotice i tražiti upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak Jedinstvenog biračkog popisa uz prikaz osobne iskaznice ili putne isprave.

Najkasnije pet dana prije dana zaključenja Jedinstvenog biračkog popisa građani mogu podnijeti zahtjev Gradskoj upravi da se u Jedinstveni birački popis upiše podatak da će birač na predstojećim izborima glasati prema mjestu boravišta u tuzemstvu.

Birači koji imaju boravište u inozemstvu mogu preko diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Srbije, najkasnije pet dana prije dana zaključenja biračkog popisa, podnijeti zahtjev da se u birački popis upiše podatak da će na predstojećim izborima glasati u inozemstvu.

Jedinstveni birački popis zaključuje se 10. travnja 2020. godine u 24 sata.

Nakon zaključenja Jedinstvenog biračkog popisa Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije vrši sve promjene u biračkom popisu (upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak) na način i po postupku utvrđenom zakonom sve do 72 sata prije dana održavanja izbora.

Zahtjev za vršenje promjene u Jedinstvenom biračkom popisu podnosi se Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije, Beograd, Birčaninova 6, odnosno Gradskoj upravi Grada Subotice.

O neposredno podnesenom zahtjevu za vršenje promjene u Jedinstvenom biračkom popisu Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije na način i po postupku propisanim Zakonom donosi Rješenje odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od prijema urednog zahtjeva.

Građani Grada Subotice mogu izvršiti uvid u dio Jedinstvenog biračkog popisa za područje Grada Subotice i tražiti upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak Jedinstvenog biračkog popisa uz prikaz važeće osobne iskaznice, a prema rasporedu kako slijedi:

ZA NASELJENO MJESTO SUBOTICA, KELEBIJA, MALA BOSNA I BIKOVO:

Svakog radnog dana od 7 do 17 sati, subotom od 8 do 12 sati u prostorijama Tajništva za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Grada Subotice – Služba za opću upravu i zajedničke poslove, objekt Gradska kuća, II. kat, soba 215, a najkasnije do 10. travnja 2020. godine do 24 sata, kada se Jedinstveni birački popis zaključuje.

MJESNI URED PALIĆ za naseljena mjesta Palić, Šupljak, Hajdukovo i Kraljev Brig: u prostorijama Mjesnog ureda Palić, svakog radnog dana od 7 do 15 sati.

MJESNI URED BAJMAK za naseljena mjesta Bajmak i Mišićevo: u prostorijama Mjesnog ureda Bajmak, utorkom, srijedom i petkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED ČANTAVIR za naseljena mjesta Čantavir, Višnjevac i Bačko Dušanovo: u prostorijama Mjesnog ureda Čantavir, ponedjeljkom, srijedom i petkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED TAVANKUT za naseljena mjesta Gornji Tavankut, Donji Tavankut i Mirgeš: u prostorijama Mjesnog ureda Tavankut, ponedjeljkom i četvrtkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED ŽEDNIK za naseljena mjesta Žednik, Novi Žednik i Đurđin: u prostorijama Mjesnog ureda Žednik, utorkom i četvrtkom od 7 do 15 sati.

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravica v. r.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica – Gradska uprava
Broj: IV-00-013-14/2020
Dana: 4. 3. 2020. godine
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel: 024/626-964
MUD/SS

Temeljem Odluke o raspisivanju izbora za vijećnike skupština gradova i skupština općina u Republici Srbiji (*Sl. glasnik RS*, broj 19/2020), članak 6. i članak 7. stavak 1. Zakona o lokalnim izborima (*Sl. glasnik RS*, broj 129/2007, 34/2010-odluka US, 54/2011 i 12/2020), članka 14. i 15. Zakona o Jedinostvenom popisu birača (*Sl. glasnik RS*, broj 104/2009 i 99/2011), glave IV. točke 10. Uputa za provođenje Zakona o Jedinostvenom popisu birača (*Službenik glasnik RS*, broj 15/2012 i 88/2018) i članka 33. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, broj 18/2017-pročišćen tekst i 30/2017), načelnik Gradske uprave Grada Subotice donosi sljedeću

OBAVIJEST

građanima s područja Grada Subotice o raspisivanju izbora za vijećnike skupština gradova i skupština općina u Republici Srbiji za 26. travnja 2020. godine.

Rokovi za provedbu izbornih radnji počinju teći od 4. ožujka 2020. godine.

Građani s prebivalištem na području Grada Subotice mogu izvršiti uvid u dio Jedinostvenog biračkog popisa za područje Grada Subotice, tražiti upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak podataka na način i po postupku utvrđenom zakonom.

O zahtjevu za promjenu u dijelu Jedinostvenog biračkog popisa za Grad Suboticu nadležno Tijelo odlučuje u roku 24 sata od prijema zahtjeva.

Od proglašenja izborne liste, pravo na uvid u dio Jedinostvenog biračkog popisa za Grad Suboticu i podnošenje zahtjeva za promjenu u istom ima i podnositelj izborne liste ili osoba koju on ovlasti sukladno zakonu, i to na isti način i po istom postupku po kojem to pravo imaju građani.

Uvid u birački popis, sukladno zakonu koji uređuje zaštitu osobnih podataka, može se izvršiti i elektroničkim putem na službenoj internetskoj stranici Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije unosenjem podataka o Jedinostvenom matičnom broju građana.

Pravo birati vijećnika u Skupštinu Grada Subotice ima punoljetan, poslovno sposoban državljanin Republike Srbije, koji ima prebivalište na području Grada Subotice.

Za vijećnika u Skupštinu Grada Subotice može biti izabran punoljetan, poslovno sposoban državljanin Republike Srbije koji ima prebivalište na području Grada Subotice.

Nakon donošenja Odluke o raspisivanju predstojećih izbora Gradska uprava Grada Subotice izvršit će upis svih malodobnih osoba za koje posjeduje podatke i koje biračko pravo stječu najkasnije na dan održavanja izbora, tj. 26. travnja 2020. godine.

Interno raseljene osobe (osobe koje imaju prebivalište na Koso-

vu i Metohiji, a boravište na području Grada Subotice) nemaju biračko pravo na izborima za vijećnike u Skupštinu Grada Subotice.

Najkasnije pet dana prije dana zaključenja Jedinostvenog biračkog popisa građani mogu podnijeti zahtjev Gradskoj upravi da se u Jedinostveni birački popis upiše podatak da će birač na predstojećim izborima glasati prema mjestu boravišta u zemlji.

Birači koji imaju boravište u inozemstvu mogu preko diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Srbije najkasnije pet dana prije dana zaključenja biračkog popisa podnijeti zahtjev da se u birački popis upiše podatak da će na predstojećim izborima glasati u inozemstvu.

Jedinostveni birački popis zaključuje se 10. travnja 2020. godine u 24 sata.

Nakon zaključenja Jedinostvenog biračkog popisa Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije vrši sve promjene u biračkom popisu (upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak) na način i po postupku utvrđenom zakonom sve do 72 sata prije dana održavanja izbora.

Zahtjev za vršenje promjene u Jedinostvenom biračkom popisu podnosi se Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije, Beograd, Birčaninova 6, odnosno Gradskoj upravi Grada Subotice.

O neposredno podnesenom zahtjevu za vršenje promjene u Jedinostvenom biračkom popisu Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije na način i po postupku propisanim Zakonom donosi Rješenje odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od prijema urednog zahtjeva.

Građani Grada Subotice mogu izvršiti uvid u dio Jedinostvenog biračkog popisa za područje Grada Subotice i tražiti upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak Jedinostvenog biračkog popisa uz prikaz važeće osobne iskaznice, a prema rasporedu kako slijedi:

ZA NASELJENO MJESTO SUBOTICA, KELEBIJA, MALA BOSNA I BIKOVO:

Svakog radnog dana od 7 do 17 sati, subotom od 8 do 12 sati u prostorijama Tajništva za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Grada Subotice – Služba za opću upravu i zajedničke poslove, objekt Gradska kuća, II. kat, soba 215, a najkasnije do 10. travnja 2020. godine do 24 sata kada, se Jedinostveni popis birača zaključuje.

MJESNI URED PALIĆ za naseljena mjesta Palić, Šupljak, Hajdukovo i Kraljev Brig: u prostorijama Mjesnog ureda Palić, svakog radnog dana od 7 do 15 sati.

MJESNI URED BAJMAK za naseljena mjesta Bajmak i Mišićevo: u prostorijama Mjesnog ureda Bajmak, utorkom, srijedom i petkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED ČANTAVIR za naseljena mjesta Čantavir, Višnjevac i Bačko Dušanovo: u prostorijama Mjesnog ureda Čantavir, ponedjeljkom, srijedom i petkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED TAVANKUT za naseljena mjesta Gornji Tavankut, Donji Tavankut i Mirgeš: u prostorijama Mjesnog ureda Tavankut, ponedjeljkom i četvrtkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED ŽEDNIK za naseljena mjesta Žednik, Novi Žednik i Đurđin: u prostorijama Mjesnog ureda Žednik, utorkom i četvrtkom od 7 do 15 sati.

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravica v. r.

Održane radionice u subotičkim vrtićima

Knjižničari (ponovno) u razmjeni

Višegodišnji projekt *Knjižničari u razmjeni* realiziran je 5. ožujka u vrtićima *Marija Petković-Sunčica* i *Marija Petković-Biser* u Subotici. Toga dana knjižničari Gradske knjižnice Beli Manastir **Krunoslav Mijatov** i **Zsolti Rabi** su na poziv kolega iz Gradske knjižnice Subotica održali radionice u subotičkim vrtićima gdje se rad odvija na hrvatskom jeziku. Čitali su priče, igrali se pantomime zanimanja, rješavali zagonetke... Budući da ovo nije njihov prvi dolazak u ove vrtiće bilo je djece koja su ih se sjetila od prošle godine te je druženje bilo još interesantnije.

Knjižničari u razmjeni naziv je zajedničkog projekta Gradske knjižnice Beli Manastir, Središnje knjižnice Mađara u RH, Gradske knjižnice i kulturnog centra *Ady Endre* iz Baje, te Gradske knjižnice Subotica. U različitim terminima tijekom godine knjižničari ovih knjižnica susreću se s djecom pripadnicima manjinskih zajednica u obje države (Hrvati u Mađarskoj i Srbiji te Mađari i Srbi u Hrvatskoj) i kroz igru i aktivnosti uče jedni o drugima, druže se i surađuju. Nakon svakog susreta učvršćuju se poznanstva i dogovaraju nove aktivnosti. A sljedeće će biti

već u svibnju kada će subotički i knjižničari iz Baje održati radionice u Belom Manastiru.

B. I.

Promocija kviza u Maloj Bosni, Tavankutu i Đurđinu

Čitam i skitam u posjetu seoskim školama

Da sva djeca imaju ista prava, prava na čitanje pa samim tim i na sudjelovanje u kvizu *Čitam i skitam* dokazuju i promocije kviza koje su održane u seoskim školama Grada Subotice. Na veliko zadovoljstvo djece bibliotekarka Gradske knjižnice Subotica **Bernadica Ivanković** posjetila je OŠ *Ivan Milutinović* u Maloj Bosni i *Vladimir Nazor* u Đurđinu 4. ožujka dok je u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu boravila 10. ožujka. Neki su učenici već

popunili online upitnik na mrežnoj stranici subotičke knjižnice <http://www.subiblioteka.rs/hr/kviz-citam-i-skitam/>, a bilo je i onih koji su se tek sada zainteresirali za ovaj kviz. Doznali su koji je nagradni fond, pravila sudjelovanja te rokovi, a to je i najvažnije zapamtiti – kviz traje do kraja mjeseca, 31. ožujka.

Požurite, ubrzo će i kraj mjeseca, a tada nas očekuje javno izvlačenje nagrada koje je zakazano za 2. travnja u podne, na Međunarodni dan knjige za djecu.

B. I.

Uspjeh hrvatskih odjela iz matematike – okružno natjecanje

Od 165 najboljih učenika u Sjevernobačkom okrugu, uzrasta od 4. do 8. razreda, osam učenika se natjecalo na hrvatskom nastavnom jeziku.

IV. razredi – od ukupno 48 učenika, dva učenika je bilo na hrvatskom jeziku:

Ines Vojnić, OŠ *Matko Vuković* Subotica – III. mjesto, mentorica **Ljubica Milišin** i

Jakov Vuković, OŠ *Ivan Milutinović* Subotica – pohvala, mentorica **Sanja Dulić**.

V. razredi – od ukupno 42 učenika samo jedan učenik je bio na hrvatskom jeziku:

Andrija Matković, OŠ *Matko Vuković* Subotica – II. mjesto, mentorica **Nevenka Tumbas**.

VI. i VII. razredi nisu postigli neka od prva tri mjesta.

VIII. razredi – od ukupno 14 učenika, jedan učenik je bio na hrvatskom jeziku:

David Kozma, OŠ *Matko Vuković* Subotica – III. mjesto, mentorica **Nevenka Tumbas**.

Festival Vojvođanske tambure – Kikinda

Festival Vojvođanske tambure 17. puta okupio je tamburaše iz nekoliko vojvođanskih muzičkih škola u kojima se izučava i svira ovaj tradicionalni instrument. Festival je ove godine održan u Kikindi, 4. ožujka, a rezultati su sljedeći:

Muzička škola Subotica

II. niže

Anđela Horvacki – 1/7 nagrada, klasa: **Mira Temunović**

III. niže

Marija Cvijin – 1/1 nagrada, klasa: **Sonja Berta**

Lea Molnar – 1/2 nagrada, klasa: Mira Temunović

Božidar Cvijin – 1/3 nagrada, klasa: Sonja Berta

V. niže

Matija Ivković Ivandekić – 1/3 nagrada, klasa: **Vojislav Temunović**

Barbara Piuković – 1/4 nagrada, klasa: Sonja Berta

Iva Molnar – 1/5 nagrada, klasa: Mira Temunović

Lucija Horvacki – II/1 nagrada, klasa: Vojislav Temunović

Iva Gabrić – II/2 nagrada, klasa: Mira Temunović

VI. niže

Ena Kujundžić – 1/2 nagrada, klasa: Sonja Berta

I. SMŠ

Marko Kujundžić – 1/1 nagrada, klasa: Mira Temunović

II. SMŠ

Strahinja Segedinski – 1/2 nagrada, klasa: **Milan Pridraški**

III. SMŠ

Magdalena Temunović – 1/3 nagrada, klasa: Mira Temunović

IV. SMŠ

Marko Grmić – 1/2 nagrada, klasa: Vojislav Temunović

Komorni sastav *Triola* – I. nagrada, klasa: Milan Pridraški. Sastav čine: **Ivana Mačković**, **Lea Bagi**, Magdalena Temunović, **Ivan Ivanković Radak**, Marko Grmić i Marko Kujundžić.

Dječji tamburaški orkestar – I. nagrada, dirigentica Mira Temunović.

Klavirski suradnici **Saška Pankalujčić** i **Emina Tikvicki**.

Na festivalu su sudjelovali i učenici srednje Muzičke škole *Petar Konjović* iz Sombora, koji su postigli sljedeći rezultat:

Marko Jovanović – 1/1 nagrada, klasa: **Marina Kovač**

David Antunić – 1/2 nagrada, klasa: Marina Kovač

Marko Kolović – 2/1 nagrada, klasa: Marina Kovač

David Kulić – 2/2 nagrada, klasa: **Đuro Parčetić**

Strahinja Đuršević – 2/4 nagrada, klasa: Marina Kovač

Klavirska pratnja **Ružica Pavlović**.

Ž.V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: Petar Turkalj
IDEM U ŠKOLU: OŠ 22. oktobar, Monoštor – 1. razred
IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: treniram plivanje
VOLIM: rješavati zadatke iz matematike
NE VOLIM: biti tužan
U SLOBODNO VRIJEME: igram se s prijateljima sa svojim zekom
NAJ PREDMET: matematika
KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: policajac

Too optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaoone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaoonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran- goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pre- gače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, pa- puče, marame i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjeseč- nog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigu- rani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kon- takt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Miču- rinovoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne pu- njene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-10/2020
Dana: 10. 3. 2020.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel. 024-636-101
MUD/SU

Temeljem članka 102., stavak 2. i 3., Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i je- dinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS* br. 21/2016, 113/2017 i 95/2018) i temeljem članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Su- botice (pročišćeni tekst) (*Službeni list Grada Su- botice* broj 18/17 i 30/17) Načelnik Gradske upra- ve objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU
Izvršavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 13. 3. 2020. raspisala javni natječaj za popunu slobodnog iz- vršiteljskog radnog mjesta.

Natječaj je objavljen na internet stranici Grada Subotice http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/cp/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravica

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 17. 3. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica – Gradska uprava
Broj: IV-00-013-12/2020
Dana: 03.03.2020. godine
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel: 024/626-964
MUD/SS

Temeljem Odluke o raspisivanju izbora za zastupnike u Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine (*Službeni list APV*, broj 15/2020), članak 2. stavak 2., članak 3., članak 6. i članak 10. Pokrajinske skupštinske odluke o izboru zastupnika u Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine (*Službeni list APV*, broj 23/2014 i 12/2020), članak 14. Zakona o Jedinstvenom popisu birača (*Službeni glasnik RS* 104/2009 i 99/2011), glave IV. točke 10. Uputa za provedbu Zakona o Jedinstvenom popisu birača (*Službeni glasnik RS* broj 15/2012 i 88/2018) i članka 33. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, broj 18/2017 – pročišćen tekst i 30/2017), Načelnik Gradske uprave Grada Subotice donosi sljedeću

OBAVIJEST

građanima s područja Grada Subotice o raspisivanju izbora za zastupnike u Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 26. travnja 2020. godine.

Rokovi za provedbu izbornih radnji počinju teći od 4. ožujka 2020. godine.

Građani s prebivalištem na području Grada Subotice mogu izvršiti uvid u dio Jedinstvenog biračkog popisa za područje Grada Subotice, tražiti upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak podataka na način i po postupku utvrđenom zakonom.

O zahtjevu za promjenu u dijelu Jedinstvenog biračkog popisa za Grad Suboticu nadležno Tijelo odlučuje u roku 24 sata od prijema zahtjeva.

Od proglašenja izborne liste pravo na uvid u dio Jedinstvenog biračkog popisa za Grad Suboticu i podnošenje zahtjeva za promjenu u istom ima i podnositelj izborne liste ili osoba koju on ovlasti sukladno zakonu, i to na isti način i po istom postupku po kome to pravo imaju građani.

Uvid u birački popis, sukladno zakonu koji uređuje zaštitu osobnih podataka, može se izvršiti i elektroničkim putem na službenoj internetskoj stranici Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije unosenjem podataka o Jedinstvenom matičnom broju građana.

Pravo na izbor zastupnika u Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine i da bude biran za zastupnika Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine ima građanin državljanin Republike Srbije, koji je navršio 18 godina života, poslovno je sposoban i ima prebivalište na području Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Nakon donošenja Odluke o raspisivanju predstojećih izbora Gradska uprava Grada Subotice izvršit će upis svih malodobnih osoba za koje posjeduje podatke i koje biračko pravo stječu najkasnije na dan održavanja izbora.

Interno raseljene osobe (osobe koje imaju prebivalište na Kosovu i Metohiji, a boravište na području Grada Subotice) nemaju

biračko pravo na izborima za zastupnike u Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Najkasnije pet dana prije dana zaključenja Jedinstvenog biračkog popisa građani mogu podnijeti zahtjev Gradskoj upravi da se u Jedinstveni birački popis upiše podatak da će birač na predstojećim izborima glasati prema mjestu boravišta u tuzemstvu.

Birači koji imaju boravište u inozemstvu mogu preko diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Srbije najkasnije pet dana prije dana zaključenja biračkog popisa podnijeti zahtjev da se u popis birača upiše podatak da će na predstojećim izborima glasati u inozemstvu.

Jedinstveni birački popis zaključuje se 10. travnja 2020. godine u 24 sata.

Nakon zaključenja Jedinstvenog biračkog popisa Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije vrši sve promjene u biračkom popisu (upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak) na način i po postupku utvrđenom zakonom sve do 72 sata prije dana održavanja izbora.

Zahtjev za vršenje promjene u Jedinstvenom biračkom popisu podnosi se Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije, Beograd, Birčaninova 6, odnosno Gradskoj upravi Grada Subotice.

O neposredno podnesenom zahtjevu za vršenje promjene u Jedinstvenom biračkom popisu Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije na način i po postupku propisanim Zakonom, donosi Rješenje odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od prijema urednog zahtjeva.

Građani Grada Subotice mogu izvršiti uvid u dio Jedinstvenog biračkog popisa za područje Grada Subotice i tražiti upis, brisanje, izmjenu, dopunu ili ispravak Jedinstvenog biračkog popisa, uz prikaz važeće osobne iskaznice, a prema rasporedu kako slijedi:

ZA NASELJENO MJESTO SUBOTICA, KELEBIJA, MALA BOSNA I BIKOVO:

Svakog radnog dana od 7 do 17 sati, subotom od 8 do 12 sati u prostorijama Tajništva za opću upravu i zajedničke poslove Gradske uprave Grada Subotice – Služba za opću upravu i zajedničke poslove, objekt Gradska kuća, II. kat, soba 215, a najkasnije do 10. travnja 2020. godine do 24 sata, kada se Jedinstveni birački popis zaključuje.

MJESNI URED PALIĆ za naseljena mjesta Palić, Šupljak, Hajdukovo i Kraljev Brig: u prostorijama Mjesnog ureda Palić, svakog radnog dana od 7 do 15 sati.

MJESNI URED BAJMAK za naseljena mjesta Bajmak i Mišićevo: u prostorijama Mjesnog ureda Bajmak, utorkom, srijedom i petkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED ČANTAVIR za naseljena mjesta Čantavir, Višnjevac i Bačko Dušanovo: u prostorijama Mjesnog ureda Čantavir, ponedjeljkom, srijedom i petkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED TAVANKUT za naseljena mjesta Gornji Tavankut, Donji Tavankut i Mirgeš: u prostorijama Mjesnog ureda Tavankut, ponedjeljkom i četvrtkom od 7 do 15 sati.

MJESNI URED ŽEDNIK za naseljena mjesta Žednik, Novi Žednik i Đurđin: u prostorijama Mjesnog ureda Žednik, utorkom i četvrtkom od 7 do 15 sati.

NAČELNICA GRADSKE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravnica v. r.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Protutnjali kroz Stare Banovce

STARI BANOVCICI – Nogometaši *Bačke 1901* na otvorenju proljetne polusezone, bez velikog naprezanja, na svoj konto su upisali nove bodove i učvrstili poziciju doprvaka. Domaćini, fenjeraš *Dunav*, uspjeli su izvući samo koliko-toliko snošljiv poraz od 0:3 (0:1). Subotičani su opravdali ulogu favorita i načeli mrežu domaćeg vratara prekrasnim zgoditkom **Vujoševića** već u 7. minuti. Nakon odmora gosti su krenuli malo žustrije i već u 53. i 57. minuti **Glišović** i **Lazić** su postavili konačni rezultat. U narednom kolu *Bačka 1901* će, kao izrazit favorit, na svojem travnjaku dočekati dofenjeraša, ekipu *Hajduka 1912* iz Kule.

U Sombor se vratili pjevajući

PERLEZ – Pred tristotinjak gledatelja u Perlezu nogometaši *Radničkog 1912* su minimalcem osvojili nova tri boda i tako se zadržali u gornjoj polovici ljestvice. Domaćini, *Vojvodina 1928* i pored fanatične borbenosti, na teškom, vrlo raskvašenom travnjaku, uspjeli su izvući samo častan poraz od 0:1 (0:0). Iako su

veći dio utakmice imali loptu u posjedu, gosti su nadmoć realizirali tek u 78. minuti. Jedna naoko bezopasna akcija završila je centriranom loptom, **Dimitrić** ju je glavom prosljedio prema vratima domaćina. Točku na »i« stavio je vratar Perležana, kojem je teška i skliska bubamara prošla kroz ruke i zatresla mrežu. U posljednjih desetak minuta domaćini su napadali, stvorili su i jedan zicer, međutim, vratar Somboraca **Pavasović** bio je na visini zadaće. U narednom kolu *Radnički 1912* će ugostiti ekipu četvrtoplasiranog Vršca.

Vojvođanska liga Sjever

Lider želi zadržati poziciju

ČONOPLJA – Lider Vojvođanske lige Sjever, *Sloga* iz Čonoplje, u nastavak prvenstva je ušla sukladno željama čelništva. Na svojem travnjaku, pred tristotinjak navijača, svladali su najbližeg ri-

vala za poziciju koja izravno vodi u I. ligu, ekipu ČSK iz Čelareva, rezultatom 2:1 (1:1). Čonopljanke je u prednost doveo **Makar** u 10. minuti, međutim, gosti su poravnali svega četiri minute kasnije. U narednih sat vremena gosti su se uspješno branili, a kad je već podjela plijena bila na pomolu, vispreni **Matijević** je u 77. minuti iskoristio grešku gostujućeg vratara i svojoj ekipi donio tri boda, koja im u ovom trenutku vrijede bar dvostruko. Lider je ovom pobjedom uvećao svoju prednost u odnosu na najbliže rivale, *Stari grad*, ČSK i OFK *Mladost Apa*, na gotovo nedostižnih 12 bodova. Čonopljanke će u narednom kolu gostovati u Turiji, kod dofenjeraša *Mladosti*.

Bez rješenja za Kerekeša

CRVENKA – U prvom proljetnom kolu, na gostovanju u Crvenki, ekipa Tavankuta je i pored vrlo solidne igre, na bodovni konto ubilježila ništicu. Domaćini su, zahvaljujući snalažljivosti brzonogog **Kerekeša**, zabilježili sigurnu pobjedu od 2:0 (1:0). Mreža Tavankučana prvi put se zatresla u 21. minuti. Loptu odbijenu od vratnice primio je u gužvi Kerekeš i oštrim udarcem pogodio suprotni kut vratara **Gabrića**. U nastavku se igralo dinamično, a domaćini su podvostručili prednost u 52. minuti novim pogotkom Kerekeša nakon solo prodora. I nakon ovog zgoditka gosti su imali nekoliko zicera, međutim, napadači nisu uspjeli zatresti mrežu domaćina. U narednom kolu Tavankučani će pred svojim navijačima dočekati posljednjeplasiranu ekipu *Radničkog* iz Sombora.

Neodlučno u derbiju začelja

PRIGREVICA – Na startu proljetne polusezone nogometaši *Radničkog* iz Sombora u derbiju začelja u Prigrevici su ugostili *Mladost* iz Turije. Rivali su pred svega stotinjak gledatelja podijelili plijen rezultatom 2:2 (1:1). Iako su odigrali solidno, neiskusni Somborci su prepustili bod znatno iskusnijim gostima. Turijci su već u 5. minuti došli u prednost. Domaćini su nakon primljenog pogotka zaigrali vrlo angažirano, pa su poravnali u 20. minuti pogotkom **Erdeija**. Nakon odmora Somborci su zaigrali konkretnije, pa su već u 51. minuti pogotkom **Pavina** preokrenuli rezultat. Imali su još nekoliko odlično izrađenih prigoda, udarci su poglavito završavali izvan okvira vrata. Gosti su u 81. minuti kaznili promašaje Somboraca iz jedinog ozbiljnog napada u drugom poluvremenu. *Radnički* će u narednom kolu gostovati u Tavankutu.

Svakom po bod

VRBAS – U derbiju prvog proljetnog kola, odigranom u Vrbasu pred osamdesetak gledatelja, domaći OFK *Vrbas* i OFK *Mladost Apa* iz Apatina podijelili su bodove rezultatom 2:2 (0:1). U obostrano otvorenoj igri gosti su već u 14. minuti došli u prednost zgoditkom mladog **Miškovića**. Domaćini su preokrenuli rezultat pogocima u 52. i 67. minuti, a samo šest minuta kasnije Apatinci su poravnali pogotkom **Pešića** i osvojenim bodom se zadržali u krugu momčadi pri vrhu ljestvice. U narednom kolu u Apatinu će gostovati šestoplasirana *Mladost* iz Bačkog Petrovca.

Područna nogometna liga Sombor ŽAK čuva fenjer

BAČ – Iako je na otvorenju proljetne polusezone u Baču gostovao fenjeraš, somborski ŽAK, stotinjak ljubitelja nogometa uživa

valo je u vrlo dinamičnoj igri i tri prelijepa zgoditka. Na njihovu radost, dva su završila iza leđa vratara gostiju, a onaj najljepši, **Sazdanićev**, poput projektila se zabio u mrežu domaćeg vratara. U narednom kolu *Tvrđava* će dočekati *Budućnost* iz Mladenova, a u derbiju začelja u Somboru će fenjeraš ŽAK ugostiti dofenjeraša *Kulpina* iz istoimenog mjesta.

Područna nogometna liga Subotica

ĐURĐIN – Na otvorenju proljetne polusezone Đurđinčani su na svojem travnjaku, u derbiju kola, svladali četvrtoplasiranog *Obilića* iz Zmajeva rezultatom 4:2 (3:1). U narednom kolu, u novom derbiju, *Đurđin* će gostovati kod petoplasirane *Sente*.

Potop Bajmačana u Lovćencu

LOVĆENAC – U prvom proljetnom kolu *Radnički 1905* iz Bajmaka zabilježio je katastrofalni poraz od 5:0 (4:0) i pao na 10. mjesto prvenstvene ljestvice. Prigodu za popravni imat će u narednom kolu, kad će ugostiti dvanaestoplasiranog *Proleter* iz Ravnog Sela.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA Korona

Aktualan, kakav je od svog nastanka, i pogled ovoga tjedna se jednostavno mora dotaknuti pošasti koronavirusa koja je trenutačno zavlada našim planetom. COVID-19 se svakodnevno sve više širi pa su zbog mjera prevencije i zaštite suspendirana masovna okupljanja i brojne sportske manifestacije. Primjerice u Italiji su igrani prvenstveni susreti bez prisustva gledatelja, dok je u SAD-u otkazan teniski turnir iz Masters serije, Indian Wells, a prema najavama neće se igrati ni turniri u Miamiu, Monte Carlu i Rimu.

Prvi slučaj koronavirusa u Hrvatskoj zabilježen je u Zagrebu, ali su stvari pod kontrolom pa je protekloga vikenda ipak održan kvalifikacijski susret Davisova kupa. Hrvatska je rutinirano svladala Indiju s 3:1 i izborila mjesto među 24 selekcije koje će se natjecati na završnom turniru u Madridu (koncem studenoga).

Još uvijek pred publikom odigrani su i susreti 26. kola 1. HNL, a čar neizvjesnosti u borbi za drugo mjesto koje vodi u kvalifikacije Lige prvaka dosegnuo je svoju kulminaciju. Naime, prvo je *Rijeka* na svojoj Rujevici svladala *Hajduka* (2:0) i preskočila ga na tablici, a potom je *Lokomotiva* gostujućom pobjedom protiv *Gorice* (3:1) skočila na treću poziciju. Situacija se posve zakomplicirala, jer su sada sve tri momčadi koje pretendiraju na vicešampionsko mjesto razdvojene na bod razlike (*Rijeka* 47, *Lokomotiva* 46, *Hajduk* 45). Gotovo slična situacija je i na začelju

gdje su bodovno izjednačeni posljednjeplasirani *Varaždin* i *Inter* (17 bodova), dok je u nešto boljoj poziciji *Istra* (19).

Kako će izgledati prvenstvena tablica elitnog hrvatskog nogometnoga razreda ostaje nam vidjeti u narednim tjednima, baš kao što s nepoznanicom očekujemo rasplet situacije oko koronavirusa. Jer u ovom trenutku nitko na svijetu ne može sa sigurnošću tvrditi dokle će se COVID-19 širiti i na koji način će njegova daljnja ekspanzija utjecati na nesmetano odvijanje planiranih sportskih

događanja. Jer u vrlo bliskoj nam budućnosti trebalo bi se održati Europsko prvenstvo u nogometu i Olimpijske igre.

Što reći na koncu nego: puno zdravlja!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

KUDH *Bodrog* Monoštor:
uređenje prostorije

Iz Ivković šora

Izdurat

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jevo, ja našo malkoc vrimenta da vam što god ispričavam. Periša me oma ismijo, jevo sidi kod mene u litnjoj kujni nuz banju peč i ceri se kugod kaki huncut pa veli: »Ha-ha-ha, ta doduše, sad ti baš teško nać vrimenta za pripovitku kad po cili dan pada kiša i ne mož ni namirit to malo josaga, a da ne pokisneš kugod pivac«. No, šta kast, ima i on pravo, al mož se nać posla i unutri ko oće što god privridit. Jeto, na priliku, ja imam po kojikaki šupama i začkoljicama drloga još od Ferenc Joške. Uvik pribiram, žao mi onog, pa mi žao ovog i na kraju opet sve na istom mistu. Doduše, nisam baš ni vridan, niki sam sav obamro otkako je ova korizma, čeljadi. Fali mi jača rana, borme. Nema ti bogzna kakog posla od s paradičkom čorbe i kojikaki nasuva, pa nek divani ko šta oće. Imam jedan pridlog: na primer, ode di smo mi Bačvani triba se dozvolit bar pileško meso u korizmi. Nismo mi navikli, čeljadi moja, na vaku slabu ranu. Ja to izdivanio našem župniku, a on u smijanje pa mi veli da ću moć svašta ist posli šezdest pet godina života, al ko će to dočekat. Ko da se sićam da je oprost od posta kadgod bio posli pedest pet, al nisam caturan. A moj Periša opet u smij, zatrčala mu se i kafa, očla valjdar krivim putom, što vele Lucinim sokakom, pa kašlje li kašlje. Toliko je kašljo da sam ga moro koji put ošinit po berešu po leđi da dođe sebi. Neću ga više tako lupat, borme. Jest da mu stao kašalj, al sva mi se kujna zaprašila ko kad prolete zaprežna kola Ivković šorom. Ta baš sam se i poplašio, čeljadi moja, da nije slučajno digod fasovo onaj novi virus pa da mi ne stvori kake nevolje. Kažu, dvi nedilje ne mož čovik ić kući jal na salaš. Doduše, nije zgoreg ni ležat i odmarat; ne mož se Bog zna šta radit po avliji, al nema mi ko namirivat pa ondak bolje da sam ja zdrav. A i kad dobro promislim, otkud bi i Periša tu boleštinu skupio? Ta niko mu nije bio bar po godine, još od Božića, a ni on nije bio nigdi sa salaša, osim do crkve u kraj našeg šora bar koji misec. Neg, ja ću sasvim deseto. Jeste l vi vidili, čeljadi moja, kako se ovo svađanje zaukava? Sad se i sve države nike uzbunile, pa sastańe očel jal neće puštiti ovaj svit što bi se selio. I oni kandar svatili da to mož bit svašta s njima, ne ponašaju se baš kako Bog zapovida i tiskaje na žene i na svit; pale i lome kuće i limuzine, nisu baš mirna čeljad, što jest jest. Al ja vam velim da su tute sve novci u pitanju. Veliki se ne mogu nagodit pa samo pujkaje čeljad jedne na druge. Niki sam se skroz rastužio. Ta, dokle će to već bit tako da se zbog ničeg svit stalno svađa i istirava, ko to određiva da mi je znat pa da se nađem s njim digod u mijani, ja mislim da bi bilo perlica... Hu, ta baš sam bisan. Kako i ne bi, ne možem se oma niki ni smirit kad se zaukam. Moraću upalit televiziju, pa gledat malo Skupštinu. Oma ću doć sebi. Lakše mi izdurat moju nevolju, oni tamo kad divane baš me znadu nasmijat ko kadgod Čkalja i Mijo. Idem baš vidit šta se danas trevlja. Ajd, zbogom, čeljadi moja.

Bać Ivin štodir

Sve se priselilo u varoš, doktori u politiku

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva niki dan ošo u općinu, tribala mu nikaka cidulja što se vadi ko matičarke. Pokuca na vrata, niko se ne javlja. Pritisne bravu, zaključano. Istom onda vidi cidulju, malo ga ni u nos udarila. Natrukovano, matičarka radi samo petkom. Komu triba što-goda nabrzo, mora u varoš. A, u očin već i petki, misli se. Tako prošo i pri nedilju dana. Uvatijo ga zub i kaće, neg u petak uveče. Koliko ga čupo, jedva izdržo do ponediljka. Veli, ne bi išo u varoš, ko zna očeli ga i tamo primit, ni ubiližit. Ošo u ponediljak u abolantu, gužva, ne mož projt. Svit čeka da jim izvadu krv, a vi što vadu, dojdū samo ponediljkom, pa koliko stignu, koliko ne, jal se mora čekat dok ne dojdeš na red, jal otit u varoš. Jedva nikako prošo, a ko zubara na vrati cidulja. Radi samo petkom. Čeljade se mora i ubiližit, pa ka dojde na red. A zub samo nek čupa. Ajd, veli, ka je već u abolante, otiče makar ko doktorice, svakako će mu za nikoliko dana tribat pripisat nove medecine. Što dobijo prošli misec, skoro potrošijo. A i ta država, misli se, o ti trinajsetnaš što ji pije, četiri dobije zabadva, a ve druge mora kupit. I bome, kako samo dobro isapili, al za se. Zabadva dobije ne što koštu manje o sto dinara. Vi što za nji mora platit, baš i nema za manje o sedamosam stotina, a par nji je i priko iljade. Tako on svakoga miseca ostavi u pateke lipi novaca, ko da napravijo kuću na zajam, pa mora vraćat cili život. Došo na penderić, veli pridaće legetimaciju. Cidulja i tamo. Natrukovano, doktorica ne radi danas i sutra, a ni radila ni u petak. Misli se akoćeš priksutra stignit pridat legetimaciju, tribaće podranit još u zoru, pa možda i dojdeš taj dan na red. Ko ne volji jal ne može uranit, a štogoda mu boli, nema mu druge, neg otit u varoš. A najgorje to što ne znaš unaprid očeli ti u varoši primit, jal ne. Velike gužve i ko nji. Puno se doktora dalo u politiku, pa ritko imadu kad radit no za čega dobiju nadnice. Vazdan visu po nikaki koferencija, a bolesni što ko nji ubiližiti, jal moru čekat, jal prominjit doktora. A prominjit ga teško, jal ritko koji se ni do u politiku. E, zoto u njegovomu selu malo, malo, nema doktora, a sve je više stari i bolesni. A dobro se sića vrimenta ka je ko nji radilo troj doktora. Dva radila pri podne, jedan potli podne. Naj što radijo potli podne, subotom i nediljom bijo i dežurni u abolante. Zubar radijo o ponediljka do petka. Tako i krv vadili. A gle vo danas. Misto da idemo naprid, mi idemo natrag u vrimenta o pri sto godina, misli se bać Iva. Sijo i čeka oće li naitkogod, da nema nikoga, ne bi bilo ni odrezito. Ni ni dočeko. Ošo na štaciju, pa na ajzibanu u varoš. Veli, tamo ima vraganajs zubara. Al baš mu se ne da. Tijo pridat legetimaciju, žena za penderićom mu pita ko kojega bi išo. Veli ko togaitoga, ni potrefijo, taj nikud odvandrovo. Drugi na koferencije, treći na godišnjemu. Ni više ništa ni pito, samo uzo legetimaciju, okrenijo se i uputijo na štaciju. A, u očin i doktori, misli se. Otkako se latili politike, država nam sve bolesnija.

NARODNE POSLOVICE

- Dan bez vina, dan bez sunca.
- Žena voli kad hoće, muškarac kad može!
- Budite pažljivi kada nešto poželite. Možda se ostvari.
- Čista savjest ne boji se kucanja noću.

VICEVI, ŠALE...

Nakon napornog radnog tjedna kaže žena svom mužu:
 – Što misliš da se ovaj vikend provedemo kao nikad do sada?
 – Mislim da je to odlična ideja – kaže muž – Vidimo se u ponedjeljak!

Bježe dva robijaša iz zatvora, kad će jedan:
 – Jao, čovječe, pa napolju je snijeg! Što ćemo sada?
 – Ne brini se, imamo lance!

Slikar sjedi na plaži i slika zalazak sunca. Prilaze mu muž i žena koji su bili na odmoru i gledaju kako slikar slaže boje. Tek će muž:
 – Vidiš, draga moja, kako se čovjek mora mučiti kada nema fotoaparat.

MUDROLIJE

- * Ako nešto želite, uvijek vrijedi riskirati. Ako uspijete, stiže vam radost. Ako ne uspijete, stiže vam mudrost.
- * Tko je savršen? Nitko. Što je savršeno? Ništa. Zašto se onda trudite biti nitko i ništa? Budite ono što jeste.
- * Najvažniji organ je nos. Ako ga ne guraš u tuđe stvari, spaseni su svi ostali organi.

Vremeplov – iz naše arhive

HKC Bunjevačko kolo, najmlađi, 2005.

**PETAK
13.3.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:22 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Riječ i život: Velika žrtva u malom križu
12:00 Dnevnik 1
12:27 Lažljivo srce
13:19 Dr. Oz
14:06 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:54 Detektiv Murdoch
16:38 Bonton:
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
20:05 Zmijске oči, film
21:44 5.com s Danielom: Tereza Kesovija i Frano Mašković, zabavni talk show
22:46 Dnevnik 3
23:19 Tajna i laži savršenog zločina, američki film
00:57 Detektiv Murdoch
01:40 Dr. Oz
02:22 Dnevnik 3
02:48 Divlja uganda, dokumentarni film
03:38 Imperij, telenovela
04:23 Zaljubljena u Ramona, telenovela
05:06 Skica za portret
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce
05:20 Kultura s nogu

05:50 Regionalni dnevnik
06:33 Juhuhu
06:34 Vrtuljici, crtana serija
10:02 Anadroidi
10:27 Noćne more iz svijeta prirode
10:57 Izradi sam: Ukrašavanje drvenih predmeta
11:04 Otok ljubimaca
11:34 Vjetar u leđa
12:24 Kulinarsko naslijeđe
Alpa: Riba
13:08 Odredište Tokio
13:09 Cesarica - HIT veljače
13:20 Zaljubljeni na -6 i niže, kanadski film
14:59 Avionima na kraj svijeta: Novi Zeland - Leteći farmer s Pacifika, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Divlja Uganda, dokumentarni film

17:39 Bitange i princeze
18:13 Sedam vrhova: Biokovo
18:47 Odredište Tokio
18:50 Istina ili mit: Trudnice ne smiju uzimati nikakve lijekove
18:56 Inspektor Gadget
19:23 Cesarica - HIT veljače
19:29 POPROCK.HR
20:05 Miss Universe Hrvatske 2020., prijenos
21:19 Vera
22:53 Ubijanje Eve, serija
23:35 Odredište Tokio
23:39 Ubijanje Eve, serija
00:25 Zaljubljeni na -6 i niže, kanadski film
01:57 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
14.3.2020.**

06:58 Klasika mundi: Sergej Krylov i Zagrebačka filharmonija pod ravnanjem Dmitrija Kitajenka - V. Lisinski, 16.04.2015.
07:55 Odmetnuti gaučo, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:27 Veterani mira
13:17 Zdrav život
13:45 Zajedno u duhu
14:20 Prizma, multinacionalni magazin
15:08 Istrage prometnih nesreća
15:39 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:14 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:17 Manjinski mozaik: Sa Suzom u srcu
17:39 Lijepom našom: Popovača
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Odbjegla nevjesta, američki film
22:00 Loto 7 - izvještaj
22:05 Dnevnik 3
22:44 Zatočene, američki film
01:20 The Liability, britanski film
02:43 Dnevnik 3
03:13 Odmetnuti gaučo, američki film
04:40 Skica za portret
04:41 Dnevnik 2
05:23 Veterani mira

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
08:56 Hej Dag, serija za djecu
09:05 Kranjska gora: Svjetski skijaški kup
10:50 Vrtlarica
11:20 Cesarica - HIT veljače
11:28 Dom na kvadrat
11:57 Cesarica - HIT veljače
12:05 Kranjska gora: Svjetski skijaški kup
13:53 Auto Market
14:28 Vera
15:55 Odredište Tokio
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Cesarica - HIT veljače
16:30 Love Alaska, kanadski film
18:00 Cesarica - HIT veljače
18:07 Glazbeni Top20
19:00 Košarka, NBA liga: Phoenix - Dallas, prijenos
21:25 Jedan dan u životu Zemlje - Do kraja dana, dokumentarni film
22:15 Sto dana, dokumentarna serija
23:09 Odredište Tokio
23:15 Svjedoci
00:54 Brooklyn 99
01:14 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
15.3.2020.**

06:25 Mladi lavovi, američki film - Zlatno doba Hollywooda
09:10 Pozitivno
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
09:58 Drinovci: Nedjelja solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH - misa, prijenos
11:32 Bajkovita Hrvatska
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:00 Šalica puna ljubavi, američki film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:25 Tajna dvorišne rasprodaje: Pandora's Box, kanadski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša

20:35 Loto 6/45 - izvještaj
20:40 Stani v Zagorju, dokumentarna serija
21:10 Isusov život - Kajfa: Lazarovo uskrsnuće
21:55 Dnevnik 3
22:35 Mladi lavovi, film
01:15 Nedjeljom u 2
02:10 Dnevnik 3
02:45 Skica za portret
02:58 Isusov život - Kajfa: Lazarovo uskrsnuće
03:38 Ptica na žici - Leonard Cohen
05:23 Dnevnik 2
06:05 Pula: More

06:00 Regionalni dnevnik
06:29 Juhuhu
06:30 Vrtuljici, crtana serija
08:19 Top-lista DTV-a
08:59 Luka i prijatelji: Kopački rit
09:24 Kranjska gora: Svjetski skijaški kup
10:25 Klizačice, film za djecu
11:55 Lidijina kuhinja
12:24 Kranjska gora: Svjetski skijaški kup
13:20 Odredište Tokio
13:25 Indeks
14:20 Odredište Tokio
14:25 Klub 7
15:23 Sto dana, dokumentarna serija
16:20 Odredište Tokio
16:30 Magazin LP
16:55 Košarka, PH: Split - Sonik Puntamika, prijenos
17:45 Reli Kumrovec, reportaža
17:55 Košarka, PH: Split - Sonik Puntamika, prijenos
18:45 NBA Action
19:10 Đani Stipaničev i Renata Sabljak - Naših 20, snimka koncerta
20:05 Za šaku dolara, njemačko-talijansko-španjolski film
21:45 Jadnici, serija
22:40 Graham Norton i gosti
23:25 Ptica na žici - Leonard Cohen
01:10 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
16.3.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1

12:25 Lažljivo srce,
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Predsjednik, dok. serija
21:00 Novine
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:40 Detektiv Murdoch
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:41 Čarobna španjolska šuma, dokumentarni film
03:31 Imperij, telenovela
04:16 Zaljubljena u Ramona
05:01 Skica za portret
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Velika žrtva u malom križu
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:00 Anadroidi
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
10:59 Odredište Tokio
11:05 Indeks
11:35 Vjetar u leđa
12:25 Kulinarsko naslijeđe
Alpa, dokumentarna serija
13:13 Odredište Tokio
13:30 Dobra vještica i nova gradonačelnica, američki film
15:00 Avionima na kraj svijeta: Quebec - zračni omnibus
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Čarobna španjolska šuma, dokumentarni film
17:40 Auto Market
18:10 Odredište Tokio
18:20 TV Bingo
19:00 Animirana serija
19:27 Cesarica - HIT veljače
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion, emisija
21:00 Boksač, američki film
22:55 Babilon Berlin
23:50 Zločinački umovi
00:30 Dobra vještica i nova gradonačelnica, američki film
01:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
17.3.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu: Toni Cetinski
21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5
00:15 Istrage prometnih nesreća
00:40 Detektiv Murdoch
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:41 Saliegino naslijeđe, dokumentarna serija
03:36 Imperij, telenovela
04:21 Zaljubljena u Ramona
05:06 Skica za portret
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljci, crtana serija
10:00 Anandroidi
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:35 Vjetar u leđa

12:25 Kulinarsko naslijeđe
Alpa, dokumentarna serija
13:09 Odredište Tokio
13:20 Madam Irma, film
14:52 Cesarica - HIT veljače
15:00 Avionima na kraj svijeta: Australija - pilot iz buša, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Saliegino naslijeđe, dokumentarni film
17:45 Bitange i princeze
18:25 Stani u Zagorju, dokumentarna serija
18:50 Odredište Tokio
18:55 Cesarica - HIT veljače
19:00 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Obiteljski zločini
20:49 Odredište Tokio
21:00 Sve što želim si ti, film
22:50 Babilon Berlin
23:45 Zločinački umovi
00:25 Madam Irma, film
02:00 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 18.3.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Eko zona
11:35 Informativka:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet:
Misterij otete djece u Istočnoj Njemačkoj, dokumentarni film
20:59 Loto 7 - izvještaj
21:00 Destinacija: Hrvatska
21:25 Kultura s nogu
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Lauren Bacall - Pogled s nebesa, dokumentarni film
00:18 Detektiv Murdoch
01:08 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
03:11 Imperij, telenovela
03:56 Zaljubljena u Ramona
04:41 Kultura s nogu
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce,

05:42 Što je klasik?
06:12 Regionalni dnevnik
06:56 Juhuhu
06:57 Vrtuljci, crtana serija
10:06 Anandroidi
10:36 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Luka i prijatelji: Proljeće
11:35 Vjetar u leđa
12:25 Kulinarsko naslijeđe
Alpa, dokumentarna serija
13:10 Cesarica - HIT veljače
13:15 Looking Glass, američki film
15:00 Cesarica - HIT veljače
15:05 Avionima na kraj svijeta: Papua Nova Gvineja - zračni samaritanac, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - HIT veljače
16:45 Nogomet: Liga prvaka: Juventus - Lyon, snimka

17:25 Nogometni Kup Hrvatske: Rijeka - Osijek, prijenos polufinala
19:30 POPROCK.HR
20:05 Nogomet: Liga prvaka, emisija
20:50 Nogomet, Liga prvaka: Barcelona - Napoli, prijenos
22:55 Nogomet: Liga prvaka, emisija + sažeci
23:45 Babilon Berlin
00:34 Odredište Tokio
00:40 Domovina
01:30 Looking Glass, film
03:15 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 19.3.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Harmonija disonance, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Novi susjedi 2019. - Španjolska: S druge strane, dokumentarni film
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6/45 - izvještaj
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Paragvaj: Otravana polja, dokumentarni film

00:20 Detektiv Murdoch
01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
02:21 Život s bikovima i orlovima
03:16 Imperij, telenovela
04:01 Zaljubljena u Ramona
04:46 Emisija pučke i predajne kulture
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

05:41 Knjiga ili život
06:11 Regionalni dnevnik
06:55 Juhuhu
06:56 Vrtuljci, crtana serija
10:21 Anandroidi
10:51 Noćne more iz svijeta prirode
11:12 Pozitivno
11:45 Vjetar u leđa
12:35 Bratiji na tajnom zadatku
13:30 Kako uspjeti na Manhattanu, američki film
15:00 Avionima na kraj svijeta: Kenija - leteći Masai, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Život s bikovima i orlovima
17:40 Bitange i princeze
18:14 Odredište Tokio
18:20 Sedam vrhova: Alpe - ulaznica za Himalaje
18:50 Odredište Tokio
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
21:05 Što je muškarac bez brkova, hrvatski film
23:00 Crna lista
23:50 Domovina
00:40 Kako uspjeti na Manhattanu, američki film
02:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

U vrtu sa životinjama

sudjelovanju na raznim europskim projektima koji potpomažu ova ni malo mala ulaganja.

Dalje, imam potrebu istaknuti sve što sam našla lijepo o segedinskom Zoo vrtu i odmah dodati da ništa loše nisam ni našla. Naime, dom u šumarku Zoo vrta je našlo i krdo jelena iz Mezopotamije. Ne ulazim kako su se oni tu našli, ali su oni gotovo iščezla vrsta i sigurno je postojao jako dobar razlog za njihovo smještanje ovdje.

O tome kako tretiraju životinje govore i njihove dresure azijskih slonova i to ne za predstave nego da bi im uposlenici Zoo vrta mogli pregledati stopala, kljove, kao i nahraniti ih. Tako, ako su već zatvorene, ove životinje tretiraju kao živa bića ovdje.

Dan po mjeri

Imali smo idealan sunčan dan koji je godio i nama i životinjama. Poznanstvo s gospodom crvenim pandama je na mene ostavilo poseban dojam, volim pande, prosto ih volim. Zapravo ih obožavam, one crne pande s bijelim. Malo me je zbunila crvena panda, čak sam mislila da je rakun, ali onda sam uhvatila jedan lijeni i pomalo blentavi pogled i sve mi je bilo jasno. Kad smo kod lijenosti, prilično lijen dan je imao i merkat koji mi je bio najsimpatičniji i koji se dugo dvojio: izaći iz rupe ili ne. Naravno, posebnu pozornost privlače vodenkonji i njihova graciozna tijela. Ne mogu se ne sjetiti onog crtanog filma iz moje mladosti u kojem su vodenkonji u suknjicama igrali balet i za to posebno vezujem izjavu moje mame koja je na moje maštanje o tome da postanem balerina imala asocijaciju ovog crtanog filma. Nikad nisam imala problem s tim, jer tako su nas pravili da budemo pivoti na tatu, a ne graciozni na mamu. No, nastavimo dalje, albino lava sam već spomenula ali nisam spomenula njegovo porijeklo koje smo razotkrili, otac mu je Francuz, a majka Beograđanka, a kad smo kod porijekla, vukovi su iz Južne Amerike.

Vrt broji oko 140 različitih životinjskih vrsta i više od 600 životinja, a kako imam više omiljenih fotografija, morat ću zaustaviti tekst.

Mnoge nas stvari mogu uznemiravati, ali je važno prihvaćati i u svemu pronalaziti najbolje verzije. Pisala sam o jednoj dobroj verziji vrta u tekstu o Berlinu, a ovo je jako dobar nastavak te dobre verzije.

Gorana Koporan

Bolje zarađujete ako se bavite politikom nego prirodom i to me prilično uznemirava ovih dana. Uznemirava me zapravo činjenica da smo stigli do toga kako nisi informiran ako ne znaš tko je koji ministar, ali ako nisi informiran koja je ljepota u blizini ili zašto vrećica koja ti je ispala i odletjela u vjetar predstavlja prijetnju i po tvoj život, e pa to manje košta. Tko je u začaranom krugu (ne)važnosti pogriješio prvi i zakuhao nam sve ovako kako sada jest nije ni važno, sada se računaju samo posljedice. I uznemirenja.

Ne želim nametnuti uznemirujući ton tekstu, ali me uznemirava kada ljubitelji prirode posjećuju zoo vrtove. Zapravo, uznemirava me zatvaranje životinja i još više njihov boravak u predjelima koji nisu prilagođeni njima po rođenju. Naravno, jasno mi je, oni kao mladunci budu dovedeni u zoo i za drugačije i ne znaju ali eto, uznemirava me. Ali ipak, posjećujem vrtove jer trenutno ne mogu drugačije vidjeti medvjeda, a to jako želim, ni vodenkonja, ni žirafu. Imam osjećaj da ako nekoga izostavim, mislit ćete kako imam priliku vidjeti, ali ne, ne mogu vidjeti ni bijelog lava, ni tigra, gotovo ni jednu zmiju, vrlo malo papagaja. A sve ih volim od reda. Tuljane, pingvine, magarce, lame, pelikane...

U Segedin, ali ne u shopping

Prošlog vikenda sam pozvana posjetiti Zoo u Segedinu. Opet dvojba: podržati li odlaskom zatvaranje životinja ili odoljeti. Ali gle, Zoo vrt u Segedinu je u programima za zaštitu životinja i prvi je u svijetu po broju spašenih životinja od izumiranja i to tako što im pruža dom, ali i mogućnost njihovog razmnožavanja. I lijepo mi je saznati da nastoje životinjama osigurati što više moguće prirodno okruženje, što, priznat ćete, nije ni malo jednostavno, ali sam pročitala u jednom intervjuu s ravnateljem vrta o njihovom

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATI

Praznik hrvatske zajednice u Republici Srbiji

Blagdan sv. Josipa

Sвета миса у цркви св. Димитрија
у Сријемској Митровици

19. оžујка 2020. године
(четвртак) с почетком у 18 сати

Након св.мисе бић ће упрочићен
и пригодан програм у жупној дворани

Радујемо се Вашем доласку,
Јасна Војнић
председница
Хрватског националног
вијећа

